

Møte tirsdag den 10. mai 2016 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 73):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i kirkeloven (omdanning av Den norske kirke til eget rettssubjekt m.m.) (Innst. 256 L (2015–2016), jf. Prop. 55 L (2015–2016))
2. Initiativdebatt om seriøsitet i bygge- og anleggsnæringen (initiativ fra kommunal- og forvaltningskomiteen)
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen og André N. Skjelstad om å beholde strenge miljøkrav til oppvarming i ny byggeforskrift (TEK 15) (Innst. 248 S (2015–2016), jf. Dokument 8:31 S (2015–2016))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om anbudskriterier for nytt regjeringskvartal som sikrer at norsk næringsliv kan være konkurransedyktig (Innst. 249 S (2015–2016), jf. Dokument 8:40 S (2015–2016))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i plan- og bygningsloven (unntak ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid) (Innst. 229 L (2015–2016), jf. Prop. 43 L (2015–2016))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (bortvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn m.m.) (Innst. 247 L (2015–2016), jf. Prop. 58 L (2015–2016))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Deltakelse i utbytteaksjeprogram og kapitalforhøyelse i Statoil ASA (Innst. 260 S (2015–2016), jf. Prop. 84 S (2015–2016))
8. Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til inngåelse av konvensjon mellom Norge og Finland om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område av 9. desember 2014 (Innst. 254 S (2015–2016), jf. Prop. 49 S (2015–2016))
9. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i reindriftsloven mv. (reingjerde mot Finland m.m.) (Innst. 234 L (2015–2016), jf. Prop. 50 L (2015–2016))
10. Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til ratifikasjon av protokoll av 18. september 2015 om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Albania (Innst. 222 S (2015–2016), jf. Prop. 46 S (2015–2016))
11. Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til ratifikasjon av protokoll av 22. juni 2015 om Guatemalas

tiltredelse til frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Costa Rica og Panama

(Innst. 226 S (2015–2016), jf. Prop. 56 S (2015–2016))

12. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om offentlig støtte m.m. (opprettelse av nasjonalt register for offentlig støtte) (Innst. 235 L (2015–2016), jf. Prop. 57 L (2015–2016))
13. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om Innovasjon Norge (ansvarsforhold og forvaltning) (Innst. 255 L (2015–2016), jf. Prop. 66 L (2015–2016))
14. Stortingets vedtak til lov om klageorganer for forbrukersaker (gjennomføring av direktiv 2013/11/EU og forordning nr. 524/2013) og endringer i enkelte andre lover (Lovvedtak 54 (2015–2016), jf. Innst. 244 L (2015–2016) og Prop. 32 L (2015–2016))
15. Stortingets vedtak til lov om endring i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) (Lovvedtak 55 (2015–2016), jf. Innst. 239 L (2015–2016) og Dokument 8:35 L (2015–2016))
16. Referat

Presidenten: Representantene Bård *Hoksrud*, Geir Jørgen *Bekkevold* og Ulf *Leirstein*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Aust-Agder fylke, Lene *Langemyr*, tar nå sete.

Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Liv Signe *Navarsete* i tiden fra og med 10. mai til og med 13. mai for å delta i møter i NATOs parlamentariske forsamling i Washington og Chicago
- fra Senterpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Anne Tingelstad *Wøien* fra og med 10. mai og inntil videre
- fra representanten Arild *Grande* om omsorgspermisjon i tiden fra og med 10. mai til og med 23. mai
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Mazyar *Keshvari* fra og med 10. mai og inntil videre

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Sogn og Fjordane fylke, Jenny *Følling*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget i dagene 12. og 13. mai under representanten Liv Signe Navarsetes permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Oppland fylke: Ivar *Odnes*
For Oslo: Peter N. *Myhre*
For Sogn og Fjordane fylke: Jenny *Følling* og Sigurd *Reksnes*
For Nord-Trøndelag fylke: Jorid Holstad *Nordmelan*

Presidenten: Ivar Odnes, Peter N. Myhre, Jenny Føl-ling og Jorid Holstad Nordmelan er til stede og vil ta sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at dagens møte fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:02:11]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i kirkeloven (omdanning av Den norske kirke til eget rettssubjekt m.m.) (Innst. 256 L (2015–2016), jf. Prop. 55 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Norunn Tveiten Benestad (H) [10:03:05] (ordfører for saken): I dag samles Stortinget om et historisk vedtak: Endringer i kirkeloven – omdanning av Den norske kirke til eget rettssubjekt m.m.

Som saksordfører vil jeg takke komiteen for et veldig godt samarbeid i denne saken. Den kristne tro, tradisjon og kultur har sterke røtter i vårt samfunn. Kirkens betydning i samfunnet handler ikke bare om hver enkelts tro, medlemskap og deltakelse i kirkelige aktiviteter, det handler også om en gjensidig påvirkning mellom kirke og stat gjennom nesten tusen år, og om alle de verdier som er utviklet i denne symbiosen og til tider også i spenningsfeltet mellom livssyn og politikk.

Kirkens grunnleggende betydning som samfunnsinstitusjon gjenspeiles i den grundige prosessen som førte fram til stat–kirke–forliket. Den brede enigheten bak grunnlovsendringene sier mye om hvor viktig det politiske miljøet anså det å legge et godt fundament for en mer fristilt framtidig folkekirke.

Som saksordfører er jeg derfor svært glad for at innstillingen som vi nå legger fram, er en samlende innstilling, der komiteens medlemmer støtter hovedtrekkene i regjeringas forslag. Det er en styrke når vi tar en historisk beslutning som for alltid vil endre forholdet mellom Den norske kirke og staten.

Dette er et reformforslag som er godt forberedt, og det må sies å være en naturlig oppfølging av det tverrpolitiske stat–kirke–forliket. Med dette blir det tatt et stort skritt videre for å skille Kirken og staten, og for å gjøre Kirken til herre i eget hus. Men det er som vår kulturminister sa på Kirkemøtet: «Kirken skilles fra staten, ikke fra folket». Det har vært en bred politisk enighet

om at Den norske kirke skal videreføres som en folkekirke.

I arbeidet vårt har komiteens medlemmer lagt stor vekt på å arbeide seg sammen om hovedtrekkene i innstillingen. Jeg ser det som et klart ønske om å bidra til at Den norske kirke også i framtida skal ha et solid fundament og en forankring for nettopp å bli den folkekirken vi har sagt at vi ønsker.

Lovforslagene som behandles i dag, har vært på brede høringer og fått god tilslutning også fra Kirkens egne organisasjoner. 1 600 ansatte blir berørt av reformen og vil få en ny ansettelsestilhørighet.

I lovforslaget stadfestes det noen trekk i Kirkens organisering. Kirkemøtet og Kirkerådet får tydeligere roller og ansvar. Det skal være prestetjeneste i hvert sogn, prost i hvert prosti og biskop i hvert bispedømme. Prestenes uavhengige stilling lovfestes, og biskopenes mulighet til å utøve sin rolle som et særskilt organ, sikres i et rettslig grunnlag. Lovforslaget presiserer at Den norske kirke skal finansieres på dagens nivå, og at den økonomiske ansvarsdelingen mellom stat og kommune ikke endres med dette.

Komiteen foreslår noen endringer fra regjeringas forslag. Den viktigste er knyttet til spørsmålet om begrensnig av Kirkens mulighet for generell låneadgang. En samlet komité ønsker ikke å lovfeste en slik begrensnig på nåværende tidspunkt, men mener dette må ses i sammenheng med egenkapitalspørsmålet og finansieringen for øvrig. Dette er varslet å komme i forbindelse med budsjettbehandlingen til høsten.

Videre har komiteen ønsket en presisering i bruken av uttrykket «rettssubjektet Den norske kirke» for å tydeliggjøre forskjellen på når man omtaler det nasjonale rettssubjektet, og når man omtaler Kirken på lokalt nivå. Det er også i innstillingen foreslått et nytt femte ledd i § 5, som adresserer hvordan endringer i kommunegrenser og forholdet til inndelingsloven håndteres.

Ellers inneholder innstillingen to mindretallsforslag. Det ene er fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet knyttet til valg og demokrati. Det andre er fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet knyttet til Det praktisk-teologiske seminar. Jeg regner med at representanter fra disse partiene vil gjøre rede for disse.

Jeg er veldig glad for det gode klimaet vi har hatt i komiteen rundt arbeidet. Samarbeidet har vært godt på tvers av alle partigrenser. Det har tjent saken, og det vil også tjene forholdet mellom Kirken og staten ved inngangen til en ny fase.

Herved anbefaler jeg komiteens innstilling.

Tone Merete Sønsterud (A) [10:08:00]: Dette har ikke vært en enkel sak. Det er komplisert juss, og Prop. 55 L er ikke det letteste jeg har lest i min tid her på Stortinget. Mange med meg mente at mye var uklart, og viktige aktører som skal forholde seg til loven, mente mye burde presiseres – at viktige elementer var uklare. Det var også uenighet om noen lovparagrafer.

Arbeiderpartiet har hatt mange spørsmål og innspill, og jeg vil spesielt takke saksordføreren, men også komiteen,

for konstruktiv og lydhør tilnærming i saken. Innstillingen og forslagene som nå legges fram for Stortinget, vil gi dem som skal forholde seg til loven, et godt grunnlag for lovforståelsen når loven trer i kraft.

En enstemmig komité foreslår å utsette spørsmålet om låneadgang og finansiering til statsbudsjettet for 2017. Dette er en sak mange er spent på. Arbeiderpartiet er opptatt av at Kirken skal ha gode, forutsigbare økonomiske rammevilkår. For oss er det viktig at Kirken fortsatt skal kunne utøve sine daglige gjøremål på en god måte, at alle ansatte har gode arbeidsvilkår, at man oppfyller loven ved å ha prestetjenester over hele landet, og at Kirken kan utføre og videreutvikle sitt samfunnsoppdrag. Et framtidig rammetilskudd må også ta høyde for generell lønns- og prisvekst.

På slutten av 1100-tallet var Kirken fast etablert i landet. I 1537 fastsatte kongen av Danmark–Norge den evangelisk-lutherske tro som offisiell religion, og vi fikk vår første kirkelov. Middelalderens kirkelige rettssystem ble da erstattet av nye bestemmelser om stillinger og handlinger i Kirken, og kong Christian III la grunnlaget for vårt statskirkesystem. Kirkens posisjon ble stadfestet i Grunnloven av 1814, ble viktig for utviklingen av demokratiske idealer, og det ble satt i gang en kirkelig reformprosess.

I 1873 ble det innført en viss grad av selvstyre for sognene, og det igjen satte i gang en bevegelse for økt medbestemmelse innen de formelle strukturer i Kirken. Uoffisielle landsmøter ble avholdt annethvert år helt fram til 1982. I 1984 ble Kirkemøtet med sine 116 representanter vedtatt ved lov. Dette viser en langvarig og strevsom prosess for å oppnå den åpenhet og demokrati som Kirken har i dag. Kirkevalget i 2015 var en milepæl i demokratiutviklingen. Nå er det viktig at demokratiet styrkes og videreutvikles. I så måte synes jeg det er synd at forslaget som vi sammen med Senterpartiet fremmer til § 23 i dag, sannsynligvis ikke får flertall.

Etter kirkeforliket i 2008 er det gjennomført en rekke reformer, og relasjonen mellom staten og Kirken har blitt en grunnleggende annen. For Arbeiderpartiet var og er det viktig at den videre utviklingen av kirkeordningene og styrkingen av Kirkens selvstendighet skjer skrittvis og med en bred kirkelig og politisk tilknytning, slik vi gjør i dag.

Vi finner det noe merkelig at regjeringen og flertallet i komiteen er så utålmodige etter å komme i gang med en ny reformfase. En kan få inntrykk av at det vi nå vedtar, kun er av midlertidig karakter. Det er en stor og omfattende virksomhetsoverdragelse for ca. 1 600 ansatte som nå skal settes i gang, og det er viktig at Kirken får tid nok til en god omstilling. Hva som kommer i neste omgang – om det f.eks. skal være en kort eller lang rammelov som skal erstatte det vi i dag vedtar – får vi komme tilbake igjen til.

Jeg har merket meg at ikke alle politikere er glad for Kirkens samfunnsengasjement. Rett før jul var statsråd Listhaug ute i media og mente at Kirken ikke skulle blande seg inn i politiske spørsmål. Arbeiderpartiet er uenig med statsråden. Vi setter pris på at Kirken sier fra når det er saker på den politiske dagsordenen som de mener griper inn i det kristne budskapet, selv om vi ikke alltid er enig

med dem. De bør ikke tie i forsamlingen, for å si det på den måten.

Kirken er en del av vårt demokrati og har et samfunnsoppdrag, og det kan bli større. Kirken kan f.eks. være en viktig bidragsyter i arbeidet med å skape religionsdialog og møteplasser for økt kunnskap mellom religioner og livssyn, noe som vil være viktig i arbeidet mot radikaliserings.

Dette er en viktig dag i norsk historie, en viktig dag for alle som er opptatt av Kirken, men den er også – jeg understreker også – viktig for at Kirken ikke skal skilles fra folket, men fra staten. Mitt ønske er at hele Kirken kommer enda nærmere hele folket.

Jeg tar med dette opp de forslag Arbeiderpartiet er med på i innstillingen, og presiserer at vi sammen med Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil stemme imot § 23 fjerde ledd.

Presidenten: Representanten Tone Merete Sønsterud har tatt opp de forslag hun refererte til.

Bente Thorsen (FrP) [10:13:07]: «Der det er mye forstand og visdom, er det også mye misnøye», sa Martin Luther. Det gjelder heldigvis ikke i den saken som vi behandler nå. Her kan jeg takke alle partiene for godt samarbeid. En spesiell takk til saksordføreren for god jobb, som har medført at det er stor enighet om de viktigste endringene som er foreslått. I tillegg er det politisk enighet om å utsette behandlingen av Kirkens adgang til å ta opp lån.

For Fremskrittspartiet er det også viktig at en sak om kirkelig forvaltningsreform har vært på bred høring, og at Kirkemøtet i 2015 i stor grad sluttet seg til innholdet i proposisjonen.

Når denne saken blir vedtatt, innfris enda en viktig del av kirkeforliket, som innebærer et skille mellom stat og kirke.

Arbeidet med å gi Kirken frihet til å bli herre i eget hus har pågått over mange år. Stortinget har tidligere vedtatt endringer i Grunnloven for å gi Kirken rett til selv å utnevne biskoper, og har vedtatt ny valgordning for å sikre kirkemedlemmene større mulighet til å påvirke hvem som blir innvalgt i sokneråd og bispedømmeråd. I tillegg har også gravferdsloven blitt endret for å ivareta skillet.

Dette er en historisk dag i kirkelig sammenheng som Fremskrittspartiet har sett fram til. I dag vedtar vi å gjøre Den norske kirke til eget rettssubjekt. Det innebærer at Den norske kirke får en rettslig selvstendig handleevne, slik de enkelte soknene har i dag. Og det dannes et nytt rettssubjekt, Den norske kirke.

Prestene har siden reformasjonen på 1500-tallet vært statstjenestemenn. Det må sies å være historisk at vi i dag vedtar å overføre arbeidsgiveransvaret for prestene og andre som i dag er statlig ansatte, og som tilhører Kirken, til Kirken.

De ulike soknene skal fortsatt være den grunnleggende enheten i Den norske kirke og skal ha en selvstendig rettslig stilling. Soknet vil fortsatt være arbeidsgiver for sine tilsatte og ha sin selvstendige økonomi.

De kirkelige organene vedtas regulert i lov, og Kirkemøtet blir Den norske kirkes øverste organ. Kirkemøtet

skal kunne opptre på det nye rettssubjektets vegne i alle saker der det ikke er fastsatt i lov eller i medhold av lov at myndigheten er lagt til et annet organ. Kirkerådet får en tydelig rolle som utøvende organ for Kirkemøtet, og dermed for rettssubjektet.

Det lovreguleres at Kirken skal være landsdekkende ved at det fortsatt skal være prestatjeneste i hvert sogn, prost i hvert prosti og biskop i hvert bispedømme. Dette sikrer at Kirken skal være tilgjengelig i hele landet.

I denne saken gjøres det ikke endringer i statens og kommunenes finansiering overfor Kirken. Dagens vedtak innebærer at Kirken går over til å bli finansiert gjennom rammetilskudd, og at midlene skal gå til samme formål som før, bl.a. trosopplæring. Det nye er at rammetilskuddet skal disponeres og fordeles av Kirkemøtet og ikke av storting eller regjering. Fremskrittspartiet er for en fri kirke uten politisk innblanding, og dette er nok et skritt på veien mot en fri og selvstendig kirke.

Med dette vedtaket blir Kirken utvilsomt mer selvstendig. Samtidig vil mange, deriblant Fremskrittspartiet, mene at frihet fra staten kanskje også bør innebære at de økonomiske bindingene til staten opphører, og at Kirken og andre trossamfunn blir selvfinansierende. Finansiering av Kirken og andre trossamfunn kommer det helt sikkert til å bli mange diskusjoner om framover. Fremskrittspartiet ser fram til en helhetlig gjennomgang av tros- og livssynsfeltet, og at alle spørsmål om finansiering og likebehandling vil bli behandlet i neste runde av lovgivningen for tros- og livssynssamfunnene.

Den reformen som vi vedtar i dag, gir Kirken mulighet til å gjøre de endringer de selv synes er nødvendige innen organisering og lovverk fram til neste reformfase. Fremskrittspartiet ser fram til Kirkens arbeid med dette og forventer at formålet med arbeidet vil gjøre at statens lovregulering for Den norske kirke reduseres til en kortfattet rammelovgivning.

Avslutningsvis vil jeg ønske Den norske kirke lykke til med nye ansvarsområder, og presiserer at dette er en viktig dag. Fremskrittspartiet ser fram til videre arbeid og prosess i forbindelse med reformfase to, som vil gi Kirken fullstendig selvstyre.

Anders Tyvand (KrF) [10:18:15]: Fra denne talerstolen får vi ofte høre at ting er historiske. Vi snakker om historiske satsinger, og vi snakker om historiske gjennomslag. Men når våre etterkommere skal lære om Norges historie i framtiden, så er det ikke helt sikkert at absolutt alle våre høydepunkt fra denne stortingsperioden står omtalt i historiebøkene. Men jeg er ganske sikker på at akkurat den saken vi debatterer nå, kommer til å bli omtalt. Vi kan trygt si at vi er med på å fatte et historisk vedtak. Jeg mener det er et viktig og riktig vedtak Stortinget skal fatte i dag. Selv om det kanskje kan være med litt blandede følelser for en del av oss, så er jeg glad for at det er bred politisk enighet og stor grad av enighet også mellom regjering, storting og Kirkens egne organer i denne saken.

Det er mange som har kalt skillet mellom stat og kirke for en skilsmisse, men jeg føler ikke helt at det er en skilsmisse vi er med på. Det føles ikke helt som en begravelse

heller, selv om statskirkemodellen nok begraves for godt. Det føles egentlig mest som om jeg er med i en konfirmasjon, for i konfirmasjonen handler det om bekreftelse, og i konfirmasjonen er det dåpen og tilhørigheten til Gud som bekreftes. I dag er det på en måte Den norske kirke som er konfirmanten, og vi får bekreftet at Kirken er nettopp en kirke med tilhørighet til Gud, og ikke et statsorgan eller en offentlig etat. Og så er det også en annen likhet mellom konfirmantene og Kirken, og det er at de ikke bare er opptatt av innholdet i konfirmasjonen, men de er litt opptatt av pengene som følger med også. For Kirkens del er ikke det så rart, for Kirken opplever at det er mye som er uavklart når det gjelder økonomien, selv om vi slår fast at både staten og kommunene fremdeles vil ha et ansvar for å finansiere Kirken i framtiden. Spørsmålet om egenkapital for å kunne håndtere framtidig risiko vil bli et tema i statsbudsjettet for 2017, og i forbindelse med det vil Stortinget også ta stilling til Kirkens adgang til låneopptak. En slik mulighet vil være tvingende nødvendig dersom egenkapitalen ikke er solid nok, men jeg mener at det må være et mål at vi gir Kirken en reell mulighet til å stå på egne bein, og da må vi sørge for at det også gis tilstrekkelig egenkapital.

Så er det viktig også for meg å understreke at selv om Kirken blir et selvstendig rettssubjekt fra neste år, betyr ikke det at alle bånd mellom kirke og stat brytes. Det skillet vi snakker om, det er, som flere andre også har sagt, et skille mellom Kirken og staten, og ikke et skille mellom Kirken og samfunnet, eller Kirken og folket. Kirken vil fremdeles ha en spesiell rolle og plass i samfunnet, i lovverket, og også i Grunnloven. Den norske kirke skal forbli Norges folkekirke, og Kirken vil fremdeles være underlagt langt strengere reguleringer enn andre tros- og livssynssamfunn, og den må forholde seg til krav og forventninger som andre trossamfunn ikke berøres av. Ett av disse kravene er at Kirken skal være en landsdekkende kirke, den skal være tilgjengelig for alle. Det skal være en god prestedekning med en prest i hvert sogn, en prost i hvert prosti og en biskop i hvert bispedømme. Når vi stiller den typen krav til Kirken, må også staten stille opp, slik at Kirken blir i stand til å leve. Vi må stille opp med finansiering, og vi må hjelpe til med å løse de utfordringene Kirken vil møte i årene som kommer. Når vi ser på alderssammensetningen blant prestene, ser vi at rekruttering av nok prester kan bli én slik utfordring. Her må staten bidra og legge til rette slik den også gjør når det er annen kompetanse samfunnet har behov for. Jeg mener at staten også må ta konsekvensene av den nye arbeidstidsavtalen som er inngått mellom prestene og staten, noe jeg regner med at kulturministeren vil følge opp i revidert nasjonalbudsjett, som legges fram veldig snart.

Jeg vil til slutt nevne utdanningstilbudet til prestene. Jeg tror det kan være en god løsning å legge praktisk-teologisk seminar til Universitetet i Oslo, slik vi nå vedtar, men jeg skulle ønske at regjeringen ville ta seg bryet med å komme tilbake til Stortinget med en nærmere vurdering av de ulike alternativene, ikke minst for å sikre likeverdig finansiering av praksisveiledningen ved alle de ulike utdanningsinstitusjonene som utdanner prester.

Det er nesten fristende å avslutte med å lyse velsignelsen, men jeg får vel nøye meg med å ønske Kirken lykke

til videre, og si at jeg ser fram til en fortsatt god dialog om viktige avklaringer for Kirkens framtid. Og med det tar jeg opp det forslaget som Kristelig Folkeparti står bak.

Presidenten: Representanten Anders Tyvand har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ivar Odnes (Sp) [10:23:33]: Det er – som det er sagt tidlegare her i dag – eit historisk sus over dei vedtaka som Stortinget skal gjera i dag. Endringane av kyrkjeloven markerer eit skifte og ei vidare lausriving av Den norske kyrkja frå staten. Sjølv endringane er ei direkte oppfølging av vedtaka som det førre stortinget gjorde i 2012, då heile sju paragrafar i Grunnloven vart endra, i tråd med det såkalla kyrkjeforliket frå 2008. I åra mellom 2012 og 2016 vart denne saka grundig behandla i dei kyrkjelege organa – og politisk – slik det er gjort greie for i proposisjonen.

For Senterpartiet er avviklinga av Kongens særskilte kyrkjestyre ein avgjerande faktor i denne samanhengen. Når staten – gjennom kyrkjeleg statsråd – ikkje lenger er eit grunnlovfesta kyrkjeleg organ, fell også mykje av grunnlaget bort for å halda ved lag ordninga med at Den norske kyrkja berre har handleevne delegert frå Kongen, altså kyrkjedepartementet. Det er naturleg at Den norske kyrkja difor får juridiske fullmakter som eit eige, sjølvstendig rettssubjekt.

For Senterpartiet har det vore viktig at denne prosessen har skjedd gjennom ei skrittvis utvikling og gjennom demokratiske prosessar. Eg vil i den samanhengen minna om at Senterpartiet hadde merknader til gjennomføringa av dei føregåande kyrkjelege vala og resultatet av demokrati-reforma, som låg som ein føresetnad for kyrkjeforliket.

Senterpartiet meiner at kyrkjeloven ikkje går langt nok i å sikra grasrota i Kyrkja direkte innverknad, og meiner at alle dei sju leke representantane i bispedømeråda bør veljast direkte. Auka innverknad frå grasrota er spesielt viktig no, sidan samansetjinga av bispedømeråda framover vil bety meir. Bispedømeråda er allereie tillagde større myndigheit i utnemninga av kyrkjelege leiarar. Ytterlegare myndigheit vert tilført gjennom vedtaket i dag.

Dette talar for at alle medlemene bør veljast gjennom direkte val. Eg viser til forslaget som vart fremja av representanten Sønsterud på vegner av Arbeidarpartiet og Senterpartiet. Når det gjeld same paragraf, § 23, vil Senterpartiet stemma mot forslaget til fjerde ledd andre punktum. Vi meiner at det er inkonsekvent å vedta ein lovheimel som opnar for å sentralisera oppgåver utan at det er ein tilsvarande heimel for å flytta oppgåver nedover, særleg sidan suvereniteten til soknet er tydeleg slått fast i andre paragrafar.

Senterpartiet registrerer at regjeringa vil koma attende til Stortinget i forslaget til statsbudsjett for 2017 med ei nødvendig klargjering av finansieringsansvaret. Som det går fram av merknaden i innstillinga, nærer Senterpartiet ei viss bekymring for dette. Finansieringa av Den norske kyrkja er eit springande punkt i den vidare prosessen. Det er heilt avgjerande for både effektiviseringsprosessen, trusopplæringa og ikkje minst lokalt nærvære at rammetilskotet tek høgd for generell løns- og prisvekst og inklu-

derer dei føremåla og dei oppgåvene som i dag vert finansierte av staten, òg utanfor kyrkjebudsjettet. Ei lovfesting av stillinga til soknet og lokalt nærvære vert lite verdt dersom Kyrkja vert pressa til å slå saman sokn for å koma i økonomisk balanse.

I proposisjonen gjekk regjeringa inn for ei sterkt avgrensa lånetilgang for Kyrkja. Senterpartiet har teke dette opp under behandlinga og meiner at det vil kunna setja Kyrkja i ein låst økonomisk situasjon. Eg er difor glad for at ein samrøystes komité er einig med Senterpartiet i at dette spørsmålet skal utsetjast til spørsmålet om eigenkapital og rammeløyvingar er avklart.

Senterpartiet reagerer på at proposisjonen går langt i å forskottera ei innføring av medlemsfinansiering i Den norske kyrkja. Gjennom både tidlegare politiske behandlingar av stat–kyrkje-prosessen og interne prosessar i Kyrkja har det vorte klart at det ikkje er ønskeleg med medlemsfinansiering. Den norske kyrkja kan difor ikkje takast til inntekt for ei framtidig innføring av privat medlemskontingent. Senterpartiet vil åtvare mot å påleggja folk å ta eit økonomisk val for å vera medlem i Den norske kyrkja. Ei tilstrekkeleg rammefinansiering er nødvendig for å hindra dette.

I proposisjonen varslar regjeringa at det neste steget er å avvikla kyrkjeloven til fordel for ein generell rammelov for tru og livssyn. Lat meg kort understreka at Senterpartiet ikkje tek stilling til dette no, og vil venta på dei vidare utgreiingane og drøftingane i dei kyrkjelege organa og organisasjonane før det er aktuelt å ta stilling til nye reformer.

Senterpartiet meiner at det er avgjerande for å føra vidare Den norske kyrkja som ei open og inkluderande folkekyrkje at den framtidige rammefinansieringa tek høgd for forpliktingane til Den norske kyrkja som trussamfunn, som arbeidsgjevar, og at Kyrkja ikkje vert tvinga til å innføra medlemsfinansiering for å vareta dei oppgåvene.

Iselin Nybø (V) [10:28:51]: La meg få starte med å takke saksordføreren for å ha lost komiteen gjennom denne saken på en ryddig og god måte. Det er en stor sak, og det er ingen enkel sak heller, men jeg synes vi, både saksordføreren og komiteen, har kommet oss gjennom den på en god måte.

Venstres primære standpunkt er ganske tydelig. Vi ønsker et fullt skille mellom stat og kirke – det betyr også i Grunnloven og i andre lover. Vi mener at alle borgere skal sikres full frihet i trosspørsmål, og vi mener at det må bety at ingen offentlige institusjoner skal knyttes til en bestemt religion.

Den saken vi har foran oss i dag, er et viktig og langt skritt i riktig retning. Nå er vi i ferd med å begynne på det skillet mellom stat og kirke som Venstre har ønsket seg lenge. Som mange har vært inne på, er det ulike elementer i denne saken, og det å etablere Den norske kirke som et selvstendig rettssubjekt, er kanskje det aller viktigste og mest symboltunge av det vi gjør. Men det er også viktig at vi tar det grepet med å overføre prestene fra staten til det nye rettssubjektet. Det er viktige grep for å få til det skillet som vi ønsker.

Flere har nå sagt at det blir et skille mellom stat og kirke, men det blir ikke et skille mellom kirken og folket. Det er én måte å si det på. Jeg bruker å tenke at når vi nå får et skille mellom stat og kirke, har jeg tillit til at medlemmene i Den norske kirke ønsker å videreutvikle kirken vår i retning av en bred og god folkekirke, selv om det ikke lenger er en statskirke. Det er en prosess som jeg tror blir spennende, og som jeg har lyst å være en del av.

Selv om vi nå er i gang og tar et viktig skritt i dag, gjenstår kanskje mesteparten av jobben, og den ligger fortsatt foran oss. En ting som vi i komiteen har skjøvet på, er spørsmålet om låneopptak. Men vi vet også at statsråden har varslet at det kommer en helhetlig lov. Jeg vet at mange følger denne saken. Dette er en prosess som engasjerer mange, og jeg er helt sikker på at mange flere enn meg får mailer og telefoner om dette. Det handler om hvordan vi skal organisere Kirken, hvordan økonomien rundt dette skal organiseres. Derfor er det en sak vi også må følge med på framover. I Venstre er vi opptatt av at vi skal ha en raus finansiering av tros- og livssynssamfunn. Vi skal ha likebehandling, men vi skal ha en raus finansiering også framover. Det har vi også i dag.

Venstre har fremmet og fått flertall for – statsråden har også vært tydelig på at hun ønsker det – en stortingsmelding om en helhetlig tros- og livssynspolitikk. De to tingene henger litt sammen – det med skille mellom stat og kirke og en helhetlig tros- og livssynspolitikk. Samtidig vil jeg advare mot å tro at vi skal snevre dette inn til bare å handle om skille mellom stat og kirke og hva slags økonomiske forhold Den norske kirke skal ha. Tros- og livssynspolitikk som helhet må handle om mye mer enn bare det, for vi som samfunn står overfor noen viktige skiller, vi står overfor noen verdier som vi trenger å debattere i en helhet, ikke bare stykkevis og delt. Vi må se på det i en helhet – alt ifra hijab i politiet til bruk av riksvåpen. Det er mange ting som dukker opp i en sånn debatt.

Selv om vi nå er i ferd med å skille stat og kirke, selv om det er historisk, og selv om det er mange økonomiske ting som oppstår i kjølvannet av det, må vi ikke glemme at det handler om mye mer enn det. Med det prinsippet som vi nå er i ferd med å gjennomføre, at staten ikke lenger skal ha en statskirke, følger det også en forpliktelse til å ta den store debatten om hvilken plass religion og livssyn skal ha i samfunnet vårt.

Jeg er glad for at vi kommer et steg videre i dag, men jeg ser også fram til det store arbeidet som vi har foran oss.

Audun Lysbakken (SV) [10:33:52]: Jeg ser på representanten Tyvand som en autoritet i denne debatten, så jeg aksepterer umiddelbart bildet av en konfirmasjon. Jeg har likevel behov for å legge til at uansett hvordan vi ser på det, er det i hvert fall slutten på et samboerskap mellom stat og kirke, som tiden har løpt fra, som vi nå markerer enda en etappe av. Iblant er det til det beste å flytte fra hverandre for begge parter. En moderne demokratisk stat må være sekulær, og et trossamfunn må få styre seg selv uten å være en del av og et redskap for statsmakten.

Denne avslutningen av samboerskapet mellom stat og kirke er ikke avsluttet med de lovendringene vi behandler

i dag. Det er behov for å gå videre for å skape en virkelig trosnøytral stat og for å skape en virkelig fristilt kirke. Ikke minst med utgangspunkt i det ser SV fram til den stortingsmeldingen som skal komme om en helhetlig tros- og livssynspolitikk, som er den riktige arenaen for å diskutere selve bredden i tros- og livssynspolitikken, og også hvordan vi skal komme videre mot den sekulære staten og den frie kirken som det nå begynner å bli bred enighet om at vi ønsker oss i Norge.

Derfor er det også SVs syn at de endringene vi nå gjør i kirkeloven, bør begrenses til det som er helt nødvendig for å kunne gi Den norske kirke stilling som et selvstendig rettssubjekt med arbeidsgiveransvar for sine ansatte. Vi mener målet skal være at Den norske kirke skal være likestilt med andre tros- og livssynssamfunn, med samme plikter og rettigheter, og dermed også at Kirken skal stå fritt til å organisere seg selv. Derfor er vårt utgangspunkt at det er ingen grunn til at staten skal lovregulere Kirkens organisasjonsstruktur. Når vi likevel vil stemme for regjeringens ulike forslag til endringer i den lovreguleringen, er det nettopp fordi retningen handler om mer frihet for Kirken og mindre makt over Kirken for staten.

Vi er opptatt av at vi i denne prosessen skal bidra til ordnede forhold også i Den norske kirke, ikke minst handler det om arbeidsgiveransvar og å ta vare på rettighetene til de ansatte i Kirken. Vi mener det er positivt at vi med disse lovendringene stadfester at det er Kirkemøtet som skal bestemme i de mest sentrale spørsmålene rundt utviklingen av Den norske kirke, og ikke Stortinget. Vi synes det er positivt at vi får på plass en redusert lovregulering av bispedømmerådene, og vi synes det er viktig at arbeidsgiveransvaret nå overføres dit det hører hjemme, men på en måte som tar vare på de faglige rettighetene til de ansatte i Kirken – ikke minst på det punktet som gjelder pensjon – og sørger for at de som jobber i Kirken, får med seg grunnleggende rettigheter som de har hatt som statsansatte.

Når Stortinget skal gå videre i denne prosessen, kommer SVs mål til å være et finansieringssystem bygget på full likebehandling mellom ulike tros- og livssynssamfunn. Vi kommer til å være opptatt av at vi skal ha rause rammer for støtte til tros- og livssynssamfunn, men vi mener at den samlede støtten til tros- og livssynssamfunnene i Norge ikke bør økes utover de allerede betydelige rammene som brukes på dette formålet.

Jeg synes det er et viktig skritt i riktig retning. SV vil stemme for de forslagene som regjeringen har fremmet, og ønske regjeringen lykke til med det videre arbeidet med meldingen som kommer, og de neste stegene i den fraflyttingen og konfirmasjonen som vi skal igjennom.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland (H) [10:38:45]: Det er en historisk begivenhet når Stortinget behandler lovforslaget som gjør Den norske kirke til et selvstendig rettssubjekt.

Gjennom tusen år har kristen tro og tradisjon preget samfunnet vårt. Det har satt dype spor gjennom verdier og ritualer, skikker og språk, i rettsordninger og i institusjoner. Gjennom historien har den norske folkekirken blitt til. Det er Grunnlovens uttrykte vilje at Den norske kirke, som

en evangelisk-luthersk kirke, skal forbli Norges folkekirke og som sådan understøttes av staten. Det norske samfunnet rommer et stadig større kulturelt og religiøst mangfold. Det er derfor behov for å legge et nytt grunnlag for Den norske kirkes fortsatte liv og virke. Det må gjøres så det sikrer religions- og livssynsmessig frihet for alle, og at folkekirkens særskilte rolle og oppgaver kan ivaretas.

Dette er viktige spørsmål for mange, også for kirke-medlemmene som ikke engasjerer seg så aktivt i sin kirke, men som likevel ønsker å høre til og benytte seg av tjenestene ved livets store anledninger. Det er derfor grunn til å være varsom med å gjøre endringer som kan gi mennesker en følelse av at kirken blir tatt fra dem.

Det tilsier skrittvis tilnærming til endringer og at man søker bred kirkelig og politisk tilslutning til kirkelige reformer. Dette har vært hovedlinjen i norsk kirkepolitikk. Reformen i den kirkelige lovgivningen har skjedd gradvis. Og ved denne reformprosessen er det trinn for trinn blitt etablert en kirkelig organisasjon med demokratisk valgte organer på lokalt, regionalt og statlig nivå.

Også de siste ti årene har vi gått skrittvis frem. Kirkeforliket mellom partiene på Stortinget ble inngått i 2008, og det ble lagt frem en stortingsmelding. I tråd med kirkeforliket og stortingsmeldingen ble det videre gjennomført en kirkelig demokratireform og ulike endringer i den kirkelige lovgivningen i forlikperioden fra 2009 til 2012, og Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen ble på dette grunnlaget endret i 2012. Nå er tiden inne til å ta et nytt og viktig skritt.

Det er gledelig og svært viktig at vi også ved dette veiskillet kan slå fast at det er bred kirkelig og politisk tilslutning. Derfor ønsker jeg å takke komiteen og de ulike partienes representanter for et veldig godt og grundig arbeid med denne saken og også for et veldig godt og konstruktivt samarbeid.

Det er regjeringens intensjon at reformen skal gjennomføres fra 1. januar 2017. Som flere representanter har sagt fra talerstolen, så vil de ulike økonomiske konsekvensene bli lagt frem i forslaget til statsbudsjett for 2017, og det innebærer at det nå ikke er grunnlag for å si mer om dette enn det som fremgår av proposisjonen. Vårt utgangspunkt ved budsjettering av statens tilskudd til Den norske kirke ved utskillelsen er at gjeldende bevilgningsnivå skal legges til grunn.

Men det er også viktig for meg å understreke at denne saken handler om selve skillet mellom staten og kirken. Nå er vi i gang med å utrede forslag til en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn. Dette vil omfatte en samlet gjennomgang av lovgivningen og finansierungsordningen for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, som Stortinget har bedt regjeringen om. Vi skal også legge frem en stortingsmelding om en helhetlig tros- og livssynspolitik, hvor jeg også ser frem til en veldig god prosess med Stortinget. Vi skal være i dialog med Kirken og med de andre tros- og livssynssamfunnene i arbeidet med ny lovgivning, og vi håper at vi også her skal komme frem til gode og samlende løsninger som kan få bred tilslutning og en involverende prosess fra Stortingets side.

Jeg vil helt til slutt gratulere Kirken med en stor dag og

ønske dem lykke til med det ansvaret, de forpliktelsene og de mulighetene det innebærer å bli et eget rettssubjekt!

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tone Merete Sønsterud (A) [10:44:10]: Regjeringa har vært klar på at rettssubjektet ikke skal ha låneadgang, både i proposisjonen og i et svar til Arbeiderpartiet. En hovedbegrunnelse er at Kirken må foreta nedbemanning og innskrenkinger hvis de ikke klarer å betjene sine lån. Dette kan leses som om regjeringa ikke helt stoler på at Kirken kan håndtere økonomiske saker, og det virker noe merkelig sett i lys av at Kirken skal bli selvstendig. Men en enstemmig komité vil avvente spørsmålet om Kirkens låneadgang til de totale økonomiske konsekvensene er klargjort, og derfor hadde det vært greit med en avklaring.

Ser regjeringa for seg en egenkapital og rammebevilgning som garanterer mot f.eks. innskrenkninger? Vil de gi det økonomiske handlingsrommet som er nødvendig for at Kirken kan opprettholde sine forpliktelser og utføre sine tjenester på en god måte?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland (H) [10:44:59]: Vårt forslag, som representanten refererer til, var ikke en låneadgang for Kirken, men jeg registrerer jo at komiteen og Stortinget ønsker det. Når departementet foreslo en begrensning, så var det fordi Kirken så å si ikke hadde andre inntekter enn statstilskuddet, og om Kirken kommer i økonomiske vanskeligheter på grunn av lånegjeld, kan staten komme i en pressituasjon. Men vi vil – som jeg vet representanten Sønsterud kjenner godt til – komme tilbake med en helhetlig finansiering og en likebehandling av alle tros- og livssynssamfunnene. Vi er i gang med arbeidet der nå. Og så tar jeg til etterretning den enstemmige innstillingen i denne saken.

Tone Merete Sønsterud (A) [10:46:01]: Et annet spørsmål også som omhandler finansiering – det er den saken som regjeringa har klart å lage ganske stor – er medlemsfinansieringen, noe som regjeringspartiene i innstillingen understreker vil være en naturlig del å vurdere i framtida.

For Arbeiderpartiet handler finansiering om de forpliktelser staten historisk sett har overfor Kirken, det handler om Kirkens ansvar for å forvalte sin del av kulturarven, og det handler om Kirkens forankring i Grunnloven og samfunnsoppdraget det innebærer, noe vi understreker i forbindelse med loven vi behandler i dag, hvor Kirken f.eks. pålegges å være til stede i hele landet, mye mer enn det andre tros- og livssynssamfunn har ved lov og har som forpliktelser.

I lys av dette er ikke spørsmålet om medlemsfinansiering noen aktuell sak for Arbeiderpartiet. Men hvorfor er den så viktig for regjeringa?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:47:02]: Jeg er helt enig i det som representanten Sønsterud understreker, nemlig at det er en del forpliktelser for Den norske kirke som en del andre tros- og livssynssamfunn ikke

vil ha, f.eks. at man skal være til stede rundt i hele landet, og det vil naturligvis påføre en del kostnader. Men så er det sann at når vi skal utrede finansiering og finansieringsordninger, er det, mener jeg, viktig ikke å utelukke noen muligheter før man setter i gang med utredninger. For regjeringen har det vært viktig å si at her ser vi på alle muligheter, og en utredning og gjennomgang betyr nettopp det. Men verken regjeringen eller jeg har nå tatt noen stilling til hvordan vi stiller oss til spørsmålet om en medlemsfinansiering.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kristin Vinje (H) [10:48:22]: I går markerte vi stortingsbygningens 150-årsjubileum, og Eidsvolls plass var fylt av skolebarn som fikk lære litt om hva vi driver med her inne i stortingssalen. En av de aller viktigste oppgavene vi har, er å lage nye lover eller endre eksisterende lover for å tilpasse dem til en ny tid. I dag skal vi vedta endringer i kirkeloven, som er et godt eksempel på det å tilpasse lovverket til en ny tid.

På samme måte som det var en historisk dag i går, er det også det i dag når vi vedtar disse endringene. Det nye konstitusjonelle grunnlaget for folkekirken ble lagt i 2012, og nå bekreftes Den norske kirke som en fri, selvstendig og ansvarlig kirkeorganisasjon.

Regjeringen har i tråd med Sundvolden-erklæringen og Kirkemøtets vedtak utarbeidet en ny lov som sørger for et tydelig skille mellom stat og kirke samtidig som vi opprettholder Kirken som en folkekirke for alle, som også er nedfelt i Grunnloven.

Den reformen vi vedtar i dag, får også noen konsekvenser for den praktisk-teologiske utdanningen om hvilke kvalifikasjonskrav som skal gjelde for å bli prest i Den norske kirke, og for vilkårene for ordinasjon og tilsetting som prest. La meg gi et eksempel. Opp til nå har det vært departementet som har fastsatt krav for tilsetting og ordinasjon. I den nye loven overlates denne myndigheten til Kirkemøtet, som altså fra nå av er Den norske kirkes øverste organ.

Når det gjelder utdanning av prester, foregår det i Norge ved tre ulike institusjoner, med noe ulik profil og innhold: Det teologiske Menighetsfakultet, den nyfusjonerte vitenskapelige høyskolen VID og Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Så har vi Det praktisk-teologiske seminar som til nå har ligget direkte under Kulturdepartementet og Kirkelig utdanningscenter i nord, som igjen har ligget under Det praktisk-teologiske seminar.

I forslaget som blir vedtatt i dag, ryddes det opp i dette ved at virksomheten ved Kirkelig utdanningscenter i nord overdras til Den norske kirke. Samtidig omorganiseres Det praktisk-teologiske seminar i Oslo, slik at det blir en del av Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Det praktisk-teologiske seminar har helt siden opprettelsen i 1848 vært knyttet til Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo og har i de siste par tiårene, i nært samarbeid med fakultetet, utviklet en praksisutdanning som både

er på høyde med utviklingen i de andre profesjonsfagene, og er tilsvarende vitenskapelig forankret. Ved innføring av kvalitetsreformen i 2004 har utdanningen vært en integrert del av cand.theol.-graden, og det er en utvikling man også ser i andre profesjonsrettede utdanninger ved Universitetet. Det er en positiv utvikling som samsvarer godt med andre profesjonsutdanninger.

Vi går inn i et nytt kapittel i historien om Den norske kirke, og jeg synes Anders Tyvand godt satte ord på det, og hadde analogien som en konfirmasjon, og jeg vil også gjerne benytte anledningen til å gratulere oss selv med dagen.

Norunn Tveiten Benestad (H) [10:51:42]: Det nærmer seg slutten på denne debatten, og jeg vil gjerne takke for gode innlegg. Mange spørsmål har vært tatt opp og påpekt – også det som gjelder kirkas framtidige økonomi og finansiering. Likevel er det sann at verken proposisjonen eller innstillingen vi behandler i dag, har lagt opp til en bred debatt om vedtak knyttet til dette. Dette er spørsmål som, slik kulturministeren sa, først kommer i budsjettbehandling.

Når vi nå går inn i en ny fase i forholdet mellom Den norske kirke og staten, skal den norske folkekirke videreutvikle sin form i et flerreligiøst og flerkulturelt samfunn. De siste 50–60 årene har landet vårt vært i sterk forandring når det gjelder tros- og livssyn. Mine besteforeldre ville knapt kunne forestilt seg en sann utvikling. Det mangfoldet vi i dag ser og ønsker velkommen, har bidratt til å utvide vår horisont og vårt erfaringsgrunnlag. Samtidig utfordres vår evne til å håndtere tros- og livssynsspørsmål i det offentlige rom. Det gjelder oss som politikere, og det gjelder også kirka.

Det å være kirke i sin tid vil utfordre kirka som institusjon og som forvalter av den evangelisk-lutherske teologien. Jeg håper Den norske kirke også i framtida vil føre videre sin tradisjon som dialog- og samtalearena i samfunnet. For den norske folkekirka vil også i framtida være en grunnpilar og en viktig kulturbærer, samtidig som den vil være et trosfellesskap for kirkas medlemmer og dem som oppsøker kirkas mange virksomheter og aktiviteter.

Med lovendringene som nå er foreslått, vil kirka selv få større autonomi og innflytelse på hvordan framtida skal møtes, og hvordan kirka skal forvalte sitt mandat. Jeg håper og tror at vi har lagt et godt grunnlag for den neste epoken for den norske kirke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:53:40]

Initiativdebatt om seriositet i bygge- og anleggsnæringen (initiativ fra kommunal- og forvaltningskomiteen)

Presidenten: Kommunal- og forvaltningskomiteen har med grunnlag i § 22 syvende ledd annet punktum i Stortingets forretningsorden anmodet om en debatt om seriositet i bygge- og anleggsnæringen.

Etter ønske fra komiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Presidenten vil videre gjøre oppmerksom på at det i forretningsordenen er tatt inn en bestemmelse vedrørende taletid for slike debatter ved at én representant fra hvert parti gis adgang til et ubegrenset antall innlegg. Disse talerne er meldt inn til presidenten på forhånd. Også medlemmer av regjeringen som deltar i debatten, vil ha adgang til ubegrenset antall innlegg.

– Det anses vedtatt.

Stine Renate Håheim (A) [10:54:52]: Bygge- og anleggsnæringen er en av våre viktigste næringer. Det er en næring som skaper arbeidsplasser og verdier for fellesskapet, som utdanner nye fagarbeidere, og som bygger landet vårt. Men det er også en næring med store utfordringer. For det er altfor mange useriøse aktører som undergraver kompetansebygging i næringen, unndrar skatter, begår lovbrudd og driver sosial dumping. Tall fra skatteetaten viser at omtrent 40 pst. av saker som gjelder svart arbeid de siste årene, er avdekket innenfor byggebransjen. Det er en stor utfordring fordi fellesskapet går glipp av skatteinntekter, og fordi det sakte, men sikkert utkonkurrerer de seriøse aktørene. Det bekreftes bl.a. i Kripos' rapport om arbeidslivskriminalitet fra 2014. Den advarer mot at utviklingen fører til at kvaliteten på håndverkertjenester svekkes, og at norske håndverkertjenester kan utkonkurreres helt. Dette er ikke skremmebilder om en mulig framtid. BNL la samme år fram en rapport som viste at sju av ti av deres malerbedrifter hadde mistet oppdrag til aktører som jobbet svart.

Utviklingen er alvorlig. Vi har fått advarsler om mafia-tilstander, og at det også sprer seg til andre næringer. Det trengs med andre ord en innsats på mange hold for å møte denne utviklingen.

Jeg vil berømme byggenæringen og Fellesforbundet som har tatt et stort ansvar. I 2014 la en samlet byggebransje fram et helhetlig forslag til en frivillig, ny sentral godkjenning. Men nå står vi altså her, to år etter at byggenæringen la fram forslaget sitt. I fjor gjorde Stortinget noen endringer i lovverket, men det er fremdeles usikkert om regjeringen har tenkt å levere på helheten i det byggenæringen har ønsket seg. Derfor er det bra at vi har denne debatten her i dag, og jeg er veldig spent på å høre om regjeringen bare har en god virkelighetsbeskrivelse, eller om de også har tenkt å handle.

Byggenæringen har gang på gang understreket at tiltakene henger sammen og må gjennomføres i helhet hvis de skal ha en god effekt. Dersom regjeringen fortsetter strategien med å plukke ut enkeltelementer, er jeg redd for at vi kaster bort en historisk mulighet til å ta et krafttak mot de useriøse og kriminelle aktørene.

Regjeringen har etter to år ikke greid å bestemme seg

for om de vil innføre en godkjenningsordning for ROT- og underentreprenørmarkedet som en del av en sentral godkjenning. Dette er et marked som i stor grad er preget av useriøse aktører, og BNL har flere ganger pekt på at nesten hele veksten i oppussingsmarkedet har gått til useriøse aktører som bedriver svart arbeid og sosial dumping. En innføring av den såkalte modul 2 vil gjøre det mulig for bestiller og forbruker å velge seriøse aktører, men modul 2 er også avgjørende for at ordningen med sentral godkjenning skal bli attraktiv for bedriftene. Ettersom denne godkjenningsordningen vil være frivillig, er det ganske viktig at de bedriftene som blir sentralt godkjent, får en reell forenkling.

Forslaget fra byggenæringen innebar derfor at dersom hele kontraktskjeden var sentralt godkjent, var påseplikten og kontrollplikten ansett oppfylt – et betydelig forenklingstiltak. Men dersom modul 2 ikke innføres som en del av den sentrale godkjenningen, vil næringen heller ikke få denne forenklingen.

Utvalget som sto bak rapporten Enkelt å være seriøs, foreslo også en registreringsplikt på byggearbeid. Poenget er da at en del av tiltakene i ROT-markedet faktisk vil bli registrert og gi grunnlag for tilsyn med tiltak som ikke er søknadspliktige. Dette forslaget er blitt utredet separat og ble overlevert Kommunal- og moderniseringsdepartementet i september i fjor. BNL melder til oss at de ennå ikke har fått en tilbakemelding på dette forslaget. Utvalget foreslo også forenklet tilsyn som skulle sikre flere tilsyn på byggeplasser og avdekke flere ulovligheter. Heller ikke her har regjeringen levert etter ønskene.

Det er med andre ord mye som gjenstår, og tiden er i ferd med å renne ut. Ordningen med lokal godkjenning ble avskaffet ved nyttår, og det haster med å få innført helheten for at markedet ikke skal komme ut av kontroll.

En alvorlig situasjon for en av våre viktigste næringer krever handlekraft. I Arbeiderpartiet har vi lenge forstått at alt henger sammen med alt. Jeg håper denne debatten kan forsikre oss om at regjeringen forhåpentligvis også har innsett det.

Mudassar Kapur (H) [11:00:09]: La meg først få takke min kollega fra Arbeiderpartiet for initiativet til denne debatten – en debatt hele komiteen ønsker velkommen, og som vi i Høyre mener er viktig.

Bygg- og anleggsnæringen har dessverre slitt med både en dyster historikk og negative eksempler på sosial dumping, svart arbeid, lovbrudd og useriøse aktører. Flere regjeringer, Stortinget og bransjeorganisasjoner har pekt på disse utfordringene i mange år. Bransjen har også selv reist debatten knyttet til useriøse aktører og har kommet med mange innspill. Blant annet ønsker byggenæringen en godkjenning av foretak i ROT-markedet – rehabiliterings-, ombyggings- og tilbyggsmarkedet. Næringen har også gitt sine samlede tilbakemeldinger og anbefalinger gjennom rapporten Enkelt å være seriøs.

I juni 2014 – for å gå litt inn i bakgrunnen for dagens debatt også – ble kravet om lokal godkjenning av foretak opphevet som følge av at ESA anla sak mot Norge. Det var bakgrunnen for endringen. Denne lovendringen tråd-

te i kraft 1. januar i år. Men det ble samtidig med dette lagt til grunn at man skulle erstatte dette med andre tiltak, slik at man sørger for fortsatt seriositet i denne bransjen, og etter hvert en ny sentral godkjenning. Det er viktig for både regjeringen og Høyre at dette arbeidet blir effektivt og grundig. Dette er regjeringen i gang med, i god dialog med bransjen og etter hvert selvfølgelig også Stortinget. Dagens debatt er et eksempel på det.

Siden debatten først og fremst handler om å heve blikket og se bredden, vil jeg benytte anledningen til å reflektere litt over problemstillingene som reises, og hva jeg tror kan være hensiktsmessige veivalg i det videre arbeidet.

La meg først slå fast at selv om man ikke trenger å søke om lokal godkjenning i forkant av byggesaker, betyr det dermed ikke at det er fullt frislipp og fritt fram for useriøse aktører. Selv om foretakene selv kan erklære ansvar, kan kommunene fortsatt fatte vedtak om å frata ansvarsrett dersom foretaket ikke er kvalifisert. I slike tilfeller er det også viktig at kommunene har gode muligheter for å drive kontroll og innsyn, slik at de umiddelbart kan sette foten ned for useriøse foretak. Akkurat som forenklinger i annet regelverk har gitt kommunene mer ressurser til å konsentrere seg om kvaliteten på byggeprosjekter framfor f.eks. å bruke masse unødig tid på nabokrangler, vil også disse endringene kunne bety at kommunene i stedet for å drive med registreringsarbeid og lokal godkjenning heller kan dreie ressurser mot tilsyn.

Sentralt godkjente foretak har etter søknad fått sine kvalifikasjoner vurdert og slipper dermed en ny vurdering i kommunen. Det er Direktoratet for byggkvalitet som godkjenner foretakene. Fra i år skal disse foretakene også oppfylle kriterier som viser seriositet. Det kan handle om alt fra om man har betalt skatt, har fått anmerkninger, har HMS-erklæring, har registrert sine ansatte, historikk osv., til om foretaket kan vise til hvorvidt det er en godkjent opplæringsbedrift, og at man har de nødvendige forsikringene. Mangel på slike ting – spesielt forsikringsordninger – fører ofte til store konflikter mellom den enkelte forbruker og useriøse aktører.

Jeg vil også særlig trekke fram løsninger som gjør at enkelte etater nå er i stand til å utveksle bl.a. skatteopplysninger fra sentralt godkjente foretak, og en automatikk i overføring av opplysninger som det satses mer på framover.

Avslutningsvis er det også viktig å understreke og minne om at rundt 15 000 foretak er registrert i dag, og de ser en del viktige fordeler ved det. Vår jobb nå er å sørge for at flere foretak ønsker å være registrert, at de ser fordelene med å være registrert. Noen av fordelene er at man blir raskere en foretrukket aktør av kunder, for det handler om kvalitet, sikkerhet og forutsigbarhet for kunden. Dermed bør de foretakene som ikke er registrert, bli prioritert i kommunenes tilsynsrutiner. Jeg mener at det skal lønne seg å være et registrert foretak, og det skal lønne seg å velge et registrert foretak.

Jeg ser fram til regjeringens arbeid med dette framover og synes at dagens debatt sånn sett kan bidra med nyttige innspill til regjeringens arbeid. Men man ligger ikke etter, slik enkelte kan påstå.

Helge André Njåstad (FrP) [11:05:09] (leiar for komiteen): Eg vil òg starta med å takka representanten Stine Renate Håheim for å ha teke initiativ til denne debatten. Eg vil takka ho for engasjementet i desse sakene, som komiteen har behandla tidlegare, og som me vil få på vårt bord i framtida òg. Eg vil òg takka Mudassar Kapur, som på ein fin måte gjorde greie for litt av det arbeidet som regjeringa jobbar med. Og så er me så heldige at me har både kommunal- og moderniseringsministeren og arbeids- og sosialministeren på plass, slik at me kan få ytterlegare oppdateringar om korleis regjeringa ser på denne saka.

Eg synest det er bra at Arbeidarpartiet har eit engasjement knytt til denne saka, men reagerer litt på at ein nok ein gong framstiller det som at regjeringa gjer for lite for seint. Det kunne nesten synast som om alle desse utfordringane me har, har oppstått dei siste to åra. Det er for det første feil. Det har vore utfordringar lenge.

Eg synest òg me skal minna om at det er veldig mange skikkelege selskap innanfor bygg og anlegg, og det er viktig at me ikkje teiknar eit bilete av at det er utfordringar i alle selskap og på heile fronten. Men eg trur at dei selskapa som er seriøse, kanskje er dei som aller mest ønskjer at me får på plass ein modell som gjer at dei useriøse har eit vanskelegare område å handtera enn det dei har i dag.

Mudassar Kapur gjekk igjennom bakgrunnen for at me fjerna lokal godkjenning den 1. januar 2016. Det blir jobba med å få på plass gode alternativ, og det er god dialog mellom regjeringa og næringa. Mykje av det arbeidet munna ut i rapporten Enkelt å være seriøs, som er det grunnlaget ein har å jobba vidare med.

Når den lokale ansvarsretten er vekke, betyr det at kommunane, som tidlegare behandla godkjenning etter det regelverket, har frigjeve ressursar til andre ting. Det er viktig for oss at dei ressursane no blir dreidde mot meir tilsyn. Her spelar kommunane ei viktig nøkkelrolle, og kommunane sin administrasjon er nøydd til å ha store fagmiljø som kan handtera dette på ein god måte. Derfor er det naturleg å seia at den pågåande kommunereforma òg er viktig.

I dag har me 428 kommunar i Noreg, som alle skal ha fagkompetanse på å vera gode forvaltarar av regelverket. Det er rimeleg openbert at lykkast me med kommunereforma, vil me få breiare fagmiljø òg innanfor dette området, og me vil vera i ein betre posisjon til å følgja opp dei selskapa som treng oppfølging frå kommunane si side. Plan- og bygningslova er kanskje den viktigaste lova lokaldemokratiet har å forvalta. Her er det eit stort handlingsrom, fordi plan- og bygningslova gjev kommunane store moglegheiter til å vera forvaltingsmyndigheit. Framstegspartiet ønskjer at kommunane skal vera ja-kommunar, men me ønskjer òg at kommunane skal slå ned på useriøse aktørar. Det er viktig at me byggjer dei gode fagmiljøa som skal til for å bli endå betre på det. Der spelar kommunereforma, som me er midt oppe i no, ei nøkkelrolle.

Eit anna poeng som kommunane òg bør tenkja på, er at dei er innkjøparar av store arbeid innanfor bygg og anlegg. Det er viktig at kommunane har god innkjøpskompetanse. Kommunereforma vil etter mitt syn bidra til at kommunane blir endå betre innkjøparar og kan stilla dei riktige krava

som storinnkjøpar. Slik kan ein sikra god kompetanse i kommuneadministrasjonane til å stilla dei riktige krava når ein skal gjera store innkjøp, noko som vil vera viktig for nettopp å seia at det å vera registrert, ha dei sentrale godkjenningane og ha orden i papira sine er krav som blir stilte, og at det er eit kvalitetsmerke for dei selskapa som opererer.

Eg ser fram til den vidare debatten, og me gler oss til å høyra statsrådene si løypemelding på korleis arbeidet går. Det er veldig positivt at både arbeids- og sosialministeren og kommunal- og moderniseringsministeren stiller opp i ein slik debatt i Stortinget, slik at me får begge perspektiva – både korleis ein ser på tinga frå deira perspektiv, og korleis ein ser på det når det gjeld det pågåande arbeidet med å forenkla og betra plan- og bygningslova, som kommunalministeren driv med kvar einaste dag.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:10:02]: Kristelig Folkeparti er glad for, og takker for, at denne debatten er kommet opp, og jeg vil legge til at siden den har en så bred innfallsvinkel, får vi nå anledning til å se en sak og en bransje fra flere sider.

Jeg tenkte jeg skulle se litt på vilkårene denne bransjen har. Norge har et særlig klima, som krever at bransjen har en spesiell kompetanse. I dag har vi også helt nye miljøkrav, som denne bransjen må beherske. I tillegg skal denne bransjen operere i en geografi som krever at en løser ekstreme utfordringer. Denne bransjen har også gjennom mange år bygd på norskproduserte byggevarer, slik at her er det også en byggevarebransje som det er viktig å ha øye for. I tillegg vet vi at våre håndverkere og denne bransjen må besitte ulike teknikker, som den useriøse delen av bransjen kanskje ikke behersker. I tillegg er det viktig at de som er aktører i bransjen, behersker reglementet – reglement omkring brann, omkring universell utforming, at ting får lang levetid, at kostnadene holdes nede, arrondering av bomiljø, osv. Alt dette er vilkår som krever at useriøse må vekk.

Kristelig Folkeparti ønsker å støtte alle tiltak som kan styrke bransjens vilkår i så måte. I dette arbeidet regner jeg med at både arbeidstilsyn, interesseorganisasjoner, fagbevegelse og skattemyndigheter deltar. Det har også en side som har med arbeidsforhold å gjøre, at denne bransjen fungerer på en ryddig måte, slik at sikkerheten er ivaretatt for de arbeidsfolkene som deltar.

Så er det dette med anbudskriterier. Vi vil være med og støtte at offentlige anbud, og for så vidt også private, blir pålagt å innhente dokumentasjon på at ingen nivå, verken underleverandører eller hovedentreprenører, benytter useriøs arbeidskraft. Dette kan legges inn i anbudskriterier fra både fylkeskommuner, stat og kommuner.

Jeg har lyst til å legge til at denne delen er kanskje et særlig egnet felt for skattemyndighetene til å ta tak i svart arbeid, for det er nok en inngangsport for en del useriøse, som bør stoppes.

Jeg vil også legge til at kommunene er et mangehodet troll. De skal ta seg av godkjenning, de skal ta seg av tilsyn, de skal ta seg av rettledning. Da vil jeg oppfordre kommunene også til å utvise nødvendig service for å hjelpe denne

bransjen til å bli seriøs, slik at en i de rette kontorer får møte den fleksibilitet og velvilje som trengs for at folk skal fungere. Vi må huske på at de fleste innen denne bransjen er kanskje små entreprenører, kanskje enmannsforetak, som trenger rettledning for å holde rett kurs.

Så vil jeg også peke på det bidraget vi kan gjøre innen plan- og bygningsloven, innen reglement. Der ønsker Kristelig Folkeparti å bidra til at vi får til en forenkling, som f.eks. den sentrale godkjenning. Men det er også andre ordninger innen den kommunale forvaltningen som kan bidra til å styrke bransjen, og også til å oppdage useriøse forhold.

Jeg har til slutt lyst til å nevne at en annen side ved denne saken er at videregående opplæring, videregående skoler, må sørge for en dimensjonering og en kontakt med bransjen og med markedet som gjør at vi kan få gode lærlingordninger. Kristelig Folkeparti har vært med og styrket lærlingordningen, og det ønsker vi å fortsette med. Vi mener at i dagens arbeidssituasjon er dette særdeles viktig.

Så vil jeg nevne at næringen er også en kulturbærer, som har tradisjoner innen norsk håndverk, og at dette blir tatt vare på. Jeg vil berømme byggenæringen for at de tar tak i denne saken, og jeg ønsker at de skal oppleve at vi politikere lytter til dem, og at vi legger til rette for gode forhold.

Så mener jeg at vi har et godt lovverk i Norge, vi har et godt reglement, men det er praksisen vi må følge opp, slik at den blir i samsvar med lovverket. Det ønsker vi å bidra til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:15:20]: Jeg vil også takke for initiativet fra representanten Håheim i Arbeiderpartiet til initiativdebatten.

Seriøsitet i bygg- og anleggsnæringa er meget krevende. Det er et svært uoversiktlig tema, og utfordringene øker. Det er ikke minst et resultat av det tilbudssjokket som vi fikk i norsk arbeidsliv gjennom østutvidelsen av EU i 2004–2007. Det er altså ikke noe som er nytt de to siste åra, det er noe som stadig utvikler seg, i mer og mer alvorlig retning, og er med på å underminere den norske modellen med ryddighet, faste ansettelser, langsiktighet og økt produktivitet. Dette fører til at det blir utfordringer knyttet til om en opptrer seriøst, hva som blir arbeidsplassstilbudet for faglærte ungdommer, og i hvilken grad norske myndigheter greier å få inn de skatter og avgifter som arbeidstakere og næringsdrivende er pålagt.

Jeg vil starte litt med ordet «seriøst». Hva betyr egentlig ordet «seriøst»? Hva betyr ordet «useriøst»? Det er et meget krevende begrepspar. En kan godt drive lovlig virksomhet på en hva jeg vil kalle useriøs måte, men vi vet at det her er gråsoner i hva som er meninga, og hva som er praksis. Enhver sjølstendig næringsdrivende og ethvert firma vet hvilke firmaer som er det en kaller for seriøse. En vet også hvilke firmaer som opptrer på kanten av eller på feil side av loven.

Når det gjelder å vurdere seriøst kontra useriøst, er kontroll et sentralt punkt. Kontroll skal vise hva som er lovlig, kontra det som er ulovlig.

EØS-utvidelsen har altså økt antall arbeidstakere i enorm grad. Mange av disse er på korte opphold, og det er

nå en situasjon hvor det utstedes ca. 100 000 nye D-nummer per år i folkeregisteret. Dette er meget krevende, og det er ganske opplagt at Finansdepartementet ikke har lagt godt nok til rette for riktig beskatning av utenlandske arbeidstakere og næringsdrivende på midlertidig opphold. Det er en kjent sak for departement og direktorat at det er en høy risiko. Det er et lite utviklet regelverk, sjøl om det har vært kjent lenge. Og utenlandske næringsdrivende skiller seg særlig ut, fordi de i størst grad underrapporterer inntekt og derfor ilegges bl.a. tilleggsskatt. De opptrer som næringsdrivende, mens de i realiteten er arbeidstakere.

Når det gjelder skatt og avgift, er det veldig krevende for våre myndigheter, for her skal en bl.a. vurdere både norske skatteregler, hjemlandets skatteregler og skatteavtaler. Skattekontorene våre har bedt om forenklinger over lang tid, og så langt jeg vet, er det også nedsatt et utvalg som skulle avgitt sin innstilling i desember 2014, men som så langt jeg kjenner til, ennå ikke er avgitt. En må jo kunne si at regjering og finansdepartement ivrer ikke etter å komme videre og få seriositet i dette. Det er en stor unnlatelsessynd å ligge så langt etter. Jeg vil si det helt tydelig fra denne talerstolen at myndighetene ligger langt, langt etter i å sikre at seriositet blir ivaretatt.

Hva er det så som er årsaken til dette? Jo, det er at lønns- og kostnadsnivået i Norge er langt høyere enn i mange land rundt oss, og vi har en lavere ledighet i Norge enn i land rundt oss. Det er mange dyktige folk fra EØS-området som vil arbeide i Norge på lønns- og arbeidsbetingelser som er langt dårligere enn det som er de norske lønns- og arbeidsbetingelsene. Dette gir oss en kjempemessig utfordring. Det gir et veldig stort omfang av arbeidsfolk i bygg- og anleggssektoren som er innleid gjennom bemanningsbyråer eksempelvis. Konsekvensen av det på bygg- og anleggssida er at det er en liten stab i entreprenørfirmaene som er fast ansatt, og det er vanskelig for dyktige norske ungdommer å få fast ansettelse. Det er et systematisk press på lønns- og arbeidsbetingelsene, og det er et systematisk press mot de firmaene som ønsker å tenke langsiktig. Bakgrunnen er sjølsagt at vi har fått en grunnleggende ubalanse i tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft, og det presses nedover.

En skal ikke være spesielt dyktig i politikk for å forstå at høyrepartiene ønsker en slik systemendring. En ønsker fra Høyres, Fremskrittspartiets og Venstres side en slik maktforskyvning, sånn at en får endringer i arbeidslivet. Alle som forfekter den økonomiske liberalismen, er sjølsagt tilhenger av dette systemet. Så det er ikke så mye å hente fra de partiene når det gjelder å komme i front og i forkant og virkelig ta dette på alvor.

Dette er saker som har vært drøftet i arbeids- og sosialkomiteen i flere sammenhenger. I den forbindelse ble det i Innst. 210 L for 2015–2016 fra Arbeiderpartiets side sagt at

«det er grunnleggende feil at arbeid av fast karakter som tidligere er utført av fast ansatte, erstattes med innleid arbeidskraft fra bemanningsbyråer. Dette bidrar til økt negativ konkurranse hva gjelder arbeidstakers lønns- og arbeidsvilkår fordi bemanningsbyråer gjennomgående tilbyr sine ansatte langt lavere trygghet hva

gjelder arbeidstid, lønn og stillingsbrøk. Midlertidig ansatte er i motsetning til innleide arbeidstakere tross alt ansatt».

– Nei, unnskyld, dette ble feil, sitatet er ikke fra Arbeiderpartiet! Det er sånn at Arbeiderpartiet støttet det som var svakhetene ved det hele når det gjelder bemanningsbyråer, men var ikke interessert i å endre loven på det punktet som gikk på arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd. Senterpartiet og SV var veldig opptatt av det for å redusere omfanget av bemanningsselskaper.

Det som så har skjedd, er at det har kommet et svar fra statsråd Anniken Hauglie av 18. april som er meget interessant, som går på et spørsmål fra meg til statsråden om en oppheving av arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd vil innebære et brudd med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. Der svarer statsråden helt forbilledlig:

«Etter mitt syn er svaret på representantens spørsmål nei.»

Videre sier statsråden avslutningsvis:

«Etter mitt syn ville heller ikke en eventuell opphevelse av § 14-12 andre ledd innebære et brudd med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. Hovedbegrunnelsen for innretningen på innleiereglene vil være den samme som tidligere; å ha et høyt beskyttelsesnivå for faste ansettelser og topartsrelasjoner. Her er det nasjonale handlingsrommet som nevnt betydelig.»

Dette er meget viktig. Dette er meget viktig fordi det statsråden nå sier, er at det er forenlig med EØS-avtalen å ta vekk § 14-12 andre ledd i arbeidsmiljøloven, noe som vil redusere hele dette problemet i betydelig grad.

Det som da er den store utfordringa, er hvordan partiene stiller seg til det som statsråden her har svart. De partiene som ønsker denne systemendringa ved å satse på den økonomiske liberalismen, har jeg ikke så stor tro på vil gå inn for å støtte et nytt forslag om å oppheve denne lovparagrafen. Men det som blir det utfordrende, er: Hva skjer i Arbeiderpartiet? Vil Arbeiderpartiet nå se den praksis som utvikler seg i norsk arbeidsliv, som blir stadig mer uoversiktlig, hvor bemanningsselskapene og bemanningstankgangen er spydspissen i en utvikling som blir mer og mer krevende for myndigheter å kontrollere? Vil Arbeiderpartiet gå inn på det? Og vil Arbeiderpartiet være med på å stramme inn arbeidsmiljøloven, slik at vi reduserer omfanget av bemanningsselskaper? Jeg ser at Arbeiderpartiets leder skal ha ordet etterpå, og jeg vil utfordre Arbeiderpartiets leder til å svare på om en nå er kommet så langt i sin erkjennelse at vi må stramme inn ved å endre arbeidsmiljøloven, slik som jeg nå har referert til.

André N. Skjelstad (V) [11:25:03]: Bygg og anlegg er en svært viktig næring som sysselsetter mange, både norsk og utenlandsk arbeidskraft. Norge har en åpen økonomi, og etter utvidelsen av EU i 2004 til 25 land fikk vi et oppsving i utenlandsk arbeidskraft, særlig i byggenæringen. Dette er Venstre grunnleggende positiv til. Tilgang på arbeidskraft har vært svært viktig for den økonomiske velstandsutviklingen og veksten vi har hatt etter 2004. Den europeiske union er Norges viktigste handelspartner.

Men vi skal ikke være naive overfor de utfordringer

organiserte kriminelle påfører av kostnader for samfunnet vårt, enten de er norske eller utenlandske aktører. Det må vi som samfunn møte med målrettede og nasjonale virkemidler for å stanse.

Organisert kriminalitet har de siste årene etablert seg i byggenæringen. Bakgrunnen er høy omsetning og lav oppdagelsesrisiko. Ofte brukes det som synes som helt vanlige og seriøse firma, som skalkeskjul for kriminell virksomhet. Og ofte driver disse organiserte kriminelle økonomisk kriminalitet i byggenæringen i kombinasjon med narkotikaomsetning, prostitusjon, tvangsarbeid og andre kriminelle handlinger.

De kriminelle i arbeidsmarkedet utnytter at deres aktivitet gjerne faller mellom flere etater. Det er vanskelig å avdekke omfanget av den kriminelle virksomheten uten omfattende kontroller og undersøkelser med samarbeid mellom etatene. De som ikke følger norsk lov, lager seg et handlingsrom og driftsforutsetninger lovlige bedrifter ikke klarer å konkurrere med. Her er det derfor behov for et bredt sett tiltak for å få bukt med arbeidsmarkeds kriminalitet.

Det å forhindre kriminelle leverandører fra å få kontrakter er også et offentlig ansvar gjennom at det offentlige kjøper inn varer og tjenester for over 430 mrd. kr hvert år. Jeg vil her vise til at Stortinget nå behandler ny lov om offentlige anskaffelser. Jeg mener også at offentlige innkjøpere må bli bedre. Det er 427 ulike regimer for dette i Kommune-Norge, og noen er flinkere enn andre. Jeg mener en kommunereform som styrker fagmiljøene, også vil komme dette området til det gode.

Så hviler det et stort ansvar på bedriftene, som har mange underleverandører. Her vil jeg gi ros til Byggenæringens Landsforening, som har utarbeidet en håndbok til hjelp for bedrifter i deres arbeid med å velge seriøse aktører. Byggenæringen anbefaler at aktsomhetsnivået ved kontrahering av samarbeidspartnere underveis i prosjektet og ved oppgjør av kontrakt må heves.

Et tema som er løftet fram, er antall leverandører i kjeden. Regjeringen har i sitt lovforslag om offentlige anskaffelser fremmet forslag om begrensning av antall ledd i leverandørkjeden. Det er ikke dokumentert at begrensninger i antall ledd i leverandørkjeden vil føre til mindre kriminalitet i arbeidslivet. Det kan tvert imot føre til at vi får skjulte kjeder og triksing, og med det resultat at kun store leverandører overlever. Venstre vil derfor legge inn forslag til skjerpede krav til sporbarhet i leverandørkjeden for å øke kontrollen med underleverandørene. Det finnes allerede gode tjenester på markedet, som bl.a. Oslo kommune er godt i gang med å teste ut.

Det har også vært et for stort fokus på prissetting i offentlige anskaffelser. Det er viktig at man får kostnadskontroll i offentlig sektor, men det må sikres at kontraktene også ivaretar andre kvaliteter, ikke bare laveste pris. Man må sikre at noen fundamentale ting er på plass i et tilbud, som miljø, at det kan brukes lærlinger, og at leverandører er godkjente lærebedrifter.

Jeg vil også særlig nevne helse, miljø og sikkerhet. Jeg tror byggenæringen har en del å lære av vår olje- og gassindustri. Det skjer for mange tragiske hendelser med

personskader i byggenæringen. På Vestlandet har vi nå opplevd oppsigelser i olje- og gassrelatert industri, samtidig som det bygges store infrastrukturprosjekter på vei og bane. En trend vi ser, er at oppsagte HMS-ingeniører fra olje- og gassindustrien nå får arbeid i byggenæringen. Dette vil bidra til en statusheving for HMS i næringen. Det er viktig at offentlige innkjøpere også verdsetter dette i sin vurdering av anbud.

Myndighetene kan også gjøre det lettere å være seriøs, samtidig som kontrollen av bransjen må være tverrsektoriell, hvor flere etater jobber sammen for å avdekke kriminalitet. Risikoen for å bli tatt må økes betraktelig. Jeg vil her særskilt nevne Bygningsgruppen Bergen med 300 bedrifter, som har utviklet et samarbeid med Skatt vest, Kemneren i Bergen og Arbeidstilsynet. Her er det bl.a. opprettet en tipstelefon. Dette er et samarbeid som er kopiert og videreutviklet også i andre byer og på andre plasser.

Det finnes ingen offisielle anslag for omfanget av svart arbeid i byggenæringen, men skattedirektør Holte sa i et intervju med Aftenposten i november 2014 at det kunne være så mye som hver tredje krone i byggenæringen som var svart. Svarte penger er ofte kontanter, siden de er vanskelig å spore. Mange bruker også svarte penger til å pusse opp hus og på den måten hvitvaske pengene ved salg av bolig.

På ett område peker næringen selv på at det er mye svart arbeid, nemlig rehabilitering, oppussing og tilbygg. I 2016 forventes det at det brukes over 70 mrd. kr på dette. Venstre har i vårt alternative statsbudsjett foreslått et skattefradrag for energieffektiviseringstiltak i egen bolig, for inntil 50 000 kr per bolig. Dette vil være et konkret tiltak som vil stimulere den seriøse delen av næringen. Venstre er også skuffet over at regjeringspartiene ikke vil gå med på en slik løsning, noe som ville fremmet seriøse aktører i byggenæringen, samtidig som man ville stimulert til det grønne skiftet gjennom offentlig innkjøpspolitikk. Et slikt skattefradrag som Venstre foreslo i vårt budsjettforslag ville også sette fart på energieffektiviseringen og virke som et målrettet og fornuftig tiltak i en tid med økende ledighet.

Det er et komplekst tema komiteen løfter fram i dag, og det krever en rekke tiltak og virkemidler. Vi er avhengig av at næringen selv tar tak i dette, samarbeid mellom næring og stat og bedre koordinering av statlige etaters kontroll og tilsyn. Jeg opplever at den seriøse delen av næringen tar disse spørsmålene svært alvorlig. Det er derfor jeg tror på at vi i fellesskap kan løse dem.

Så er det litt spesielt når foregående taler Lundteigen velger å mene at fleksibiliteten i arbeidsmarkedet er et problem. Det synes jeg er en svært spesiell inngang til debatten. Det kan godt hende han sågar mener at mulighetene og fleksibiliteten i systemene som gjør at ungdom kommer inn i arbeidsmarkedet, er feil. Der deler jeg nok ikke representanten Lundteigen sitt svar.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [11:31:47]: Kanskje representanten fra Venstre da kunne ta seg bryet med å lese brevet

fra byggenæringen, som påpeker nettopp at det er atypiske ansettelsesforhold og nye selskapsstrukturer som utvikler næringen i feil retning. Det står i brevet vi har fått 2. mai 2016. Det at man utvikler et arbeidsmarked med mye løse ansettelsesforhold, der det er mye innleie, der det er uklare selskapsstrukturer og selskaper som oppstår og nedlegges etter som krav stilles til dem, er et stort problem og en medvirkende årsak. Men det er riktig, som flere har sagt, at svart arbeid og sosial dumping kom ikke til landet med polakkene. Det har vært her hele tida, men det har økt fordi man har fått økt arbeidsinnvandring.

Det vi snakker om i dag, er et alvorlig og stort problem fordi det truer finansieringen av fellesskapet og velferden, og det truer lønns- og arbeidsvilkår og maktfordelingen i arbeidsmarkedet, som er den viktigste makt- og pengefordelingsmekanismen vi har hatt i dette landet, og som har vært med på å sivilisere landet og gjøre at det er mulig å leve av og med jobben sin. Det er det som er truet nå.

Det vi snakker om i dag, er ikke hele næringen. Det er privatmarkedet, og der er det verre. Vi kan sette inn mange tiltak mot de offentlige innkjøperne og de store bedriftene. Der mangler det også mye på gjennomføring, og f.eks. Fremskrittspartiet – og lederen i kommunalkomiteen, som nå forlater rommet – var oppe og etterlyste: Hvorfor gjorde man ikke dette da de rød-grønne satt i regjering? Jo, vi gjorde mye, og systematisk stemte Fremskrittspartiet imot de tiltakene som virker. Det er å si om den saken. Men det som vi nå snakker om, er privatmarkedet, og der har bl.a. Fafo utarbeidet en rapport fra 2014, som går igjennom privatmarkedet og peker på akkurat det samme som byggenæringen sjøl sier, nemlig at det er større problemer med kontroll og seriositet i det private markedet. Sjøl har jeg hatt gleden av å ha en rekke møter med Oslo Håndverks- og Industriforening gjennom mange år, som forteller at privatmarkedet er helt borte, det er helt umulig å være inne på det, fordi det er overtatt av småbedrifter som ikke er registrert noe sted.

Det går inn på et annet problem her, og det er at det norske privatmarkedet er veldig stort. Det er fordi folk i Norge stort sett har god råd, og vi pusser opp og er glad i hjemmet vårt, det er liksom det prosjektet mange har å holde på med. Men viljen til å betale for ærlig arbeid som andre utfører, har blitt mindre, og det er et av problemene her. Det man ser i det offentlige og i det store profesjonelle markedet, er at man presser priser, sånn som næringen sjøl sier. Men det skjer også i privatmarkedet at man er villig til å se gjennom fingrene med det man tjener på på kort sikt. Veldig mange kjøper da også katta i sekken, selvfølgelig, når de oppdager at på badet er det REMA 1000-poser som membran. Da sitter man selvfølgelig med skjegget i postkassa. Men problemet her er at man river grunnlaget unna alle de seriøse små håndverkerbedriftene som skulle ha disse jobbene, utføre skikkelig arbeid og samtidig bidra til fellesskapet gjennom skatter og avgifter.

Jeg synes det er litt alvorlig når regjeringen somler så mye med dette. Og det er altså ikke opposisjonen som sier at regjeringen somler. Det er byggenæringen som sier at regjeringen somler, det er den som etterlyser at man nå gjennomfører hele pakka når det gjelder seriositet i byg-

gebransjen. Der er det modul 2 som er spesielt nevnt, med virkemidler for det som i dag går under radaren. Det gjelder også innføring av utvidet HMS-kort og utvikling av et nasjonalt kvalitetsregister. Så det er grunn til å øke farten i dette arbeidet, og det er også grunn til å se på hva man kan plukke opp av de forslagene som også lå i Fafo-rapporten fra 2014.

Til slutt: Det er riktig at kommunene kan og skal drive kontrollarbeid på dette. Men spørsmålet er: Hva slags kapasitet forutsetter vi også legges inn i budsjettene fra Stortinget for å gjøre det mulig? For det er en voldsom kontrolloppgave, som også har noen juridiske problemer ved seg, fordi det er inne i private hjem.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:37:03]: Byggenæringen er en stor og viktig næring med både små og store aktører. Jeg kjenner næringen som i hovedsak kompetent og seriøs. Samtidig står næringen overfor store utfordringer. Useriøse foretak ødelegger for de seriøse. Svart arbeid og ulovlige eller uheldige lønns- og arbeidsbetingelser er problem som rammer arbeidstakerne, seriøse bedrifter og oss som samfunn.

Skattemyndighetene, påtalemyndighetene og næringen selv er enige om at problemet er omfattende. Slik useriøs virksomhet skaper en rekke problemer. Ved siden av skattetapet og presset på arbeidsbetingelsene til de ansatte vil jeg også peke på at useriøse foretak presser ut foretak som driver seriøst. Når norske krav ikke følges, kan de useriøse levere anbud som er lavere, og seriøse foretak merker at de ikke når opp i konkurransen. Dette er et problem både i ROT-markedet og for underleverandører.

Årsaken til at problemet er økende, er sammensatt. Et utgangspunkt er at det er flere utenlandske konkurrenter i markedet. Det er også påpekt fra produktivitetskommissjonen.

Regjeringen tar på alvor de utfordringene norsk byggenæring og arbeidslivet står overfor når det gjelder konkurransen med useriøse foretak. Regjeringen la derfor i januar 2015 frem en strategi mot arbeidslivskriminalitet, med en rekke samordnede tiltak. Vi samarbeider godt med partene i arbeidslivet og med næringene. Som en del av arbeidet med strategien ba jeg i 2014 om forslag fra byggenæringen. Resultatet var rapporten Enkelt å være seriøs. Her foreslo byggenæringen en rekke tiltak. Noen av disse tiltakene er allerede fulgt opp, andre er under vurdering. Flere tiltak er tatt inn i regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet.

Et viktig tiltak som er gjennomført, er at det fra januar i år ble innført krav til seriositet for foretak som søker om såkalt sentral godkjenning. Den nye ordningen skal gjøre det enklere for foretak å vise at de er seriøse, og enklere for oss forbrukere å velge seriøst. Sentral godkjenning vil ikke lenger bare vise om foretakene er kvalifisert. Det vil også vise om de betaler skatt og avgift, hvor mange ansatte de har meldt inn i Arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret, og de skal levere HMS-erklæring. Det vil også bli mulig å synliggjøre om foretakene er godkjent som opplæringsbedrift, og om de er forsikret. Dette gir de 15 000 sentralt godkjente foretakene et fortrinn i konkurransen med fore-

tak som ikke har sentral godkjenning. Parallelt har Direktoratet for byggkvalitet skjerpet inn tilsynet med sentralt godkjente foretak.

Et annet viktig tiltak vi vurderer, er hva som kan gjøre det enklere for underleverandører og foretak i ROT-markedet å vise at de er seriøse. Det er viktig å stille tydelige krav til bedriftene, men det må også bli enklere for forbrukerne. Derfor har vi i samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet gitt Forbrukerrådet i oppdrag å opprette en håndverkerportal. Denne vil gi et enkelt verktøy for forbrukerne til å finne tryggere foretak til oppussingsarbeider.

For foretak i ROT-markedet og underleverandører har byggenæringen i rapporten Enkelt å være seriøs foreslått en såkalt modul 2 i den sentrale godkjenningsordningen. Dette forslaget ba kommunal- og forvaltningskomiteen departementet om å vurdere som en alternativ løsning. Vi venter nå på en utredning fra Implement Consulting Group, som leveres noe forsinket, men som vil komme i løpet av de nærmeste dagene. Utredningen skal vurdere modul 2 og andre mulige løsninger. I tråd med kommunal- og forvaltningskomiteens ønske i Innst. 359 L for 2014–2015 vurderer vi alle virkemidlene som ble foreslått av byggenæringen i Enkelt å være seriøs. For eksempel arbeides det med store forbedringer i ordningen med HMS-kort, som arbeids- og sosialministeren vil komme nærmere inn på.

Jeg vil benytte anledningen til å peke på at alle forslagene fra byggenæringen vurderes nøye. Ikke alle kan eller bør følges, i hvert fall ikke i den formen de har i rapporten.

Når det gjelder arbeidet mot useriøse foretak, er det også viktig å ha i bakhodet at løsningen ikke nødvendigvis er det samme for problemet med underleverandører og problemer i ROT-markedet. Innenfor mitt eget ansvarsområde vil jeg peke på at Statsbygg nå har begrenset antall underleverandører i sine prosjekter, slik at deres entrepriser blir mer oversiktlige.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stine Renate Håheim (A) [11:42:13]: Jeg vil takke statsråden for et godt innlegg.

Vi er jo i hovedsak enige, og jeg synes statsråden beskriver godt problemene der ute, men det store spørsmålet gjenstår. Det er om regjeringen vil følge opp med en ny sentral godkjenning som gjør det attraktivt for bedriftene å bli med. Da en samlet byggenæring sendte et hørings svar i mai i fjor, skrev de følgende:

«Skal tiltakene få ønsket effekt (...) er det nødvendig å se tiltakene i sammenheng. Mer og bedre samordning av tilsyn og kontroll er viktig, men uten en helhetlig ny sentral godkjenning og de tilhørende tiltak, slik vi har foreslått, vil en ikke kunne nå målet om mer seriøsitet.»

Da er mitt spørsmål: Har statsråden en ambisjon om at ny sentral godkjenning skal inneholde også en godkjenningsmodul for ROT- og underleverandørmarkedet?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:43:13]: Jeg forstår godt at næringen ønsker at deres forslag skal gjennomføres som en blåkopi. Men det er mitt ansvar som statsråd å sørge for at alle forslagene har en god faglig begrunnelse, og at vi søker de mest effektive tiltakene. Det er bakgrunnen for at vi nå har bedt om en egen vurdering av modul 2 for å se hva som er det mest effektive tiltaket. Den rapporten kommer – som jeg pekte på – i løpet av noen få dager. Så vil vi foreta en rask politisk og faglig vurdering om hvordan vi vil følge det opp.

Det må også vises til at forslagene til modul 3, om et forslag om en godkjenningsordning for foretak som utarbeider private planforslag, følges nå opp av departementet og kommer til Stortinget før sommeren. Modul 4, om forslaget om å synliggjøre foretak som godkjent opplæringsbedrift, er allerede innført. Så vi jobber systematisk med forslagene for å finne de mest effektive, og så iverksettes det.

Stine Renate Håheim (A) [11:44:18]: Det er veldig bra at en del av disse andre modulene nå kommer på plass. Det er viktig og bra, men det er jo slik at modul 2, som den er kalt, er selve nøkkelen til å utløse de store forenklingstiltakene for de seriøse bedriftene. Det er jo de seriøse aktørene som har vært veldig tydelig på at denne må på plass.

Jeg har forståelse for at ting tar tid å utrede, at detaljer skal på plass, og at en kanskje ikke går for en blåkopi. Men spørsmålet mitt var om statsråden og denne regjeringen har som ambisjon å innføre en godkjenningsordning for ROT- og underentreprenørmarkedet, som vi vet er noe av det største problemet.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:45:05]: Min ambisjon er å iverksette effektive tiltak som virker. Derfor vurderer vi nå oppfølgingen av modul 2. Jeg er helt overbevist om at representanten ville ha kritisert statsråden hvis vi hadde iverksatt forslaget uten at det hadde vært skikkelig faglig vurdert. Det er helt avgjørende. Vi må sikre oss at forslaget bidrar til en forenkling, og ikke en byråkratisering. Derfor ligger det på mine skuldre å sørge for at vi får gode faglige vurderinger, og at vi iverksetter tiltak som virker.

Jeg vil også vise til at vi nå i forslaget om endring av reglene for offentlige anskaffelser også foretar endringer når det gjelder antall underleverandører. Det er også et tiltak som virker. Dette er – som representanten Lundteigen var inne på – et komplisert område, hvor man må ha tiltak som ses i sammenheng, men som også virker effektivt hver for seg.

Stine Renate Håheim (A) [11:46:08]: Det er bra at regjeringen vil innføre tiltak som virker, og jeg har forståelse for at man må utrede det. Men det er altså to år siden byggenæringen la fram disse ønskene. Det er ett år siden Stortinget understreket behovet for at disse tiltakene ble sett i sammenheng.

Da har jeg et spørsmål til statsråden. Det gjelder registreringsordningen på Se eiendom, som også byggenæringen har foreslått, nettopp for å gjøre det mulig å ha

tilsyn med de tiltakene som ikke er søknadspliktige. Det skulle utredes i løpet av 2016, bestilte kommunalkomiteen for et år siden. Det hadde vært fint om statsråden kunne si noe om framgangen der. Er det utredninger på gang, og har man en ambisjon om også å innføre den type registreringsordning som gjør at tilsynsmyndighetene faktisk vet hva som skjer?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:47:14]: La meg først understreke at det er to år siden jeg ba næringen komme med innspill. Rapporten Enkelt å være seriøs kom etter at jeg tok initiativ overfor byggenæringen, og jeg ga også næringen honnør for at man gikk samlet. Det er første gang, som de understreket selv, at næringen sto samlet om forslag. Så følger vi forslagene opp, ett etter ett, men vi må hele tiden søke etter de mest effektive tiltakene.

Når det gjelder forslaget om registreringsplikt for arbeid med en verdi over ½ G, er det – som representanten også peker på – et forslag som vi vurderer. Da ønsker vi også å se på om det skal skje i regi av det offentlige eller i privat regi. Vi er ikke overbevist om at matrikkelen Se eiendom er det riktige stedet å gjøre det. Dette er felleskomponenter som kan brukes, men ikke nødvendigvis stedet hvor det bør registreres.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:48:27]: Som jeg sa i mitt innlegg, ordet «seriøst» er et veldig krevende ord. Motsetningen til seriøst er useriøst, og mitt første spørsmål til statsråden er: Er det sånn at useriøst er det samme som å drive ulovlig? Da kan vi få kantet opp litt.

Så til det neste. Statsråden sier at en skal ha mer tilsyn og kontroll, og jeg er enig i at det er viktig, men det er vel sånn at kjeltringen er dyktigere enn den som kontrollerer. Vi har erfaring med at kjeltringen er mer kreativ, sånn at en hele tida blir på etterskudd, og det fører til et enormt byråkrati og en enorm kostnad for det offentlige stadig å kontrollere og drive med tilsyn. Det som er det vanlige, er å ta ondet ved roten; endre rammebetingelsene, sånn at man slipper å drive så mye med kontroll og tilsyn. Mitt siste spørsmål er: Er det regjeringas vurdering at det er en fordel med færre ansatte i bemanningsbyråene – noe som vil lette situasjonen?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:49:35]: Representanten vil vite at stortingsflertallet ønsker fleksibilitet i arbeidslivet. Det er viktig at vi har god konkurranse, det er bra for forbrukerne. Samtidig må vi ha effektive tiltak for å bekjempe de useriøse. Jeg kan være enig med representanten Lundteigen i at det er krevende å gi en helt konsis definisjon på seriøst selskap, men la meg si at seriøse selskaper betaler skatt, de betaler avgifter, de forholder seg til lover og regler og de standarder som vi har i Norge. Useriøse selskaper, som tøyser regelverket, bidrar til å presse de seriøse ut.

Så må det også bli enklere for oss som forbrukere å velge seriøse selskaper. Derfor utvikler vi nå sammen med Forbrukerrådet en håndverkerportal. Og når det gjelder tilsyn, har vi allerede fått på plass et koordinert og samordnet tilsyn fra Nav, politiet, skatteetaten og Arbeidstilsynet.

Det er effektivt når etatene samarbeider om tilsynsoppgavene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:50:43]: Jeg takker for svaret. Jeg forsto det sånn at et seriøst selskap er et som holder seg innenfor lovverket. Et useriøst selskap er et som holder seg utenfor. Det betyr at vi egentlig burde snakke om lovlige selskaper – eller lovlig virksomhet og ulovlig virksomhet. Det hadde vært enklere å praktisere.

Så til fleksibilitet i arbeidslivet. Vi har bestandig hatt fleksibilitet i arbeidslivet og i næringslivet. Man er nødt til å ha det. Derfor har vi midlertidige ansettelser for å ta arbeidstopper. Der kan man bruke bemanningsselskaper på samme måte som man bruker andre midlertidig ansatte. Men det som er den store utfordringa, er at man kan bruke bemanningsselskaper til å utføre ordinært arbeid, noe som fører til at det er bemanningsselskapene som snart utgjør hovedtyngden av arbeidskrafta i bygg- og anleggsvirksomheten for sentrale selskaper. Ser ikke statsråden det som en utfordring?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:51:51]: Jeg mener at det er en fordel at flest mulig er fast ansatt. Det som var en utfordring under det rød-grønne regimet, var bl.a. at man hadde så sterke begrensninger på midlertidige ansettelser at bemanningsfirmaene vokste frem og også økte i utbredelse. For oss er det viktig at vi har fast ansettelse som hovedregel, men vi trenger også en fleksibilitet i arbeidsmarkedet, og der bidrar både muligheten for begrenset midlertidig ansettelse og bemanningsbyråene.

Karin Andersen (SV) [11:52:41]: Hvordan arbeidslivet er strukturert, har sjølsagt mye å si, men det som denne rapporten, «Seriositet i byggebransjen», påpeker, er at det er godkjenningsordninger i ROT- og underleverandørmarkedet som på en måte er nøkkelen, altså at man skal kunne ha godkjente bedrifter. Sjøl sier næringen at de er veldig engstelige for at godkjenning av foretak uten ansvarsrett skal reduseres til en frivillig innleggelse i en forbrukerportal, uten at det er en godkjenning som legges til grunn. Det er nettopp godkjenningen av at dette er en seriøs bedrift, som er viktig.

Det er viktig med enkle forenklinger og avbyråkratisering, men av og til er det nødvendig med noen slike ordninger for at det ikke skal bli useriositet og sosial dumping. Og da er jo spørsmålet hva statsråden synes er verst – at det er noen byråkrater som ordner godkjenning, eller at dette useriøse markedet vokser.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:53:51]: Jeg mener at vi må få til begge deler – vi må få til forenkling, samtidig som vi får til ordninger som bidrar til mer seriositet i næringen. Derfor er det ikke mulig bare å ta en blåkopi av forslag fra næringen. Vi må også vurdere på faglig grunnlag om dette er den beste og mest effektive løsningen.

Jeg synes det er flott at Stortinget er utålmodig når det gjelder dette, men jeg er overbevist om at hadde vi unnlatt å foreta grundige, skikkelige vurderinger på dette området, så hadde det også blitt kritisert. Så her må vi nå vente på at

denne utredningen kommer – den kommer i løpet av noen få dager – og så vil vi foreta en vurdering av hvilke forslag som er effektive i kampen mot de useriøse i ROT-markedet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Anniken Hauglie [11:55:08]: Bygge- og anleggsnæringen er med sine over 50 000 virksomheter en næring med stor betydning for å bygge og utvikle landet. Næringen er også blant våre aller største når det gjelder antall arbeidsplasser. Om lag 220 000 er sysselsatt i bygg og anlegg, i tillegg kommer innleide arbeidstakere og selvstendige. Virksomhetene gir opplæring til om lag 5 000 ungdommer som har valgt å bli lærlinger innen bygg- og anleggsfag.

Arbeidsvilkårene i næringen har stor betydning for mange mennesker. Men utfordringene er betydelige, som flere har vært inne på her i dag. Årlig skjer det i gjennomsnitt tolv dødsulykker i næringen. Risikoen for skader og ulykker er om lag 50 pst. høyere i bygg og anlegg enn i arbeidslivet totalt sett. Det er unge og utenlandske arbeidstakere som er mest utsatt.

Politiet rapporterer at kriminelle aktører etablerer virksomhet i deler av byggenæringen. Fordi mange kunder aksepterer svart økonomi, er det store muligheter for å drive denne type konkurransevridende virksomhet. Heldigvis uttrykker byggenæringen selv at det er et stort behov for kontroll og samarbeid med politiet og kontrolletatene.

Gjennom mer enn et tiår har Byggenæringens Landsforening hatt dialog med etatene gjennom sitt seriositetsforum. For noen år siden tok næringen initiativ til et samarbeid for å gjøre noe med antallet skader og ulykker. Det har resultert i et HMS-samarbeid om et charter for en skadefri bygge- og anleggsnæring. Arbeidstilsynet deltar aktivt i oppfølgingen.

Regjeringen samarbeider med partene i arbeidslivet om oppfølging av strategien mot arbeidslivskriminalitet. Arbeidstilsynet, Nav, politiet og skatteetaten har opprettet fem samlokaliserte enheter rundt om i landet. Kontroller i byggenæringen har vært prioritert. Arbeidstilsynet gjennomførte samlet sett over 5 000 tilsyn i næringen. I nær halvparten av tilsynene der lønnsforhold ble kontrollert, ble det avdekket at det ikke ble betalt ut lønn i henhold til nivået i allmenngjorte tariffavtaler. Skatteetaten rapporterer at bygge- og anleggsnæringen er den bransjen med størst andel anmeldelser, skjerpet tilleggsskatt og størst avdekking av brudd på regler om skatter og avgifter.

En annen del av innsatsen mot arbeidslivskriminalitet gjelder offentlige anskaffelser. Dersom Stortinget vedtar regjeringens foreslåtte lovendringer, vil det bli innført bestemmelser som begrenser kontraktskjeden til to nivåer av underleverandører ved bygg- og anleggskontrakter til det offentlige. Det vil også bli innført krav om bruk av lærlinger på konkrete prosjekter, som også kommunalministeren var innom. Det skal stilles samme krav til norske og utenlandske leverandører.

Alle som utfører arbeid i bygge- og anleggsbransjen, må bære såkalt HMS-kort, som flere har vært inne på i dag. Arbeids- og sosialdepartementet er i disse dager i ferd med

å styrke HMS-kortordningen. Dette er endringer som byggenæringen har vært opptatt av, og endringene er en del av regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet. Vi innfører en ordning hvor de lokale HMS-aktørene på byggeplassen kan foreta såkalt sanntidskontroll av HMS-kort. Dette vil gi aktørene oppdatert informasjon fra offentlige registre om HMS-kortenes gyldighet. Denne endringen innebærer en forsterkning av samarbeidet mellom myndighetene og partene i byggenæringen for å sikre seriositet og bekjempe arbeidslivskriminalitet.

Avslutningsvis vil jeg igjen understreke alvoret i de utfordringer en finner i deler av byggenæringen. Det er først og fremst et ansvar for oppdragsgivere og arbeidsgivere å sørge for at det drives i samsvar med lov- og regelverk. Oppdragsgivere har plikt til å påse at lønns- og arbeidsvilkårene i byggenæringen overholdes. Byggherren har plikt til å informere sine leverandører om hvilke krav som gjelder. Det er ingenting som undergraver en seriøs byggenæring sterkere enn oppdragsgivere som ignorer lovpålagte krav og hensynet til anstendige arbeidsforhold i sin jakt etter billigst mulig leveranser.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Truls Wickholm (A) [12:00:00]: Til rapporten Enkelt å være seriøs: Den er jo som flere har vært inne på her, ekstremt bredt sammensatt, og jeg må si, etter Arbeiderpartiets vurdering, tungt faglig sammensatt. Den beskriver, knyttet til modul 2, en sammenheng mellom HMS-kort, sentral godkjenning og muligheten for å drive utvidet tilsyn. Man etterspør også flere elementer hvor statsråden nå kvitterer ut lesbarhet i sanntid, men også at det skal inneholde kvalifikasjonskrav, være personlig og at det skal være en forutsetning for en sentral godkjenning. Og når kortene er på plass, og sentral godkjenning er gitt, er den store gulroten for næringen at man kan anse at påseplikt og kontrollplikt er gjennomført. Er statsråden enig i at dette ville representere en forenkling, og synes hun det er tanker det er verdt å forfølge i det videre arbeidet?

Statsråd Anniken Hauglie [12:01:01]: Nå svarte kommunal- og moderniseringsministeren på det som angikk de sentrale godkjenningsordningene.

Når det gjelder endringene i HMS-kort-ordningen, så er det, som jeg sa i mitt innlegg, noe det jobbes med. Det testes ut i disse dager, og vi regner med at det skal være på plass i løpet av mai måned. Det betyr at alle som er i bygg- og anleggsbransjen, får HMS-kort som de skal bære, og som gir korrekte opplysninger her og nå. De skal komme i løpet av mai måned etter at de nå er ferdig testet ut.

Truls Wickholm (A) [12:01:40]: Statsråd Sanner svarer på noe, men det er allikevel sånn at her er mange elementer nært knyttet sammen, og de går på tvers av statsrådenes ansvarsområde. Det er spesifikt bedt om at HMS-kortet også skal inneholde kvalifikasjoner for den enkelte arbeidstaker, og at bedrifter som skal være med i modul 2, ROT- og underleverandørmarkedet, må ha arbeidstakere med godkjente kvalifikasjoner for å få være en del av det

eventuelt nye sentrale godkjenningsregelverket. Gjennom å ha gjort de kontrollene på forhånd kan de anse en del ting utkvittert, nemlig påseplikt og kontraktplikt, og det er det jeg spør statsråden om: Kan hun tenke seg å innlemme enda flere elementer i HMS-kortet, slik at det kan fungere som en utløsende nøkkel også for et sentralt godkjenningsregelverk?

Statsråd Anniken Hauglie [12:02:42]: Det er vanskelig på stående fot å svare om eventuelle nye elementer som skal inn i det HMS-kortet, men for å få utstedt HMS-kort i dag skal virksomhetene og arbeidstakerne være registrert i Enhetsregisteret, Folkeregisteret, Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, Merverdiavgiftsregisteret, Bemanningsforetaksregisteret og Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Så det er relativt mye som skal inn i det kortet i dag, og om man også skal få inn arbeidstakers kvalifikasjoner, kan jeg ikke svare på på stående fot. Men det viktigste er at det kortet er uttømmende, eller at det er så uttømmende som nødvendig, for at man kan drive god kontroll av de arbeidstakerne som er på den enkelte byggeplass.

Truls Wickholm (A) [12:03:27]: Dette kortet er jo også sentralt for det som byggenæringen som helhet ønsker å oppnå, og at det inneholder kvalifikasjoner, og også at det kan være personlig og følge arbeidstakeren, er viktig, nettopp fordi bedriften da kan vise til at den har en kvalifisert arbeidstaker, som er godkjent sentralt og derfor er med i det sentrale godkjenningsregisteret. Gjennom å ha gjort disse tingene på forhånd får man ta del i en stor forenkling, nemlig at man kan anse påseplikt og kontrollplikt som gjennomført.

Slik det beskrives for oss, er dette den store gulroten for næringen til å være med på dette, og en stor motivator for å få flere inn og ønske at flere skal være med. Statsråden har jo vist til flere elementer som er med i kortet allerede, men jeg vil bare oppfordre til å ta dette med i det videre arbeidet.

Statsråd Anniken Hauglie [12:04:32]: Når det gjelder dette med kvalifikasjoner, er jeg kjent med at dette er noe som næringen selv har vært opptatt av. Dette ligger under et annet departement, og er under utredning der, så det er derfor jeg sier at jeg skal være forsiktig med å konkludere med det nå. Dette er i så fall noe som Kunnskapsdepartementet vil komme tilbake til når de har utredet dette videre.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:05:02]: Jeg er glad for at statsråden påpeker det faktum at bygg og anlegg har den største andelen anmeldelser, at hun understreker alvoret i situasjonen – understreker alvoret for oppdragsgiver og for arbeidsgiver, som da skal påse at reglene overholdes – og at det er alvorlig når lovpålagte krav ignorerer. Jeg er enig i det, men jeg synes at statsråden legger for mye ansvar over på arbeidsgiver og oppdragsgiver, for det som vel er et faktum, er at regelverket er så komplisert og har så store muligheter for omgåelser at de firmaene som her blir satt til å praktisere det, ikke vet sin arme råd. Burde det ikke være

en prioritert oppgave for regjeringa å forenkle det, bl.a. når det gjelder omgåelser? Utenlandske næringsdrivende kan registrere seg som sjølstendig næringsdrivende, få D-nummer i Brønnøysundregistrene uten å møte fram. Er ikke det opplagte ting som må rettes opp?

Statsråd Anniken Hauglie [12:06:11]: Jeg vil på det sterkeste ta avstand fra at man ikke tar disse problemstillingene på alvor. Det gjør vi i aller høyeste grad. Vi har bl.a. utarbeidet en offensiv strategi mot arbeidslivskriminalitet, som skal ta de som er useriøse – det være seg de nasjonale aktørene eller de internasjonale aktørene som kommer til Norge. Jeg står fast ved at det er aktørene selv som har et hovedansvar for å drive seriøst og for å påse at lover og regler følges.

Ja, det kan godt tenkes at regelverket er komplisert, at det skal forenkles ytterligere. Vi jobber også med forenkling, men kjennetegnet ved mange av de useriøse er vel ikke at regelverket er for komplisert, men at de bevisst unnlater å følge det, og det er det vi ønsker å slå ned på.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:06:58]: Ordet «strategi» har blitt et mantra i denne salen. Det brukes hele tida, det brukes uten at en definerer hva strategi er. En demokratisk strategi er en felles virkelighetsforståelse, det er ikke noe mer. Det som trengs, er tiltak, det trengs handling, og jeg vil si at etter dette svaret synes jeg det blir for lite ansvar på det offentlige – som legger til rette for regelverk som er enkle og kontrollerbare. Det kommer rapporter som vil vise at dette er et kjempeproblem ved at det er så krevende også for statens egne etater å få inn skatt og avgift. Hvordan kan private virksomheter eller private oppdragsgivere greie å gjøre dette når staten sjøl ikke greier å få inn skatt og avgift i henhold til skatteavtaler, norsk skattelov og utenlandsk skattelov? Er ikke det en erkjennelse som regjeringa nå må ta inn over seg med det største alvor?

Statsråd Anniken Hauglie [12:08:01]: Hovedtilnærmingen til regjeringen i innsatsen mot arbeidslivskriminalitet er å gjøre det vanskeligere for dem som med vitende og vilje bryter loven, og enklere for dem som ønsker å være seriøse. Etatene som samarbeider mot arbeidslivskriminalitet, har i stor grad også fulgt opp privatmarkedet. Et eksempel: Den samlokaliserte enheten i Stavanger har bidratt til at 24 kriminelle aktører har mistet muligheten til å drive. Jeg vet at i Trondheim forbereder man seg nå på inn-tog av useriøse steinleggere, som har vært et problem der. Man vet at de kommer med sommeren, og den samlokaliserte enheten ruster seg nå mot det. Vi vil gjøre det lettere for forbrukere å finne seriøse aktører gjennom det som kommunalministeren nevnte, etablering av en håndverkerportal. Det er også satt i gang en utredning om at systemet med skatteattest kan bedres, og også at skatteattestene blir gyldige i sanntid. Så det gjøres en rekke tiltak som skal gjøre det enklere for forbrukerne og myndighetene å ta de useriøse.

Kirsti Bergstø (SV) [12:09:15]: Statsråden nevnte læringer og flere utfordringer i bygge- og anleggsbransjen

i sitt innlegg. Da vil jeg minne om at i forrige uke stemte regjeringspartiene og Venstre ned et forslag fra SV om å legge Telemarks-modellen til grunn for offentlige anskaffelser. Den ville sikret at det ble stilt krav om at bedrifter som konkurrerer om offentlige oppdrag, også var pålagt å ha lærlinger. Som sagt stemte regjeringspartiene og Venstre ned forslaget. Hvorfor vil ikke statsråden stille klare krav til at bedrifter som får offentlige oppdrag med offentlige midler, skal ha lærlinger og på den måten sikre seriøsitet og en framtid for faget?

Statsråd Anniken Hauglie [12:10:13]: Nå har regjeringen allerede foreslått for Stortinget endringer i anskaffelsesregelverket som stiller krav til, som jeg nevnte, antall ledd i kontraktkjeden – for at man skal ha lettere kontroll med underleverandører – og krav til bruk av lærlinger ved offentlige prosjekter. Det er nettopp fordi man ønsker å bruke den innkjøpsmakten man har, til å tvinge gjennom bruk av lærlinger. Det vet vi vil favorisere de seriøse, og det vil svekke muligheten for de useriøse. Dette er initiativ som kommuner har tatt – Telemark er ett fylke, Oslo har hatt det samme i et per år. Årsaken er nettopp, som jeg sa, at man ønsker å bruke sin forbrukermakt til å stille krav om lærlinger, og at det skal favorisere de seriøse.

Dette er noe regjeringen allerede gjør. Det ligger så vidt jeg vet, til behandling i Stortinget, og jeg regner med full tilslutning fra Stortinget.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Jonas Gahr Støre (A) [12:11:26]: Bygg- og anleggsnæringen er viktig for Norge, både når det gjelder verdiskaping og – ikke minst – sysselsetting. Det er denne næringen som fysisk bygger Norge – som bygger veier, boliger og skoler. Vi er avhengige av at den kan levere velfungerende bygg og infrastruktur til bedrifter, offentlige virksomheter og privatpersoner, kort sagt at alt den bygger, er bærekraftig, står seg over tid og er av høy kvalitet.

Vi vet at denne næringen kommer til å bli utrolig viktig for oss i årene som kommer. Vi blir flere eldre, vi blir flere mennesker i landet, flere bor i by, og flere flyktninger skal bosettes. Alt vi skal bygge i dette landet, skal skje innenfor rammer som klimaet tåler. Det kommer til å stille krav til oss.

Da er tegnene vi ser i dette markedet, urovekkende. På sykehusene innretter vi oss ikke på en slik måte at vi setter ufaglærte til å operere pasientene for deretter å la kirurgene kontrollere resultatet. Vi satser heller ikke på å effektivisere ved å oppmuntre til et kappløp mot bunnen på arbeidsforhold og løsninger. Og vi sløser ikke bort anselige summer på arbeid som må gjøres om igjen, og som det aldri betales skatt av.

Likevel er det langs disse linjer vi nå ser utviklingen gå i bygg- og anleggsnæringen. Næringen har selv ropt varsko de siste årene, og den sier at utviklingen fortsetter å gå i gal retning. Anslagene viser at vi kan mangle nesten 100 000 fagarbeidere om 20 år. Hadde dette vært innen faget medisiner, hadde vi for lengst ropt nasjonal alarm, og vi ville ha handlet langs mange akser.

Når vi nå skal bygge Norge, trenger vi flere dyktige fagarbeidere. Da må vi gjøre mye mer for å bekjempe sosial dumping, svart økonomi og kriminelle aktører enn hva denne regjeringen nå gjør i praksis. Det handler om hvilke signaler som går til unge mennesker om hvilke karrierevalg de skal gjøre i livet sitt.

Det er sterke krefter som presser på for kutt i lønninger, svekkede standarder, svakere rettigheter og mer midlertidighet. De useriøse aktørene har flere ganger vist at de er raske til å tilpasse seg i et slikt marked. Derfor trenger vi en stadig pågående og aktiv innsats mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, og vi trenger å styrke førstelinjeforsvaret vårt. Det forsvarsverket heter et seriøst trepartssamarbeid, ikke minst en sterk og tilstedeværende fagbevegelse – en fagbevegelse som også kan rekruttere dem som kommer inn på arbeidsmarkedet fra andre land, og få dem inn i det seriøse arbeidsmarkedet.

La meg gi en særlig ros til noe jeg selv har vært og sett både på arbeidsplasser og i møter for øvrig: det initiativet som BNL og Fellesforbundet har tatt sammen for et seriøst arbeidsmarked. Det er trepartssamarbeid på det beste. Nå er det opp til myndighetene å levere.

Jeg hørte statsråd Sanner si at han ville følge opp de ulike punktene. Det er bra, og det vil vi følge nøye. Jeg hørte også statsråd Hauglie snakke om betydningen av at oppdragsgiver har plikter. Saken er at pliktene må lede til handling, og pliktene må være slik at de forstås på en måte som gir handling. Og som representanten Lundteigen sa, om det er slik at dette regelverket er så komplekst og så åpent for tilpasninger for de useriøse, da er det noe som er feil. Da må det forenkles og gjøres skikkelig.

Regjeringen bruker etter vår mening også for lang tid på å få på plass helheten i ordningen med en ny sentral godkjenning. Den har jo den styrken at den kommer fra aktørene selv og har den legitimiteten. Skal vi komme noen vei mot sosial dumping, må vi altså gjøre det vanskeligere å være useriøs og enklere å være seriøs. Det er et fint slagord, men det må følges opp med handling, bl.a. langs de linjer som ligger i den foreslåtte modul 2, og det må gjøres på en slik måte at det faktisk virker. Der tror jeg regjeringen skal vente at Stortinget er utålmodig, for her står mye på spill.

En samlet bygg- og anleggsnæring står bak forslaget til en ny sentral godkjenning. Både arbeidsgivere og arbeidstakere står sammen om kravene om at det må bli enklere å være seriøs. Det er bra at statsråden sier han vil vurdere dette skikkelig før han går til handling, men nå synes jeg det begynner å nærme seg overtid.

Til sist: Arbeiderpartiet har tatt initiativet til en fjerde handlingsplan mot sosial dumping. Vi prioriterte dette høyt da vi satt i regjering. I budsjettet for i år har vi foreslått å styrke Arbeidstilsynet, bygge ut ordningen med regionale verneombud og opprette flere sentre mot arbeidslivskriminalitet. Flere aktører må jobbe sammen for at vi skal lykkes i kampen mot useriøsitet og arbeidslivskriminalitet. Regjeringen har foreslått tiltak som er bra. Vi støtter dem, men det trengs altså mer. Vi må fremme, ikke svekke det organiserte arbeidslivet, særlig i en tid med 135 000 ledige, mange av dem i denne næringen. Da er det ekstra viktig

at vi passer på at det ikke er de useriøse som vinner fram, i en tøff konkurranse om anbudene. For Arbeiderpartiet er dette en bunnplanke. Vi skal ha et organisert og seriøst arbeidsliv, og vi skal gjøre alt vi kan for å sikre det.

Bente Stein Mathisen (H) [12:16:42]: Jeg vil takke kommunal- og forvaltningskomiteen for denne initiativdebatten.

Det er viktig at vi på tvers av både komiteer og partier jobber for å fremme et anstendig arbeidsliv og å bekjempe sosial dumping. I bygg- og anleggsbransjen har det dessverre vært flere eksempler på at lover og regler ikke er fulgt, med det resultatet at man har sett både svart arbeid og underbetalte arbeidere. Noen ganger er det også vanskelig å vite hvem som er ansvarlig når noe går galt, fordi næringen ofte opererer med flere underleverandører og dertil uryddige ansvarslinjer.

Min lokalavis, Budstikka, har over tid laget flere reportasjer om en ung mann som fikk livet sitt ødelagt da han jobbet med rivearbeid på et boligprosjekt. 22-åringen Ramunas fra Litauen ble ufor etter å ha vært involvert i en arbeidsulykke i en heissjakt. Lønnen hans var 19 kr i timen. Det viste seg at Ramunas' arbeidsgiver opererte med to kontrakter. Ifølge den norske kontrakten hadde litaueren 163 kr i timen, men den virkelige timebetalingen var bare en brøkdel av dette. Da ulykken inntraff, kom det frem at han heller ikke var forsikret. Erstatningssaken har gått frem og tilbake, og hvem som har ansvaret, har vært vanskelig å finne ut av.

Arbeidslivskriminalitet og sosial dumping er alvorlig og må bekjempes fordi dette utnytter arbeidstakere som Ramunas, og fordi dette truer velferdsstaten. Regjeringen tar dette på største alvor og har i samarbeid med partene i arbeidslivet utarbeidet en strategi mot arbeidslivskriminalitet, som har fått veldig mange positive tilbakemeldinger. Samarbeidet mellom myndighetene og partene i arbeidslivet er viktig for å sikre seriøse arbeidsforhold og et anstendig arbeidsliv.

Det er heldigvis tverrpolitisk enighet i denne salen om at vi vil de useriøse bedriftene til livs. Useriøse aktører utfordrer og ødelegger for den seriøse og mer lovlige delen av arbeidslivet. Dette truer den norske modellen, både ved bortfall av skatteinntekter og ved at det rokker ved en så grunnleggende verdi i arbeidslivet som det tillit er.

Byggenæringen har selv tatt tak i at det må bli enklere å være seriøs i byggenæringen, og kommet med en rekke forslag som vi har fått høre at regjeringen vurderer og utreder. Det som også er viktig å si, er at det er viktig ikke å utsette seriøse aktører for nye krav og plikter gjennom økt lovgivning hvis ikke det treffer der hvor det er behov for oppstramming. Tiltakene må være målrettede, slik at de rammer dem som vi ønsker vekk. Treparts bransjeprogrammer har vært viktig i arbeidet mot useriositet. I 2012 startet et treparts bransjeprogram i renholdsbransjen, og fra 2014 har det også vært bransjeprogrammer i utelivsbransjen og i transportbransjen.

Regjeringen jobber målrettet for å få bukt med arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Det er nødvendig med en bred mobilisering i hele arbeidslivet, og et viktig tiltak

er å styrke samarbeidet mellom de offentlige kontrolletatene. Det er fulgt opp med felles tiltak og et tettere samarbeid mellom politiet, skatteetaten og Arbeidstilsynet. Denne regjeringen har bevilget midler til bedre koordinering og samlokaliserte enheter for å bekjempe arbeidslivskriminalitet. I 2015 ble det etablert enheter i byene Bergen, Stavanger og Oslo. I forrige uke ble et nytt senter åpnet i Trondheim. På disse sentrene jobber medarbeidere fra Arbeidstilsynet, Nav, politiet og skatteetaten sammen om å gjennomføre tilsyn, felles veiledning og kontroll av utvalgte bransjer. Tilbakemeldingen er at dette er tiltak som virker. Skal vi lykkes, må arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet være tverrfaglig, tverrpolitisk og tverretatlig.

Helt avslutningsvis har jeg lyst til å si at debatten om et seriøst og anstendig arbeidsliv ikke trenger å være så polarisert som jeg ofte synes opposisjonen legger opp til. Det er ikke konstruktivt at man i debatter og offentlige ordskifter blir tillagt meninger og holdninger som man slettes ikke kjenner seg igjen i. Vi trenger jo ikke være enige om alle detaljerte tiltak, men vi må samarbeide. Det er tverrpolitisk enighet om å rydde useriøse aktører av banen og komme sosial dumping og arbeidslivskriminalitet til livs. Derfor bør vi tilstrebe å la den gode konsensusstradisjonen vi har erfaringer med, være rådende i kampen for et ryddig og seriøst arbeidsliv. Kampen mot svart arbeid og arbeidslivskriminalitet må føres igjen og igjen, med stadig nye virkemidler, og skal vi lykkes i dette arbeidet, er vi avhengige av at myndigheter, partene i arbeidslivet og bedrifter står sammen.

Erlend Wiborg (FrP) [12:21:34]: Først vil jeg takke kommunal- og forvaltningskomiteen for å sette dette viktige temaet på dagsordenen. Temaet er høyaktuelt, og det er viktig for mange bedrifter og for mange ansatte. At det er et aktuelt tema, så vi senest i forrige uke da Stortinget behandlet en sak fra arbeids- og sosialkomiteen om anstendig arbeidsliv, som også viser at dette er et tema som berører flere stortingskomiteer. Vi så i debatten i forrige uke og også i debatten i dag at det er et stort engasjement fra alle de politiske partiene. På tvers av partigrænser og politiske skillelinjer er man enige om problemstillingen, men man kan selvfølgelig være uenige om flere av virkemidlene og hvilke av virkemidlene som virker best. Da er jeg glad for at regjeringen allerede har innført mange virkemidler. Man har styrket bl.a. Arbeidstilsynet og har vært med på å bidra til å bedre situasjonen noe.

Det er tydelig at arbeidsledigheten i deler av Europa har gitt Norge muligheter, men også utfordringer. De fleste av dem som har kommet hit, har bidratt positivt. De bidrar med sin kompetanse og arbeidskraft i næringer og i virksomheter som har behov for dem. Det er en vinn-vinn-situasjon. Men samtidig medfører det også visse utfordringer, som vi ser nå.

Vi ser at arbeidsledigheten i Norge øker i noen regioner og i noen næringer. Dette påvirker i stor og økende grad også byggenæringen, for når det blir oppdragstørke i noen deler av landet samtidig som vi har vekst i andre deler av landet, merkes dette kraftig. Leverandører må omstil-

le seg, oppdragsgivere må forholde seg til andre priser og leveringstider, og arbeidstakere må vurdere å flytte på seg.

I en økonomi i omstilling vil noen arbeidsgivere fristes til å tøyne lover og reguleringer og i noen tilfeller, dessverre, aktivt søke å omgå dem. I byggenæringen er det en rekke virkemidler som kan brukes for å sikre seriøsitet, sikre like konkurransevilkår og ikke minst sikre de ansatte. Det viktigste er lokal erklæring av ansvarsrett, sentral godkjenning og kompetansekrav. Dette er også områder der regjeringen har levert godt. Det er viktig at sentrale og lokale myndigheter klarer å bruke disse virkemidlene på en slik måte at vi faktisk oppnår det vi ønsker.

Et annet viktig verktøy mot arbeidslivskriminalitet er den koordinerte innsatsen fra Arbeidstilsynet, Nav, UDI og politiet. De motvirker useriøsitet, sosial dumping og kriminalitet i arbeidslivet gjennom et virkemiddelapparat som gir best mulig effekt.

Men vi har også hatt forslag som ville kunne bidra, som dessverre har blitt nedstemt i denne sal. Det er jo ingen hemmelighet at Fremskrittspartiet ønsker en utredning av en nasjonal minstelønn, noe fagforeninger i andre land er veldig sterke tilhengere av. Fremskrittspartiet er av den troen at det ville gjort kontrollen enklere, og det ville redusert utfordringen med sosial dumping, men dessverre ønsket et flertall i denne sal ikke å gå inn og i det minste få utredet dette virkemiddelet som vi mener kunne hatt stor effekt.

Vi er alle enige om at vi skal ha et anstendig arbeidsmarked, vi er alle enige om at ulovligheter og useriøse aktører må bekjempes, og vi er alle enige om at det kreves en bred og koordinert innsats for å nå målene. Derfor er jeg glad for at regjeringsplattformen fremhever arbeidet mot sosial dumping som en prioritet i arbeidslivspolitikken. Da synes jeg også det er synd med noe av den polariserende debatten som også foregående taler var inne på, for vi deler problemstillingen, men noen av virkemidlene er vi uenig i. Heldigvis har vi en regjering som har levert godt på dette, og jeg ser frem til også videre leveranser i tiden fremover.

Kirsti Bergstø (SV) [12:26:08]: Jeg har også lyst til å takke for initiativet til denne debatten – en veldig viktig debatt, som det er meningsfullt å ta på tvers av komiteene og gi det fulle og hele bildet.

Jeg synes ikke vi har fått gode nok svar på hvorfor det tar så lang tid å etablere en sentral godkjenning. Jeg synes det er merkelig at regjeringen faktisk ikke vil gjøre det lettere å være seriøs raskere enn det man legger opp til her. For hva er situasjonen? Jo, den er at tallenes tale er tydelig. Erfaringene med sosial dumping, useriøsitet og arbeidslivskriminalitet er for mange, og faglighet kan stå for fall. Det er en alvorlig situasjon, og da synes jeg det er alvorlig at ikke regjeringen viser vilje til å ta større grep i tide.

Forrige uke stemte stortingsflertallet ned et forslag som SV hadde fremmet om bl.a. å innføre den såkalte Telemarks-modellen for offentlige innkjøp og også om å stoppe useriøse aktører og hindre misbruk av innleie ved å styrke fagforeningenes påvirkning. Som sagt ble forslaget stemt ned til tross for at flere – ja, faktisk alle partier – poengterte at forslaget tok opp et viktig tema, at useriøsitet og so-

sial dumping må bekjempes. Nå ser vi at det er forskjell på å se et problem og å ville gjøre noe med det.

Representanten Njåstad minnet om at useriøsitet ikke er noe nytt fenomen, at det ikke er noe som har kommet de par siste årene, og det er vi hjertens enig i. Det vet vi veldig, veldig godt. Det var også derfor den rød-grønne regjeringen fremmet tre tiltakspakker mot sosial dumping, og det er derfor vi holder trykket oppe på saken.

Men det handler om å være i forkant, og det handler om å handle – i dobbel forstand. Det var også grunnen til at SV fremmet forslaget om Telemarks-modellen – for å fremme seriøsitet og for å hindre at offentlige midler går til å undergrave et godt og ryddig arbeidsliv. Telemarks-modellen har sitt utspring i Skien, der kommunen oppdaget grove brudd på lønns- og arbeidsforhold på sine egne byggeplasser. Derfor stilte kommunen krav om hvordan arbeidet skulle utføres, at alt arbeid skal utføres av fast ansatte hos entreprenørene, at ingen entreprenørkjede er lengre enn to ledd, at over halvparten av de involverte i prosjektene skal ha fagbrev, og at bedriftene må ha lærlinger. Disse kravene er utarbeidet av kommunen, Fellesforbundet og NHO i fellesskap, og de virker.

Telemarks-modellen går ett skritt videre og krever bl.a. at innleide skal være fast ansatt med lønn mellom oppdrag i utleiebedriftene. Flere kommuner og flere fylkeskommuner har innført modellen, og selv om det de aller fleste stedene er tverrpolitisk enighet om nettopp det, valgte altså regjeringspartiene og Venstre å hindre den typen krav til offentlige innkjøp. Det synes jeg er useriøst, all den tid det faktisk er et uttalt mål å bekjempe useriøsitet.

Bransjen står samlet om å stille krav, både arbeidsgiver og arbeidstaker, både Byggenæringens Landsforening og Fellesforbundet ser behovet for at det tas tydeligere grep enn det gjøres i dag. Det er et veldig godt utgangspunkt for å få noe gjort, for å sikre den handlingen som trengs, på en treffsikker måte, for å sikre at tallene og lønnsutviklingen i bransjen kan peke i en annen retning, og at det trekkes lærdom av erfaringene med sosial dumping, ved at det stilles klarere krav.

Skal konkurranse kun skje på pris, ja, så vil spiralen fortsette å gå nedover. Vi må sikre at stolte fagtradisjoner fortsatt har en framtid, og at ungdom som søker mot bygg og anlegg, har en læreplass i vente. Da må vi være tydelige på at det ikke er nok kun å stille krav til hovedentreprenørene og la dem definere veien videre. Det må være et ufravikelig krav om lærlinger, og vi må ta sentrale grep. Det opplever jeg er det viktigste som etterlyses her.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Dag Terje Andersen (A) [12:31:21]: Jeg vil føye meg inn i rekken av dem som takker for initiativet til initiativdebatt. Det er nettopp denne typen seriøse, store, brede saker som den debattformen passer godt til. Jeg synes det vi har hørt her i dag, vitner om en veldig konstruktiv opposisjon, og jeg er glad for at det har vært enighet i komiteen om å bidra til at denne debatten blir reist.

Som noen har vært inne på tidligere: Det er ikke noe

nytt at det foregår sosial dumping i det norske samfunnet. Det var også situasjonen da den forrige regjeringa var ansvarlig. Det var da også grunnen til at den forrige regjeringa la fram en rekke planer. Som representanten Støre sa: tre planer med tiltak mot sosial dumping.

Men så er det noe politisk forskjell her. For det jeg erfarte, og som andre erfarte som hadde ansvaret for dette saksområdet i den perioden, var at mange av de forslagene til tiltak som regjeringa tok initiativ til i samarbeid med partene, de stemte Høyre og Fremskrittspartiet i Stortinget imot. Det gjaldt solidaransvar, som i dag hylles som et godt virkemiddel, det gjaldt innsynsrett, det gjaldt mange av tiltakene. Så for vår del var kampen mot sosial dumping også en kamp mot Høyre og Fremskrittspartiet i Stortinget. Men så er det bra at regjeringa senere ikke har gått bort fra alle de virkemidlene som de har stemt imot. Og jeg er jo glad for at det ble satt i gang – jeg tror det var i 2011 – mer samordnede tiltak og kontroll fra de forskjellige statlige etatene. Det er jeg glad for at regjeringa følger opp og bygger ut videre.

Men vår erfaring er altså at regjeringspartiene må drives fra skanse til skanse. Ganske tidlig i denne perioden la vi fram 22 tiltak mot sosial dumping. De ble utviklet i nært samarbeid med NHO og LO, Byggenæringens Landsforening og Fellesforbundet. Regjeringspartiene stemte imot. Vi har kommet med forslag i budsjetter, i reviderte budsjetter, og sist uke også på initiativ fra SV i en diskusjon om 12 forslag vi sto sammen om. Fellesnevneren har vært at regjeringa stritter imot. Men så ser vi nå at det delvis kommer krav om lærlingplasser, f.eks. blant dem som har anbud. Så det viser seg at regjeringa på noen områder kommer etter. Det håper jeg også de gjør når det gjelder kravet fra Byggenæringens Landsforening og Fellesforbundet, og en relativt samlet debatt i stortingssalen, om at de tiltakene som det bes om – også innenfor ROT-markedet – nå følges opp på en effektiv måte framover, sånn at det kan bli som de ber om: enklere å være seriøs.

Så det er en viktig debatt. All erfaring viser at regjeringa må presses, at vi – opposisjonen – gjør det sammen med partene i arbeidslivet. Så får vi håpe at vi kommer i en situasjon (presidenten klubber) der statsråden også senere kan si at det er tatt initiativ til noe Stortinget ... (presidenten avbryter).

Heidi Greni (Sp) [12:34:44]: Bolig er et nødvendig velferdsgode på linje med arbeid, helse og utdanning. En trygg og stabil boligsituasjon er en nødvendig ramme rundt alle menneskers liv. Norsk boligpolitikk har vært vellykket for det brede lag av befolkningen. Senterpartiet mener den norske tradisjonen der flest mulig eier sin egen bolig, har bidratt til høy boligstandard. Derfor vil Senterpartiet verne om å utvikle selveierlinjen i norsk boligpolitikk. Seriositet i byggenæringen er en forutsetning for tilliten til boligpolitikken. Her henger politikk og markedskrefter tettere sammen enn på mange andre velferdsområder.

Andre har vist til byggebransjens egne initiativ til en seriøs byggenæring gjennom rapporten Enkelt å være seriøs, som arbeidstaker- og arbeidsgiversiden sto sammen

om. Selv om en del av de foreslåtte tiltakene er fulgt opp av regjeringen, vet jeg at bransjen mener det fortsatt er behov for innsats for å bygge en bransje som arbeider hvitt og ikke svart, som tenker helse, miljø og sikkerhet, ikke bare på raskest mulig profitt. Fra Senterpartiets side har vi ment at ROT-fradrag, eller skattefradrag for rehabilitering og oppussing, kan være veien å gå. Det kan bidra til investeringer i energisparende bygg, samtidig som vi har erfaring fra Sverige, der vi vet at det er et effektivt tiltak mot svart arbeid.

Det er også andre forutsetninger i boligmarkedet som må møtes med politiske tiltak. Mange vanskeligstilte i boligmarkedet må ha bistand for å få seg egen bolig. I enkelte byområder er det et sterkt prispress, som gir unge utfordringer med å komme seg inn på boligmarkedet.

Når produksjonen er mindre enn etterspørselen, blir bransjen interessant for useriøse aktører, som verken prioriterer ordnede arbeidsforhold, sikkerhet eller kvalitet. Produktivitetsnedgang i bransjen skyldes slurv og mye dobbeltarbeid, stor andel ufaglærte, manglende kunnskap om helse, miljø og sikkerhet, om plan- og bygningsloven, manglende språkkunnskap osv. Det er kostbart for bransjen, det er kostbart for forbrukeren og det er kostbart for samfunnet. Disse utfordringene øker med kommunestørrelse. Det er først og fremst et storbyproblem.

Arbeids- og sosialministeren viste til Trondheim kommune, der det har vært et problem i steinleggerbransjen. I små kommuner er forholdene gjennomsluktige og lokalkunnskapen større, de har bedre oversikt og det er lettere å avdekke useriøse firmaer. Det er grunn til å frykte at kommunereformen vil føre til at lokalkunnskapen blir mindre.

Eirin Sund (A) [12:37:52]: Næringen som vi diskuterer i dag, er i en kritisk situasjon. Det blir ikke mindre kriminalitet i bransjen, det blir mer kriminalitet i bransjen. Jeg må minne representanten Njåstad fra Fremskrittspartiet og andre om at det er en samlet bygg- og anleggsnæring som står bak forslaget til ny sentral godkjenning. Både arbeidsgivere og arbeidstakere står sammen om kravet om at det må bli enklere å være seriøs. Nå må regjeringen levere på det. Det er faktisk, enten man liker det eller ei, på Fremskrittspartiet og Høyres vakt at disse problemene og utfordringene øker.

I en tid da man har rekordhøy arbeidsledighet, noe som i seg selv er en tragedie, er også faren til stede for at de useriøse aktørene ansetter folk uten skikkelige lønns- og arbeidsforhold. Det er også med på ytterligere å undergrave de som driver seriøst, og ikke minst utnytter de mennesker som desperat ønsker seg en jobb. Vi i Arbeiderpartiet mener det er viktig med kontroll og tilsyn, men det er ikke nok. I Rogaland fylkeskommune, der Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Senterpartiet nå styrer, er det nylig vedtatt å forsterke Difi-modellen for anbud, som bl.a. begrenser underleveranser til ett ledd. Det skal øke andelen lærlinger på anbudet og andelen faglærte. Dette gjør de fordi de mener Difi-modellen er for svak på disse områdene. Alle leverandører skal prekvalifiseres ut fra dette før pris og leveringskvalitet vurderes.

Dette har de gjort fordi de selv har avslørt sosial dumping hos seg selv. Vi står nå antakeligvis overfor en stor avsløring av sosial dumping i forbindelse med et stort anbud på Ryfast i Rogaland. Dette viser noe om alvoret i situasjonen. NHO samlet for ikke lenge siden alle sine håndverksbedrifter. De forteller meg at av rundt 8 mrd. kr i årlige forsikringsoppgjør betaler forsikringsselskapene ut 4 mrd. kr i kontant oppgjør. Disse utbetales uten moms. De må altså søke om å få igjen momsen, og i fjor var det kun 148 som søkte om å få igjen momsen. Er dette en praksis vi kan leve med? Er ikke dette indirekte med på å stimulere til svart arbeid?

Vi er nødt til å fortsette å styrke lærlingordningen. Det er et enkelt tiltak som gir mange seriøse bedrifter bedre tilgang på flinke håndverkere og en trygg utdannelsesvei for ungene våre. Ja, det er kanskje tverrpolitisk enighet om beskrivelsen av hvordan situasjonen er, men det er uenighet om tiltakene, og det er uenighet om farten. Vi har ikke tid til å vente lenger. Nå må regjeringen handle og få ordnet opp i dette.

Truls Wickholm (A) [12:41:04]: Jeg vil også få lov til å benytte anledningen til å takke representanten Håheim og komiteen for å sette dette på dagsordenen. Det er et viktig område. Her i dag diskuterer vi temaet litt ut fra det som er knyttet særlig til denne rapporten fra BNL, Enkelt å være seriøs, men jeg vil også fremheve at her er det tiltak hvor man også innen andre deler av regjeringens ansvarsområder har mulighet til å påvirke.

I finanskomiteen har vi jobbet med eierskapsregister, og også her opplever vi at regjeringen bruker lang tid på noe som burde kunne ta kortere tid, og som ville hatt effekt også på dette området. Det har vært en lang kamp fra mange hold for å få åpenhet i aksjonærregistre. Heller ikke der er regjeringen en pådriver for åpenhet, og regjeringen har også valgt å gjøre skattematene mer lukket enn de var tidligere. Det er klart at kombinasjonen av disse tre tingene som jeg nevner her, med høy grad av åpenhet også ville gjort gjennomsiktigheten i den bransjen som vi særlig snakker om i dag, lettere tilgjengelig og bedre.

Jeg hadde et spørsmål til Sanner her bak i salen, for jeg fikk inntrykk av etter hans innlegg og Mudassar Kapurs innlegg at forsikring var en del av den sentrale godkjenningen i dag for proffmarkedet. Statsråden har oppklart dette overfor meg, og det viser seg at det er en frivillig ordning, det er frivillig om man vil gjøre forsikringsopplysninger tilgjengelig. BNL har skrevet et brev til oss hvor de trekker fram dette, blant flere andre ting, som de mener er et problem ikke å stille som krav i ordningen. Så jeg vil oppfordre statsråden: Når det er mulig å legge dette inn frivillig i dag, og det finnes en ordning som er frivillig, la oss gjøre det kravet til en del av det du må levere inn, om du faktisk skal være med i ordningen. Det tror jeg ville vært en fordel.

Statsråd Sanner nevnte at det var behov for faglige vurderinger, og jeg antar at han da kanskje mente departementets egne vurderinger, for jeg vil si at den rapporten som er lagt fram her, står et bredt sammensatt og tungt faglig sammensatt utvalg bak, og den er faglig meget godt begrunnet.

Stein Erik Lauvås (A) [12:44:18]: Jeg tok en prat med Fellesforbundet i Østfold nå før debatten, og de har mye å fortelle om hva de opplever på ulike bygge- og anleggsplasser f.eks. i Østfold. Det er lønninger på østeuropeisk nivå, de avdekker at anleggsarbeidere har en lønn på 9 kr i timen, useriøsitet og sosial dumping, som er utbredt.

Ved et større byggeprosjekt i Østfold nå nylig mener Fellesforbundet også å ha avdekket såkalte «pay back»-ordninger, altså ordninger som gjør at arbeidstakeren må betale tilbake store deler av timelønna for at han skal få lov til å være der og jobbe. Man kom over byggeplasser hvor polske bygningsarbeidere hadde arbeidsdager på opptil 16 timer, de fikk selvfølgelig ikke noe overtidsbetaling, og de hadde i utgangspunktet en timelønn som vi må mange tiår tilbake for å finne igjen her i Norge.

Så forteller Fellesforbundet også at de får telefoner hvor meldingene er entydige og sammenfattes ganske kort med: «Boss gone, no money». Det var altså ikke bare bossen som hadde forsvunnet, men hele firmaet var vekk. Det er rene mafiametoder, og dette må det ryddes opp i.

Enkeltpersonforetakene har også økt sterkt blant utenlandske arbeidstakere siden vi fikk allmenngjøring av tariffavtalen i byggenæringen. Så kan man spørre: Hvorfor ble det slik? Jo, selvfølgelig for å omgå allmenngjøringsbestemmelsene. Allikevel sier Fellesforbundet at allmenngjøringsverktøyet er et godt verktøy, et viktig verktøy, noe av det beste man har, men det oppleves vanskelig og komplisert å få til. Det er et omfattende regelverk som skal møtes før allmenngjøring kan finne sted, og man håper at man kan finne enklere løsninger, slik at man kan bruke det verktøyet enda bedre.

Det må gjøres mer, mye mer, for å sørge for at vi får et seriøst arbeidsliv, og regjeringen kunne starte med å ta i bruk og gjennomføre de tiltakene som er i rapporten Enkelt å være seriøs, og som har vært omtalt rikelig her i dag. Jeg håper regjeringen trapper opp tempoet og tar denne debatten på alvor, verktøyet ligger der, og nå bør regjeringen sørge for at det blir brukt. Det haster med å få innført helhetlige regler, og jeg håper at man nå ser handlekraften strømme ut av regjeringskontorene. Jeg hører i replikkordskiftet at nå skal noe skje i de nærmeste dagene, og det får vi tro, for tiden går, og mens vi venter, blir ikke situasjonen særlig bedre for dem som skal drive seriøs forretning i Norge.

Martin Henriksen (A) [12:47:29]: Om ti år kan Norge mangle 90 000 fagarbeidere. Det tallet bør være en vekker, både i utdanningspolitikken og – like mye – i arbeids- og sosialpolitikken. Skal vi få unge til å velge yrkesfag, er det like avgjørende å sikre et anstendig og seriøst arbeidsliv som det er å ha politikk for tidlig innsats eller bedre fagutdanninger.

Ifølge en undersøkelse blant unge under 30 år sier ni av ti at de ser på bygg- og anleggsyrket som et viktig og samfunnsnyttig yrke. Det er veldig positivt. Men 73 pst. mener at bygg- og anleggsfagene har lav status. Når det gjelder elektrofag, svarer 65 pst. det samme, og 64 pst. mener helsefag har lav status. Til sammenligning svarer 80 pst. at studiespesialisering har høy status. Sånn bør det ikke være,

og vi må ta tak i årsakene til at disse oppfatningene er så pass vanlige. Grunnen er ifølge undersøkelsen unges bekymring for hva slags type arbeidsmarked som møter dem etter utdanninga, bekymring for svart arbeid, for useriøse aktører og mye billig utenlandsk arbeidskraft i form av mer innleie. Når man er 14–15 år og skal ta et valg om hva man skal bli – et valg for resten av livet – frister det lite å gå inn i bransjer der man forventer å møte uryddighet og press på rettigheter og på lønn. Da velger man heller noe annet.

Heldigvis har vi i Norge parter i arbeidslivet som tar ansvar. En samlet bygg- og anleggsnæring, både arbeidsgivere og arbeidstakere, har kommet med forslag som gjør det enklere å være seriøs og vanskeligere å være en useriøs aktør. Dette må regjeringa levere på. Vi kan ikke akseptere at enkeltbedrifter opererer som gratispassasjerer i den norske modellen, lar andre ta ansvar for å sikre standardene i arbeidslivet, eller overlater til andre å sikre kompetansen i næringa ved å la andre ta inn lærlinger.

Hvis vi skal få flere fagarbeidere, må politikken henge sammen. Arbeiderpartiet vil satse på fagarbeidere, på yrkesfag, gi skolene oppdatert utstyr på fagutdanninga, øke støtten til lærebedrifter og gi yrkesfaglærerne et kompetanseløft, men vi mener også at elevene fortjener å møte et anstendig og trygt arbeidsliv når de er ferdig utdannet. Et løft for yrkesfagene er egentlig helt verdiløst dersom man ikke samtidig tar tak i situasjonen i enkelte bransjer i arbeidslivet. Arbeidet i skolen og arbeidet i arbeidslivet må gå hånd i hånd. Derfor er det all mulig grunn til å berømme aktørene i byggenæringa som har kommet med disse forslagene, og vi har også all mulig grunn til å gi dem støtte i å få gjennomført den pakken med tiltak de har foreslått – hele pakken, alle tiltakene, ikke bare ett og ett, stykkevis og delt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:50:46]: Jeg merket meg representanten Stein Erik Lauvås' erfaringer fra Fellesforbundet i Østfold – akkurat de samme som mine erfaringer. Jeg vil oppfordre flere til å besøke arbeidsplasser, besøke fagforeninger, besøke firmaer, sånn at en får en bedre forståelse av hva som faktisk skjer.

Representanten Bente Stein Mathisen sier at hun ikke ønsker en så polarisert debatt. Det ble også gjentatt av Erlend Wiborg, at det er en altfor polarisert debatt, fordi vi alle deler problemstillinga, men er uenige om noen av virkemidlene. Jeg må si det at – vel, er vi enige, så er vi enige, er vi uenige, så er vi uenige. For det som skjer i dag, er en alvorlig forvitring av den norske modellen med faste ansettelser, trygghet for arbeid og inntekt og høy fagforeningsgrad. Det er et faktum. Vi må da få fram hva som er tydelig i situasjonen. Er økt omfang av midlertidige ansettelser et problem? Regjeringa sier nei. Er stort omfang av bruk av bemanningsselskaper i bygg og anlegg et problem? Regjeringa sier nei. Vi har altså ikke noen felles erkjennelse, og da er det helt realt og veldig flott å få en skarp debatt, sånn at vi kan sette de ulike alternativene opp mot hverandre, sånn at folk kan få se hvem som representerer hva.

Regjeringa sier at det skal være en hovedregel med fast ansettelse. Språk er makt – hovedregel betyr at det skal være over 50 pst. Det er et verdidiradikalt standpunkt å si at

det skal være en hovedregel. Vi har mye å gå på da. Vi kan gå på mye midlertidighet, vi kan gå på mye knyttet til bemanningsbyråer, dersom vi skal oppfylle det. Vi må ha et mye høyere ambisjonsnivå. Et seriøst arbeidsliv er basert på faste ansettelser, og derfor står Senterpartiet så klippefast på faste ansettelser, og det skal spesielle, lovfestede grunner til for å gå vekk fra faste ansettelser. Skal vi gå vekk fra det, så er midlertidige ansettelser nødvendige i en del tilfeller, og det er definert i arbeidsmiljøloven. Det å bruke bemanningsforetak er det dårligste – det er det absolutt dårligste. Når det i tillegg er sånn at vilkårene som er i ansettelseskontrakten, er at en er fast ansatt uten lønn mellom oppdrag, så sier jo det mer enn alt hva vi her snakker om av trygghet.

Det er derfor viktig å få en skarp debatt. Jeg er overrasket over at representanten Støre ikke svarte på min utfordring når det gjelder å oppheve arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd. Jeg vil da utfordre representanten Dag Terje Andersen, som er fraksjonsleder i arbeids- og sosialkomiteen, til å svare på om Arbeiderpartiet fortsatt er motstander av å oppheve § 14-12 andre ledd, som legger til rette for bemanningsselskaper, som er noe av problemet når det gjelder useriositeten i norsk arbeidsliv.

Stine Renate Håheim (A) [12:54:03]: Jeg har lyst til å si at jeg synes dette har vært en bra debatt. At det er uenighet i denne sal, tenker jeg skulle bare mangle i en slik sak.

Men det er fremdeles ganske mange spørsmål vi ikke har fått svar på. Det dreier seg bl.a. om modul 2, som jo er nøkkelen til de store forenklingene for de seriøse bedriftene. Representanten Kapur sa – dette er litt fritt sitert: Vår jobb er å sørge for at flere ønsker å bli godkjent sentralt. Det er nettopp derfor opposisjonen nå er så utålmodig etter å få et svar på om denne regjeringen har som intensjon å sikre en helhetlig godkjenningsordning, som kan godkjenne bedrifter i hele kontraktskjeden, og som vil utløse avgjørende forenklinger for de seriøse aktørene.

Vi har ikke fått svar på om regjeringen vil gå videre med forslaget om forenklet tilsyn, hvor alle tilsynsmyndighetene som er inne på en byggeplass, sjekker en del standardiserte ting, slik at man får opp volumet når det gjelder tilsyn. Vi har ikke fått svar på om man ønsker å gå videre med arbeidet med registreringsplikt, som skal gjøre at man har en viss oversikt over hva som skjer i ROT-markedet – vi har ikke fått noe svar på det.

Så nevnte statsråd Sanner en håndverkerportal. Det er for så vidt en fin idé. Problemet er at hvis man ikke stiller noen krav om seriositet for å komme inn i håndverkerportalen, har en slik portal ganske liten verdi. Hvis man skal bruke penger på en slik håndverkerportal, burde den etter vår mening knyttes opp mot modul 2, slik at man har forsikringer om at de som leverer disse tjenestene, er seriøse, og at man har en trygghet for det når man bestiller.

Noen fra høyresiden har vært litt såre over at opposisjonen er utålmodig. Jeg tror at regjeringen heller burde tenkt som så: Så flott at vi her deler mål, og at opposisjonen er utålmodig – da har vi god ryggdekning for å få fart i det

arbeidet vi skal i gang med. Men her kan man se ting på ulike måter.

Så har jeg lyst til å si at den nye, sentrale godkjenningen som byggenæringen har foreslått, er godt faglig fundert, og den har vanvittig mange fordeler. Vi får færre ulovligheter. Vi får økte skatteinntekter. Vi får bedre rekruttering til og kompetanse i en næring vi er helt avhengig av. Vi får også bedre og billigere bygg. For forbrukerne vil det bli økt sikkerhet ved kjøp og salg av bolig, og det vil bli enklere og tryggere å pusse opp og rehabilitere. For næringen vil en helhetlig, ny og sentral godkjenning gjøre det enklere å være seriøs.

Arbeiderpartiet er utålmodig.

Dag Terje Andersen (A) [12:57:15]: Jeg beklager å måtte ta ordet etter at det har vært en god oppsummering fra initiativtakerne til debatten, men det er til et konkret spørsmål, som tidligere er besvart i denne salen.

Det gjelder arbeidsmiljøloven § 14-12 annet ledd. Jeg kan bekrefte at vi ikke kommer til å gå inn for å fjerne den. Det har jeg bekreftet herfra før, og det gjør jeg igjen. Det er en konklusjon vi har trukket, i nært samarbeid med LOs ledelse og Fellesforbundets ledelse, fordi det er denne paragrafen som gir de tillitsvalgte innflytelse i de tilfeller der en bedrift bruker bemanningsselskaper og innleid arbeidskraft.

Jeg går altså ikke inn for å svekke de ansattes medinnflytelse over sin egen arbeidsplass. Selv om Lundteigen mener at en kan gjøre det uten å bryte EØS-avtalen, går vi allikevel ikke inn for å svekke de ansattes medinnflytelse. Det har jeg svart på før, og nå regner jeg meg ferdig med det maset.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:58:35]: Jeg skjønner at «mas» er et parlamentarisk uttrykk.

Presidenten: Presidenten var genuint i tvil.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:58:51]: President, jeg forstår at «mas» er et parlamentarisk uttrykk – jeg trodde ikke det.

Jeg tar til etterretning at Arbeiderpartiet ikke ønsker å ta vekk arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd. Jeg håper at det kan bli en videre debatt utenfor denne sal. Det er ikke noe jeg har funnet ut, at dette ikke bryter med EØS-avtalen, det står i statsrådets eget brev, og jeg satte veldig stor pris på det direkte svaret fra statsråden. Det er forbilledlig. Statsråden har her anlagt en ny skole ved å si det som det er. Jeg vil berømme statsråden for et sånt svar, og jeg håper at vi vil få flere. Det vil utvikle et bedre forhold mellom Senterpartiet og statsråden hvis det fortsetter, for da er vi inne i en god tradisjon.

Da har vi avklart Arbeiderpartiet. Så er det Høyre. Jeg merket meg at statsråd Sanner i replikkvekslinga sa at det var under de rød-grønne at bemanningsselskapene vokste, og det er helt korrekt. Jeg er helt enig i det, det vokste til de grader under de rød-grønne, og de rød-grønne tok ikke det tilstrekkelig på alvor. Det som er noe av problemet, er at siden han er medansvarlig for det som har skjedd, er det

vanskelig å ta en sjølerkjennelse og si at dette må vi stoppe. Jeg satte pris på den presiseringa fra statsråd Sanner. Men det som da lå i statsrådets svar, er at som en konsekvens av utviklinga la regjeringa opp til at en skulle øke muligheten for bruk av midlertidige ansettelser. Det ble vedtatt. Senterpartiet var mot det, men det er et faktum i dag. Da er mitt spørsmål: Hva er problemet med å oppheve arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd, når det nå ikke bryter med EØS-avtalen? Vi vet at midlertidige ansettelser, ansettelser i bemanningsselskap er der vi har hovedutfordringa med useriøsitet eller ulovligheter i arbeidslivet. Når det er faste ansettelser, er det mye enklere å kontrollere. Det er et klart regelverk. Det er jo om å gjøre å redusere kontrollen, og derfor er mitt spørsmål til statsråd Sanner, eller statsråd Hauglie her nå, om ikke den nye erkennelsen rundt EØS-avtalen og samtidig det at regjeringa har lagt til rette for økt bruk av midlertidighet i andre paragrafer i arbeidsmiljøloven, gjør at en kan stramme inn bruken av bemanningsselskaper for å få bukt med noe av det uvesenet vi her snakker om, nemlig i praksis ulovligheter i arbeidslivet.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [13:01:39]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen og André N. Skjelstad om å beholde strenge miljøkrav til oppvarming i ny byggeforskrift (TEK 15) (Innst. 248 S (2015–2016), jf. Dokument 8:31 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Mudassar Kapur (H) [13:02:37] (ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke komiteen for samarbeidet i forbindelse med denne saken.

Komiteen mener det er viktig at framtidens bygg er energieffektive og klimavennlige. Komiteens flertall viser til de nye energikravene som trådte i kraft 1. januar i år. Blant annet gjør disse kravene nye bygg 20–25 pst. mer energieffektive enn i dag. Det er heller ikke lenger lov å installere og benytte fossil oppvarming i nye bygg. Komiteen viser derfor til at regjeringen gjennom dette følger opp klimamålet.

Komiteens flertall viser til at de nye energikravene kom

på plass etter et langt arbeid med grundige utredninger og prosesser, og byggebransjen er nå i gang med å implementere og tilpasse seg de nye kravene.

Slik saken legges fram nå, er det ikke flertall for de opprinnelige forslagene fra Venstre og SV, men det er noen andre forslag som sannsynligvis kommer til å få flertall. Jeg kommer tilbake til det.

Jeg kommer nå til å bruke resten av tiden min til å adressere saken videre på vegne av Høyre. La oss starte med et overordnet blikk på boligmarkedet. Befolkningsveksten er en av flere faktorer som har bidratt til økt press på boligmarkedet. Det er ubalanse mellom tilbud og etterspørsel, og jeg tror ikke jeg bommer hvis jeg antar at de neste 30 årene må vi bygge mer enn det vi har gjort de siste 100 årene, for å møte denne veksten. Dette presser prisene opp.

Det er ikke noen tvil om at ved siden av denne etterspørselsveksten, har også tekniske krav og detaljer som har blitt lagt oppå hverandre som i en lappeteppesstrategi fra overivrige og sentralstyringsvillige rød-grønne politikere de siste årene, bidratt til økte boligpriser. Derfor må det nå være et mål for oss politikere å få byggetakten opp og byggekostnadene ned. Vi kan ikke regulere alt, men vi kan sørge for en politikk som skaper forenkling og forutsigbarhet for dem som skal bygge alle boligene.

I et brev fra statsråd Sanner i forbindelse med denne saken framgår det at OBOS mener at ved bygging av enkelte leiligheter vil de kunne spare inntil 60 000 kr om de får mulighet til å benytte elektriske oppvarmingsløsninger.

De nye energikravene gjør også at nye boliger har et lavere energibehov, og dermed er det heller ikke behov for like omfattende oppvarmingssystemer som før. Det liker ikke Arbeiderpartiet. Derfor har de nå fått med seg SV og Venstre – og sannsynligvis også Kristelig Folkeparti og Senterpartiet – på å støtte et forslag som ifølge Boligprodusentenes Forening vil gjøre det 100 000 kr dyrere å bygge en leilighet på 60 m².

Representanten fra Arbeiderpartiet, Stine Renate Håheim, mente at det er naivt å tro at tekniske krav ikke har noe å si for prisen. Jeg mener at det er ganske naivt å mene noe sånt.

Jeg vil også benytte anledningen til å komme med en prinsipiell merknad: Vi mener at det tilligger regjeringen å fastsette forskrifter. At Stortinget skal gå inn og detaljstyre forskrifter, skaper ikke annet enn uforutsigbarhet og usikkerhet for en stor bransje, og det er derfor svært problematisk. Jeg må jo si til Arbeiderpartiet, som tidligere i dag tok initiativ til en debatt om en seriøs byggebransje: Jeg lurer på om den samme byggebransjen mener det samme om seriositeten til Arbeiderpartiet når de lanserer denne typen uforutsigbare forslag.

Jeg kommer ikke til å bruke tid på forslagene fra SV og Venstre. Dem er det ikke flertall for, men jeg har lyst til å kommentere et annet forslag, som det er flertall for, og si hvorfor jeg mener at det forslaget ikke burde bli vedtatt.

Igen: I forrige sak snakket vi om seriositet i byggebransjen. Men byggebransjen trenger også forutsigbarhet fra seriøse politikere. Det fremmes en rekke forslag i denne saken som skaper bekymring og for min del undring. Blant

annet har et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og SV fremmet et forslag om at kommunene også kan pålegge at nye bygninger utstyres med varmeanlegg. En slik bestemmelse vil jo igjen føre til økte byggekostnader, mer byråkratisering, mindre rom for å tenke innovasjon og nye typer bygg og mer binding av byggebransjen.

Jeg vil helt avslutningsvis minne om at med de økte boligprisene vi har nå, og det presset vi ser i pressområder, trenger byggenæringen lavere byggekostnader, slik at regningen ikke sendes til den enkelte forbruker, som veldig ofte er nyetablerte, unge mennesker.

Stine Renate Håheim (A) [13:08:00]: La meg først takke saksordføreren, som har geleidet saken igjennom i komiteen, og også alle som har tatt kontakt. Det har vært et enormt engasjement, noe som har bidratt til å opplyse saken.

For Arbeiderpartiet har dette vært en sak med krevende avveininger, for vi anerkjenner også at det ligger til regjeringen å fastsette tekniske forskrifter, og vi mener det må tilhøre unntakene at Stortinget endrer disse. Men når regjeringen lager forskrifter som undergraver målsettingen i klimaforliket som et bredt flertall på Stortinget står bak, mener vi at nettopp dette er et slikt unntakstilfelle.

Arbeiderpartiet mener det er viktig at vi har energieffektive løsninger i bygg, og at byggene våre bidrar til å fristille energi til elektrifisering av andre deler av samfunnet.

Ved utgangen av 2015 hadde Tesla levert ut 107 000 biler totalt på verdensbasis de siste årene. I Oslo ser man nå på muligheten for elektriske busser. Det er veldig bra. Men det har seg sånn at verken elektriske busser, ferjer eller biler kan driftes på spillvarme fra søppelforbrenningsanlegg, pellets eller varmepumper. Når transportsektoren og sokkelen skal elektrifiseres, mener vi det er riktig å bruke andre energikilder enn direktevirkende el der det er mulig, og det er i byggene våre. Vi mener det derfor er god klimapolitikk å stille krav til de store byggene som frigjør energi til elektrifiseringen av andre deler av samfunnet. Vi fremmer derfor forslag sammen med Venstre og SV om at i bygg over 1 000 m² må det fremdeles være en regulering av direktevirkende elektrisitet.

Dette er et kjent krav fra byggenæringen. De byggene som bygges i dag, bygges mest sannsynlig etter de kravene, fordi disse kravene har vært der lenge, i hvert fall er det gjenkjennelige krav, og vi mener det er riktig å opprettholde krav til de største byggene.

I dag har kommunene mulighet til å vedta tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegg. Vi mener det er fornuftig å bruke den overskuddsenergien som er i mange kommuner, til å varme opp eller kjøle ned bygg. Vi fremmer derfor også forslag om at det fremdeles må være en tilretteleggingsplikt der kommunen har vedtatt tilknytningsplikt. Det er god klimapolitikk, det er god ressursbruk, og det er faktisk å ta lokaldemokratiet på alvor.

I byggepolitikken er vi nødt til å tenke langsiktig. Byggene vi bygger i dag, skal stå i flere generasjoner. Da er det kortsiktig å gjøre byggene helt avhengige av direktevirkende el til oppvarming. Det er dårlig klimapolitikk, og

det er dårlig for forbrukerne som er låst til én energikilde.

Så skal vi i Arbeiderpartiet gjerne være med og diskutere hvordan kravene kan forenkles, og hvordan vi kan utforme krav som fremmer innovasjon. Vi har også tidligere vært med og fjernet krav under den rød-grønne regjeringen, og med dette forslaget i dag får altså bygg under 1 000 m² en betydelig lettelse i kravene.

Men jeg mener også det er naivt å tro at man bare ved å fjerne tekniske krav vil løse den situasjonen vi har i pressområdene med sterkt økende boligpriser. Det må man løse på andre måter. Derfor har Arbeiderpartiet også fremmet ti konkrete forslag for å få opp takten i boligbyggingen.

Dette blir lett en debatt om tall, og jeg forstår godt posisjonens ønske om å gjengi alle tall som kommer ut. Under høringen fikk vi eksempler på installering av vannbåren varme i vanlige leiligheter til den nette sum av 6 000 kr. Vi kan godt slå tall i hodet på hverandre, men dette handler om hvordan vi ønsker at byggene våre skal være i framtiden.

Så finnes det også aktører i byggenæringen som mener at det å ha grønne bygg er et konkurransefortrinn, og som har hatt som strategi hele veien å ligge foran de tekniske kravene. Da Skanska holdt sin Future Day-konferanse i 2014, sa Tor Helge Dokka i Skanska:

«De prosjektene vi jobber med, viser at det er mulig å få ned kostnadene og finne stadig bedre løsninger».

Han sa også:

«Skal vi videre, må derfor byggherre og offentlige myndigheter stille strengere krav.»

Vi tror at når det gjelder både klima og den lokale ressursbruken i kommunene, er det riktig å ha noen krav. Vi har nå bestemt oss for å støtte regjeringen på at kvadratgrensen kan økes til 1 000 m², men på de store byggene, de store volumene, mener vi det er veldig riktig å regulere bruken av direktevirkende elektrisitet.

Presidenten: Da oppfatter presidenten det slik at representanten har tatt opp det forslaget hun selv har omtalt.

Stine Renate Håheim (A) [13:13:01]: Ja.

Presidenten: Representanten Stine Renate Håheim har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Helge André Njåstad (FrP) [13:13:09] (leiar i komiteen): Eg vil òg takka saksordføraren for godt arbeid – eg veit ikkje om eg kan bruka orda for å ha losa den igjennom i komiteen, for eg skulle gjerne sett at denne saka hadde fått eit anna utfall av komitébehandlingen. Men det er iallfall ein grundig og god jobb som har vore gjort, og det har vore stort engasjement knytt til denne saka. Det er heilt naturleg når det gjeld bustadbygging og prisar, at folk engasjerer seg, og at det er noko som opptek fleire enn berre dei som byggjer bustader, det opptek òg folk flest.

Då er det mange måtar me kunne teke denne debatten på. Det prinsipielle når det gjeld at Stortinget i større grad ønskjer å gå inn og detaljstyra forskrifter, er ein inngang til debatten. Det var greitt å høyra at Arbeidarpartiet kalla det

eit unntakstilfelle, og at ein prinsipielt vil halda seg vekk frå å driva stortingsregjereri. Men eg synest det er ei feil sak, uansett, å senda rekninga til dei som skal byggja bustader. Og det er ikkje minst dei som skal kjøpa bustader og stifta familie, som får denne rekninga. Derfor håper eg at det er mogleg å revurdera synet.

No er det mange tal som verserer. Dersom eg hadde kome med eit nytt tal no, hadde ein sikkert slått tilbake på det og sagt at det ville ikkje vera så dyrt. Derfor trur eg at me skal lytta litt til kva andre seier. Det kom ei pressemelding i går frå bustadbyggjarane, som adresserer ansvaret direkte til Arbeidarpartiet, med overskrifta:

«Arbeiderpartiet gjør nye boliger enda dyrere.

I morgen vedtar Stortinget fordyrende krav for nye boliger».

Og bustadbyggjarane skriv at i morgon vil Stortinget mest sannsynleg vedta eit forslag som gjer ei 60 m² stor leilegheit 100 000 kr dyrare. Dei viser til denne innstillinga, som kan få eit fleirtal i dag. Grunnen til at eg seier «kan», er at eg håper at debatten vil få folk til å tenkja seg om ein gong til: Skal me verkeleg senda ei rekning på 100 000 kr som ein ikkje kan visa til at har ein direkte effekt, men som vil gjera det dyrare? Eller kan me heller stola på at regjeringa har gjort eit grundig arbeid når dei fastset forskrifter, og ikkje bruker Stortinget som arena for å setja til side regjeringa sin suverene rett til å fastsetja forskrifter?

Eg håper at det finst parti som kan revurdera synspunktet sitt. Og dersom ikkje utfordrar eg dei gjerne til å seia om dei er villige til å gå ein runde til dersom det viser seg at kostnadene blir 100 000 kr høgare. Eller ønskjer ein å stå på denne talarstolen og seia at ja, me skal illeggja nye leilegheiter 100 000 kr i høgare utgifter på grunn av at ein stiller krav som ein ikkje kan dokumentera har den effekten som ein ønskjer.

For vår del er det veldig tydeleg at me ønskjer å lata det vera billegare å byggja bustader. Derfor har både regjeringa og stortingsfleirtalet gjort masse i denne perioden for å lempa på krav som er fordyrande. Me har lagt om plan- og bygningsloven og skal gjera endå meir der. Me har gjeve fylkesmennene beskjed om å vektleggja lokalt sjølvstyre sterkare, sånn at fleire planar blir godkjende, så det går an å byggja fleire bustader. Det er veldig synd at stortingsfleirtalet med Arbeidarpartiet i spissen går i motsett retning når me er inne i ein god trend med at det blir billegare å byggja fordi regjering og storting legg til rette for det.

Eg håper det er mogleg å revurdera synet, og at me kan sleppa å stemma for at regjeringa blir bunden av at Stortinget skal gå inn og styra forskrifter i dag.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [13:17:05]: La meg først av alt si at dette på flere punkter har vært en krevende sak, også i Kristelig Folkeparti. Først av alt, så det er unnagjort, vil jeg si at det ikke skal bli noen vane fra vår side at vi går inn for forslag som går inn på regjeringens domene og overprøver forskriftsnivå. Det er det redegjort for i innstillingen, og det bør bare gjøres unntaksvis. Tatt i betraktning viktigheten av dette anligendet og behovet for rask avklaring for bransjen og for alle

berørte parter, mener vi at dette er et slikt unntakstilfelle.

Så har jeg lyst til å si at vi er svært tilfreds med det aller meste i den nye byggeforskriften. Også i et klimaperspektiv innehar den vesentlige forbedringer. Unntaket var dette med arealgrensen for når annet enn direktevirkende elektrisitet må monteres.

Vi har akkurat nå et kraftoverskudd i landet vårt. Men det er ikke slik at vi har sikret det for all framtid. Eksport av kraft vil forhåpentligvis øke. Det samme gjelder at en større del av transporten blir elektrifisert. Da er det ikke fornuftig å låse fast mye av den rene energien til oppvarming. I dag finnes det også gode alternativer. I større bygg bør det være et krav om at andre oppvarmingsløsninger, som fjernvarme og varmepumper, eventuelt er på plass. I klimaforliket fra 2012 satte man høye ambisjoner for energiforbruk i boliger. Det er viktig at vi ikke får et tilbakeslag for kompetansen til å prosjektere, installere og videreutvikle løsninger man vil ha stort behov for i framtiden.

Akkurat for øyeblikket er det rimeligere å basere seg på elektrisk oppvarming alene. Vi fikk i løpet av komiteens behandling av denne saken rapporter om byggeprosjekter på i overkant av 900 m², som altså la seg rett oppunder den nye grensen i forskriften. Vi er glad for at det iallfall i komiteen ble flertall for å gi kommuner som har vedtatt tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegg etter plan- og bygningsloven, rett til å kunne pålegge dette også for at nybygg skal ha varmeanlegg, slik at fjernvarme kan benyttes.

Jeg vil med dette ta opp de forslagene Kristelig Folkeparti er en del av, og varsle at også vi, om det ikke blir flertall for de opprinnelige forslagene i Dokument 8:31, vil støtte Arbeiderpartiets forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at 60 pst. av netto varmebehov for bygg over arealgrensen på 1 000 m² kan dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet.»

Selv om det opprinnelige forslaget hadde vært det ideelle, er dette fortsatt en forbedring i forhold til dagens regelverk. Det er fordi at med 60 pst. krav over 1 000 m² vil profesjonelle utbyggere kunne velge langsiktige løsninger fra dag én, som jo kommer brukeren og samfunnet til gode. Et slikt krav, over 1 000 m², vil fortsatt fremme løsninger som nesten-null-energibygg trolig vil trenge om fire år. Det påhviler oss alle å tenke helhetlig og framtidsrettet om vi skal løse klimautfordringene. Men vi har tvilt oss fram til dette, for det er en grense – en balansegang – mellom kostnad, pris og de gode prinsipper om miljø og kvalitet. Vi har i dette tilfellet tvilt oss fram til det balansepunkt som dermed gjør at vi subsidiært støtter Arbeiderpartiets forslag.

Så er det slik at tiltakshavere og utbyggere må utfordre denne bransjen og leverandører, rørleggere osv., på både pris og kvalitet, slik at de blir konkurransedyktige med den elektriske oppvarmingen. Det vil jeg tro at de bør tilstrebe seg.

Komitelederen har stilt spørsmålet: Hvis dette ikke fungerer, er man da villig til å se på saken på nytt? Jeg kan på Kristelig Folkepartis vegne si at vi er alltid villig til å se på og få til kloke løsninger. Så det skal vi gjerne komme

tilbake til. Men foreløpig har vi altså valgt å lande på det balansepunktet som gjør at vi vil støtte Arbeiderpartiets forslag i dag.

Presidenten: Representanten Geir Sigbjørn Toskedal har tatt opp de forslagene han selv refererte til.

Heidi Greni (Sp) [13:22:18]: Regjeringen har valgt å svekke miljøkravene i byggteknisk forskrift, TEK 15, ved å fjerne kravet om at en bestemt andel av varmebehovet skal dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet. Dette vil gjelde en stor del av bygningsmassen.

Forslaget fra representantene fra Venstre og SV er å beholde miljøkravene til oppvarming fra TEK 10.

Under Senterpartiets ledelse av Kommunal- og regionaldepartementet ble TEK 10 lagt fram for å fremme en mer miljøvennlig byggsektor og gjennom det nå ambisiøse klimapolitiske mål. Dette bygde opp under brede forlik her på Stortinget om klimapolitikken. Dagens regjering ønsker ikke å følge opp disse ambisjonene. «Vannbåren varme i nye bygninger blir en saga blott», sier en energirådgiver til Teknisk Ukeblad om konsekvensene av dette.

Jeg ser at regjeringen begrunner sine endringer i byggteknisk forskrift med at målet om energieffektive og klimavennlige bygg nås gjennom byggtekniske krav og panelovner. De viser til at elektrisitet til oppvarming er billig og miljøeffektivt. Et hovedargument er likevel ønsket om å få ned byggekostnadene. Det vises til at OBOS mener at en kan spare 60 000 kr i byggekostnader for en leilighet ved å få mulighet til basere seg på elektriske oppvarmingsløsninger. Komitelederen opererte med et tall på 100 000 kr. Andre mener de reelle ekstrakostnadene er langt lavere. Norsk Fjernvarme mener at utviklede løsninger vil være i størrelsesorden 8 000 kr. Det er et helt annet tall.

Elektrisk strøm fra vannkraft er miljøvennlig energi. Det er jeg helt enig med departementet i. Likevel er det ikke slik at vi vil nå ambisiøse klimamål gjennom å basere oss på at vannkraft skal løse alle våre energiutfordringer. Det er behov for også å utnytte andre fornybare energikilder.

TEK 10 innførte krav til etablering av vannbåren varme. Dette har vært svært viktig for utvikling av fjernvarmeanlegg basert på bioenergi, varmepumper, overskuddsvarme fra kjøling, solenergi osv.

Det er riktig at det koster litt mer å etablere systemer for vannbåren varme i bygninger, men det er en installasjonskostnad som betaler seg over få år. Byggebransjen konkurrerer om å levere de billigste boligene i markedet her og nå, uten særlig hensyn til merverdien ved miljøvennlige løsninger over tid. Det er en ærlig sak fra deres side. Men jeg må si jeg beklager at departementet så ensidig har hørt på dem alene, og ikke lyttet til de svært mange innspill som har kommet fra andre aktører i markedet.

En samstemmig miljøbevegelse og et bredt spekter av markedsaktører for utvikling og levering av andre energiformer enn elektrisitet mener endringene i byggeforskriftene vil stoppe veksten vi de senere årene har hatt i utviklingen av fornybare og miljøvennlige løsninger for

energiforsyning og oppvarming av nye bygg. Det mener jeg det må tas hensyn til.

Senterpartiet støtter forslagene som er framsatt i representantforslaget, og fremmer i innstillingen forslag i samsvar med det sammen med Kristelig Folkeparti, Venstre og SV. Senterpartiet er også medforslagsstiller til flertallets forslag hvor Stortinget ber regjeringen innføre en bestemmelse slik at der hvor kommuner har vedtatt tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegg, kan kommunen vedta at nye bygninger utstyres med varmeanlegg slik at fjernvarme kan nyttes.

Dersom mindretallsforslagene vi inngår i, ikke vedtas, vil Senterpartiet subsidiært støtte forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Vi vil også støtte forslag nr. 6, fra Kristelig Folkeparti.

André N. Skjelstad (V) [13:27:10]: Venstre mener at klimaforliket fra 2012 stadfester at arbeidet med energiomlegging og energieffektivisering i bygg skal fortsette, bl.a. gjennom skjerping av energikravene i byggeteknisk forskrift. Den 17. november 2015 la regjeringen Solberg fram nye energikrav for passivhus, som skal gjelde fra 1. januar 2016 med ett års overgangsperiode. Disse kravene innebærer mer ambisiøse krav til netto energibehov enn TEK 10, og varmeinstallasjon for fossilt brensel forbyes. Småhus, eneboliger, to- til firemannsboliger, rekkehus og kjedehus vil i praksis kunne velge mellom å installere panelovner og pipe, vannbåren varme eller å bygge i henhold til den mer ambisiøse passivhusstandarden. Venstre støtter alle disse nye kravene.

Regjeringen Solbergs nye energiforsyningskrav og økning i arealgrense gjør det dessverre enklere for utbyggere å velge direktevirkende elektrisitet til oppvarming. Det stilles ingen krav til energiforsyning under den nye arealgrensen på 1 000 m². For bygg over arealgrensen er det tilstrekkelig å tilrettelegge for at energifleksible løsninger kan benyttes en gang i fremtiden istedenfor å installere det i dag.

Venstre frykter at endringene går på bekostning av alternative løsninger for oppvarming og kjøling i bygg, som bl.a. varmepumper, solvarme, geovarme, fjernvarme og bioenergi. Venstre mener dette er en uheldig konsekvens når det om få år og i tråd med klimaforliket skal stilles krav om nesten-null-energinivå, hvor slike løsninger vil inngå. I tillegg er det uheldig å tillate økt bruk av direktevirkende strøm til oppvarming når resten av samfunnet må ta i bruk denne rene kraften for å kutte klimagassutslippene.

Arealgrensen for energiforsyningskravene økes i den nye forskriften fra 500 m² til 1 000 m² oppvarmet bruttoareal. Endringen medfører at energiforsyning ikke reguleres i bygg under arealgrensen, med unntak av småhus. Venstre er bekymret for at utbyggere vil tilpasse seg en arealgrense på 1 000 m² når det ikke stilles tilsvarende krav under arealgrensen. Derfor mener vi at det burde vært et krav til energiforsyning både over og under arealgrensen, slik at bygg under 500 m² må dekke 40 pst. av netto varmebehov gjennom annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet.

I innstillingen fikk vi ikke med oss et flertall på å sette

krav til bygg under 1 000 m², men jeg håper at vi i dag kan sikre flertall for forslaget som støttes av Arbeiderpartiet, SV og Venstre om å be regjeringen innføre krav om at 60 pst. av netto varmebehov for bygg over 1 000 m² kan dekkles med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet. Et slikt krav vil sikre at det i større bygg fortsatt velges og videreutvikles løsninger som er mer langsiktige, og som ikke minst trengs i nesten-null-energibygg.

Det er kommet en rekke innvendinger, spesielt fra boligprodusenter, om at slike krav vil føre til mye dyrere bygg. Jeg mener det ikke er belegg for å si det. Jeg vil også minne om at man må se på kostnadene i et lenger perspektiv, også etter at bygget er levert. Dersom vi ikke innfører krav, vil nok mange velge den billigste løsningen i dag, og det er ikke sikkert at det er det mest framtidsrettede om få år. Da vil det være svært kostnadskrevenende å bytte den løsningen for energiforsyning man valgte da bygget var nytt.

I tillegg er det viktig å etablere en nasjonal definisjon og tilhørende energikrav for nesten-null-energinivå som skal gjelde fra 2020. Det er viktig å sikre bransjen og utbyggerne forutsigbarhet for krav som skal stilles om få år. En definisjon og energikrav må utarbeides i tett dialog mellom myndigheter, bransjeaktører og andre relevante aktører. Jeg håper derfor at et flertall av partiene også kan støtte dette forslaget.

Så er det fristende å legge inn noen kommentarer etter at representantene Kapur og Njåstad har vært oppe her i dag. Litt av det flertallet er tydelig på, er at det gjelder å handle langsiktig. Det vil uansett kostnad være billigere når man kommer til slutteffekten. Jeg har vanskelig for å skjønne at totalsummen om ti–femten år vil være høyere. Selvfølgelig kan løsningen være dyrere i nuet, men når man bygger hus, har man et lenger perspektiv enn to år fram i tid.

Jeg tar til slutt opp forslag nr. 5 på vegne av Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Karin Andersen (SV) [13:31:42]: Forslagene vi har fremmet sammen med Venstre, er nødvendige, fordi fornybar kraft er en verdifull energikilde og må brukes til å kutte utslipp. Energitrav som stilles, må sikre framtidige gode løsninger fra dag én, og forbrukerne må ikke lures inn i økt strømforbruk og effektforbruk.

Grunnen til at vi har fremmet disse forslagene, er at disse målsettingene er viktige og er en del av klimaforliket. Det er mange punkter i endringene som har vært bra, og som både SV, Venstre og flertallet, tror jeg, har sluttet seg til, men det er noen av svekkelsene på kravene til bygg som bryter med klimaforliket, og derfor har det vært nødvendig å reise denne saken. Det er derfor det også er nødvendig å gripe inn i en sak som omhandler en forskrift. For når Stortinget – flertallet – vedtar et klimaforlik, og regjeringen ikke følger det opp, er det helt legitimt av Stortinget å gripe inn i de endringene som regjeringen gjør.

El er en veldig foredlet energikilde. Den har vi bruk for

til svært mange andre ting, til elektrifisering av bilparken, bussparken og ikke minst industrien, som trenger denne energien – ikke kaste den bort til oppvarming av bygg. Det er viktig at vi har regler nå som fremmer riktig bruk av den fint foredledte energikilden som el er.

Det har vært mye snakk om byggekostnader. SSB fører statistikk over byggekostnader og boligpriser, og det spriker mer og mer for hvert år. I 2014 økte byggekostnadene på blokkleiligheter med 2 pst., mens boligprisen økte med 9 pst. Alle vet at boligprisen fastsettes i markedet i Norge – den gjør det, så økte byggekostnader vil ikke nødvendigvis tas ut i markedet hvis markedet ikke er villig til å betale for det, og det er marginer her som burde utnyttes. Det er litt ille å høre at de som skal produsere boliger, er så lite interessert i de viktige, store samfunnsmessige utfordringene. Vi har den samme debatten når vi diskuterer universell utforming, å bygge boliger som kan være brukelige for alle i alle livets faser og tildragelser. Da er det også boligprisene og ungdommen som skyves foran. Men om man ser på marginene her, er det mye å gå på, og det må andre reguleringer til hvis det skal være sammenheng.

Så er det helt nødvendig å få beholde de grensene som har vært før, på 500 m². Derfor blir diskusjonen om at dette er lite forutsigbart/stabilt, litt komisk. Det vi foreslår, er nettopp å videreføre de reglene som har vært før, og det må jo være det mest stabile som finnes, å beholde det. Og 1 000 m² er veldig mye. Det skal bygges veldig mye i de nærmeste årene, som representanten Kapur sa, men veldig mye av det vil være under 1 000 m², og jeg skal vedde en tier på at veldig mye vil bli 995 m², nettopp for å tilpasse seg dette. Men med en grense på 500 m² ville svært mye mer komme inn under disse kravene og derfor bli omfattet av reglene.

Så til slutt: vannbåren varme og kommunene. Veldig mange kommuner har satset på dette som en bra måte for å utnytte spillvarme og forbrenningsvarme fra søppel. Trysil kommune, som jeg var i i forrige uke, har vært en foregangskommune på dette. De har brukt materiale fra sin egen skogindustri i dette og bygd ut bl.a. hele Trysilfjellet med vannbåren varme. De er helt avhengige av at tilknytningsplikten kan følges opp, og at det fortsetter, ellers er de «out of business». Det betyr at kommunene i så fall har satset på noe som tidligere regjeringer har bedt dem om å satse på, og nå blir lurt av denne regjeringen og flertallet.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:36:59]: Nye energikrav til bygg ble innført 1. januar i år etter lang tids arbeid, høring og avveining av mange ulike hensyn. Kravet er en oppfølging av klimaforliket og skal sikre at nye boliger og bygg blir mer energieffektive og klimavennlige. Nye krav gjør nybygg om lag 20–25 pst. mer energieffektive. Totalt sett kan nye energikrav gi en energieffektivisering på om lag 1 TWh per år. Det tilsvarer energiforbruket til om lag 50 000 husholdninger – hvert år.

For regjeringen er det viktig at vi oppnår både målene i klimaforliket og ambisjonen om raskere, enklere og rimeligere boligbygging. Jeg registrerer at representanten Karin Andersen sier at regjeringen bryter klimaforliket. Det ber

jeg om blir dokumentert, og jeg vil sterkt avvise en slik påstand.

Det er viktig at regelverket er enkelt, og at det legger til rette for lavere byggekostnader. De nye energikravene skal bidra til dette. En hel næring har tilpasset seg de nye reglene.

Kravet til energiforsyning ble endret fordi regjeringen ønsker et enklere regelverk og lavere byggekostnader. De nye kravene innebærer at bygg får et vesentlig lavere varmebehov – som kan dekkes av enklere og rimeligere oppvarmingssystemer. Derfor åpnet vi for at nye bygg i større grad enn tidligere kan benytte elektrisitet til oppvarming.

Energikravene skal samtidig sikre at byggene ikke låses til elektrisitet som eneste mulige varmekilde. For småhus er det derfor krav om skorstein, slik at det skal være mulig å ta i bruk også andre energiløsninger enn elektrisitet. For større bygg over 1 000 m² stilles det krav om fleksible varmesystemer. Det vil som oftest bety installasjon av vannbåren varme, men andre løsninger er også mulig. Bygg over 1 000 m² skal tilrettelegges for bruk av lavtemperatur varmeløsninger, slik at det er mulig å bytte energiforsyning, f.eks. fra elkjel til varmepumpe.

Når det gjelder komiteens innstilling, vil jeg aller først si at jeg er glad for at komiteen mener det er viktig at fremtidens bygg er energieffektive og klimavennlige, og at det gis tilslutning til hovedlinjene i energikravene, nemlig mer energieffektive bygg og forbud mot fossil oppvarming. Jeg er også glad for at komiteen understreker viktigheten av at byggebransjen har forutsigbarhet. Allerede i fjor høst startet næringen tilpasning til nye regler. Det vil derfor være uheldig om krav endres raskt uten grundig vurdering og nye høringer.

Komiteens flertall tilrår å innføre en bestemmelse som skal tilrettelegge for å ta i bruk fjernvarme i nye bygg. En slik bestemmelse, den såkalte tilretteleggingsplikten, fantes også i de tidligere energikravene. I praksis var dette et krav om vannbåren varme der kommunen har vedtatt tilknytningsplikt til fjernvarme.

Ordningen, tilretteleggingsplikten, fikk noen uheldige konsekvenser for kostnader og miljø. Ordningen ga manglende fleksibilitet og valgmulighet for utbyggere som ønsket andre varmeløsninger, eller ville se varme og kjøling i sammenheng. Vi fjernet derfor tilretteleggingsplikten i nye energikrav. Dette gir først og fremst forenklinger for bygg under 1 000 m².

Komiteens tilråding innebærer at tilretteleggingsplikten gjeninnføres, men at muligheten til å pålegge en slik plikt legges til kommunene. Slik jeg vurderer det, innebærer dette at det blir opp til kommunen å fastsette hvilke bygg som må bygges med vannbåren varme.

Forslaget kan gi økte byggekostnader for mindre bygg, under 1 000 m², fordi vannbåren varme ofte er mer kostbart enn elektriske systemer. Det kan også gi mindre forutsigbarhet for utbyggere, fordi kravene til varmesystem kan variere fra kommune til kommune – og innad i kommuner.

Komiteens tilråding innebærer en vesentlig endring i de nye energikravene. Det innebærer også vesentlige endringer fra tidligere krav. I dagens lovverk kan ikke kommu-

nene stille tekniske særkrav på områder som er regulert i forskrift.

Av hensyn til forutsigbarhet for byggenæringen mener jeg derfor at det bør innhentes synspunkter på hvordan en slik bestemmelse kan utformes på en hensiktsmessig måte, slik at vi unngår uheldige virkninger for miljø og kostnader. Jeg mener også at forslaget må ses i sammenheng med andre pågående prosesser som påvirker reguleringen av fjernvarme.

Komiteens flertall beskriver at intensjonen med forslaget er å sikre at potensialet fra fjernvarme blir opprettholdt, og at kommunene kan bestemme hvordan lokale varmeressurser kan brukes. Jeg vil vurdere hvordan regelverket kan ivareta intensjonen med forslaget, samtidig som vi sikrer byggenæringens behov for et forutsigbart regelverk, og ivaretar hensynet til miljø og byggekostnader.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stine Renate Håheim (A) [13:42:08]: Jeg kunne tenke meg å spørre statsråden om hvordan man nå vil følge opp de vedtakene som blir gjort i Stortinget i dag. Det er flere forslag som det ligger an til å bli flertall for, så det kunne vært interessant for Stortinget også å få høre hvordan dette nå vil bli arbeidet videre med.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:42:28]: Det vil jo alltid være slik at en statsråd er forpliktet til å følge opp de vedtak som fattes i Stortinget.

Når det gjelder spørsmålet om å tilrettelegge for tilknytningsplikt for bruk av vannbåren varme i kommunene, er det et forslag som vil kreve lovendring, og forslaget må selvfølgelig ut på høring. Som jeg redegjorde for i mitt innlegg, vil vi se det i sammenheng også med pågående prosesser som handler om bruk av vannbåren varme.

Når det gjelder spørsmålet om å gjeninnføre regulering av 60 pst. direktevirkende elektrisitet for bygg på over 1 000 m², innebærer det en vesentlig endring i de tekniske forskriftene. Det vil derfor være naturlig at det forslaget sendes på høring, for det er ikke det samme å innføre dette kravet i de nye reglene som det det var i det gamle regelverket. Så vil vi da vurdere de høringsinnspillene vi får, og så vil vi eventuelt komme tilbake til Stortinget dersom vi anser det som nødvendig.

Stine Renate Håheim (A) [13:43:34]: Da kan jeg i hvert fall på vegne av Arbeiderpartiet – og jeg hørte også at Kristelig Folkeparti sa det – forsikre om at hvis det kommer en sak, skal vi selvfølgelig behandle den på en grundig og god måte her i huset, for vi anerkjenner jo også at teknisk forskrift er noe komplisert, og de ulike elementene henger sammen med hverandre. Men jeg er glad for at statsråden er så tydelig på at dette vil bli fulgt opp.

Så har jeg et spørsmål til statsråden, for det er jo sånn at denne veilederen som kom fra DiBK, hvor man satte kravet til energifleksibilitet til 50 pst, i hvert fall skapte en del debatt. Den er jo nå trukket. Så mitt spørsmål er egentlig: Hvordan forholder byggebransjen seg til den TEK-en som nå foreligger, all den tid man har en veileder som er trukket

tilbake? Da regner jeg med at det også vil komme endringer i prosenten på energifleksibilitet. Så denne saken har jo vært i spill lenge, for å si det sånn.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:44:33]: La meg først bekrefte at fastsettelse av tekniske byggekrav er svært krevende, og at dette er et område hvor det er mange som har sterke interesser. Det aner meg at Stortinget også har registrert det i arbeidet med representantforslaget. Det er sterke næringsinteresser, det er sterke politiske interesser. Det vi har forsøkt å gjøre i arbeidet med de nye energikravene, er for det første å oppfylle Stortingets klimaforlik. Det mener jeg at vi gjør. Det andre er at vi har vært opptatt av å bidra til at nye krav ikke skal bidra til å øke kostnadene unødvendig, og så handler det om å finne en god avveining.

Vi har dialog med næringen om den videre oppfølgingen, i etterkant av at veilederen ble trukket. Det er ikke til å unngå at det kan komme noen uklarheter når man behandler en så komplisert sak, men vi rydder opp når det er nødvendig.

Heidi Greni (Sp) [13:45:48]: Statsråden sier i sitt brev til komiteen at regjeringen ønsker raskere, enklere og rimeligere boligbygging. Det er begrunnelsen for at byggenæringen skal slippe krav om installasjon av vannbåren varme. Det er billigst å installere panelovner. Ut over de miljø- og klimamessige argumentene for å legge til rette for et bredere spekter av varmesystem blir det også et spørsmål om investeringskostnader opp mot driftskostnader over tid. I et ti–tjueårsperspektiv kan investeringskostnadene være mer enn innspart fordi vannbåren varme gir billigere løsninger enn elektrisitet. Vi skal bare noen få år tilbake før strømprisene var mye høyere enn de er i dag. Er det langsiktige kostnadsperspektivet ivare tatt i departementets vurderinger?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:46:43]: Ja, vi mener at vi ivaretar hensynet til de kortsiktige ønskene om å holde byggekostnadene nede – og det trodde jeg det var bred politisk enighet om, at vi skal bidra til at det ikke blir vanskeligere for unge mennesker å komme inn på boligmarkedet – og vi mener at dette forslaget, de tekniske forskriftene som nå er fastsatt, også bidrar til den langsiktige omstillingen, som jeg tror vi også er enige om. Energikravene innebærer jo at byggene blir om lag 20–25 pst. mer energieffektive, og når det er mindre behov for oppvarming, mener vi også at man kan åpne for bruk av elektrisitet – fordi det er mindre behov for oppvarming. Da mener vi at det er et egnet virkemiddel til å holde byggekostnadene nede.

Karin Andersen (SV) [13:47:47]: Klimaforliket stadfester at energikravene skal skjerpes til nesten-null-energinivå i 2020. Et slikt bygg vil ha lavere energibehov, som statsråden sier, men gode løsninger vil være solenergi, bioenergi, varmepumper, fjernvarme, sammen med frikjøling og energilagring. Det er bare fire år til disse nye kravene skal stilles, og skal bransjene overleve og ha forutsetninger for å møte kravene, må de kunne få beholde og utvikle

dagens kompetanse og finne nye løsninger. Bransjene selv sier at regjeringens energikrav nå står i fare for å føre oss i motsatt retning. Hvorfor er ikke statsråden opptatt av at vi må utvikle disse alternative energikildene som kan brukes til oppvarming, og ikke sløse bort viktig og foredlet elektrisitet?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:48:49]: La meg først si at når representanten Andersen ikke gjentok sin påstand om at regjeringen bryter klimaforliket, legger jeg til grunn at den påstanden er død og begravet, for det var en grov påstand. Jeg har vært opptatt av at vi skal oppfylle klimaforliket ved fastsettelse av de nye energikravene, og jeg mener at slike påstander må dokumenteres.

De kravene som vi fastsetter, skal være mest mulig teknologinøytrale, og vi mener at her vil man velge de løsningene som er best, mest energieffektive og mest kostnadseffektive. Hele bransjen vet hvor vi skal i 2020. Vi er også tydelige på at dette er første skritt i retning av enda mer energieffektive boliger, og at kravene vil bli ytterligere skjerpet frem mot 2020.

Karin Andersen (SV) [13:49:48]: Statsråden svarer ikke på bruken av energi. El er en foredlet energi som vi trenger til å omstille samfunnet i tråd med klimaforliket. Da kan vi ikke sløse bort denne strømmen til å varme opp bygg, for til det har vi andre løsninger, og det står mange bransjer klare – som statsråden ikke snakker om – som er klare til å utvikle den energien vi kan bruke til å varme opp bygg med. Vi er nødt til å gjøre begge deler om vi skal nå klimaforlikets mål om både å få nesten-null-energinivå og å kunne legge om bruken av ikke-fornybar energi i andre sektorer i samfunnet, som f.eks. samferdsel.

Da er mitt spørsmål: Hvorfor mener statsråden det er riktig å sløse bort så mye strøm til å varme opp bygg når vi har alternative løsninger som gir arbeidsplasser, som utvikler teknologi, og som også er bransjer som er interessert i å leve videre og bidra til klimaforliket?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:50:55]: Det er to svar på det: Det ene er at energikravene innebærer at byggene blir 20–25 pst. mer energieffektive. Det innebærer at vi reduserer behovet for oppvarming. Det er et viktig resultat av de nye energikravene.

Det andre, som jeg trodde var viktig også for Sosialistisk Venstreparti, er at vi må holde byggekostnadene nede. Det er mange debatter i denne salen hvor det er mange som er bekymret for de unges situasjon på boligmarkedet, og det er klart at med nye og skjerpede krav hele tiden kan det bidra til høyere byggekostnader og gjøre det vanskeligere for unge mennesker å komme inn på boligmarkedet.

Vi mener at vi har funnet en god balanse, hvor vi bidrar til mer energieffektive bygg samtidig som vi bidrar til at kostnadene ikke stiger mer enn nødvendig for de mange unge som skal inn på boligmarkedet.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Mudassar Kapur (H) [13:52:13]: Jeg vil takke komiteen for debatten, med mindre noen har tegnet seg for nye 3-minuttere eller 1-minuttere, som gjør at vi må fortsette debatten, men så langt takker jeg for debatten.

Jeg synes det var en nyttig klargjøring av statsråden om hvordan disse vedtakene vil tas videre. Jeg forstår det slik at det man vedtar i dag, må tilbake igjen, ut på høringer, og så må regjeringen komme tilbake til Stortinget med resultatet av høringene og hvordan man skal ta saken videre. Vi får se når vi kommer så langt.

Jeg ser også signalene fra Kristelig Folkeparti, som stiller seg positive til å få en sak tilbake, sammen med både Arbeiderpartiet og ikke minst oss andre.

Det er ingen tvil om at jeg gjerne skulle sett at vi ikke fikk disse vedtakene, for jeg mener fortsatt at dagens forskrift er streng nok, ved at bygninger over 1 000 m² har strengere krav til energifleksible løsninger enn bygg under 1 000 m². Derfor er det unødvendig å vedta noe som i realiteten vil gjøre det dyrere å bygge nye boliger. I stedet for rimelige elektriske ovner, må det nå installeres vannbåren varme i gulvet eller en radiator, og alt dette er med på å sende byggekostnadene oppover.

Jeg la også merke til, i ordvekslingen mellom statsråden og representanten fra SV, at spørsmålet om hvorvidt representanten fra SV fortsatt mener at regjeringen har brutt klimaforliket igjen ble adressert. Hun kunne ikke bekrefte at hun trakk tilbake den påstanden, men i og med at hun ikke fastholdt den lenger, tenker jeg at det er best at den er død og begravet, for det var en grov påstand.

Avslutningsvis vil jeg også bare reflektere litt over dette med unntakstilstand. Mange har i dag sagt at man vet at Stortinget egentlig ikke skal drive med forskriftsendringer og vedta forskrifter, men dette er en unntakstilstand. Jeg håper ikke at denne saken skaper presedens for hva som er en unntakstilstand i dette stortinget, som gjør at vi skal gå inn og begynne å endre forskrifter. Jeg mener også at hvis vi ser på hvordan de forslagene som opprinnelig kom fra SV og Venstre, har blitt møtt av en samlet næring, er også det et bevis på at Stortinget ikke skal legge seg opp i forskrifter. Det skaper bare usikkerhet, dårlig politikk og uforutsigbarhet. Man må nesten være fra Sosialistisk Venstreparti når man mener at det å fortsette med dårlig politikk og gårdsdagens løsninger er definisjonen på stabilitet.

Karin Andersen (SV) [13:55:28]: Det å fortsette med regler som gjør at man får utviklet bransjer som holder på med oppvarming av alternative fornybare energikilder, er positivt. Det er stabilt, og det er en arealgrense som bransjen har vært vant til i mange år, så det å si at det er en stor endring og medfører stor ustabilitet, faller på sin egen urimelighet.

Problemet med endringen som regjeringen gjør, er nettopp at man legger opp til mer bruk av el til oppvarming der man kan bruke andre energikilder, fordi strømmen er en foredlet energikilde som bør brukes til å elektrifisere andre deler av samfunnet som i dag drives med ikke-fornybare forurensende energikilder. Det gjelder f.eks. hele transportsektoren, som det er stort behov for, der vi må få ned utslippene. Det er fordi denne virkningen ikke kommer, og

den løsningen ikke er der, fordi vi vil mangle strøm til å finne gode løsninger der man ikke forholder seg til målsettingene våre i klimaforliket. For det lar seg ikke gjøre hvis man ikke sørger for å kunne bruke strømmen til andre ting.

Så til påstanden som gjentas om at strengere energikrav fører til dyrere boliger. Det hevdes alltid når det stilles nye krav, det har det gjort bestandig. Det hevdes når det gjelder energiforsyningskrav som sikrer f.eks. bedre vinduer eller bygningskropp, at det alltid fordyrer, og at det alltid er boligkjøperen som skal ha den regningen. Det er mange faktorer som driver boligprisen. Det er befolkningsvekst, beliggenhet, tomter og mangel på tomter. Tallene fra SSB viser at boligprisene øker vesentlig mye mer enn byggekostnadene. Det betyr at prisen fastsettes ikke av byggekostnadene, men av markedsprisen og alle de forutsetningene som jeg nevnte.

Her er det veldig mye regjeringen kan gjøre for å sikre at det er nok tomter, at det bygges mer – f.eks. ved å øke Husbankens rammer, som regjeringen ikke har villet gjøre, for å få opp boligbyggingen – for det er det som kan få prisen ned. Enkelte energikrav vil koste noe mer ved ikrafttredelsen av en forskrift, men det er billigere når man får opp volumet og erfaringen, det er billigere i livsløpet, og det må være det aller viktigste.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:58:36]: Representanten Karin Andersen sa i sitt hovedinnlegg at regjeringen bryter klimaforliket. Nå ble det gjentatt i en litt mildere versjon, hvor representanten Karin Andersen sier at regjeringen ikke forholder seg til målsettingene i klimaforliket. Jeg må nesten forvente at representanten fra Sosialistisk Venstreparti dokumenterer hva man mener når det sies at regjeringen enten bryter eller ikke forholder seg til målsettingene i klimaforliket. Det er feil – vi følger opp klimaforliket.

Det er heller ikke riktig når det hevdes at man vil bruke mer elektrisitet. Nei, man vil bruke mindre elektrisitet, for med de nye energikravene øker man energieffektiviteten med mellom 20 og 25 pst. Det tilsvarer energibruken til om lag 50 000 husholdninger eller 1 TWh per år. Jeg kan ikke forstå at representanten Karin Andersen mener at det da vil bli behov for mer el. Nei, det vil bli behov for mindre. Men når man får denne kraftige reduksjonen, mener vi at vi kan ta høyde for at vi også kan gjennomføre krav som gjør at unge mennesker kan komme inn på boligmarkedet uten å betale enda mer for boligen sin. Det er her SV igjen bommer, når man ikke ser at det er en sammenheng mellom de kravene som vi legger på boligbyggerne, og den prisen som unge mennesker må betale når de skal ut på boligmarkedet.

Helt til slutt: Det er ikke bare å gjeninnføre et gammelt krav på nye regler, for energikravene er vesentlig endret fra det som gjaldt før 1. januar 2016. Det er derfor jeg bekreftet overfor representanten fra Arbeiderpartiet, Stine Renate Håheim, at eventuell endring må på høring, og at vi da må vurdere de høringsuttalelsene som kommer inn, og at vi så eventuelt vil komme tilbake til Stortinget.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt

ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [14:00:53]: Jeg forutsetter at man har lest innstillingen. Der står det i merknadene fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:

«I stedet for å utforme energiforsyningskravene i tråd med Klimaforliket og muliggjøre nesten-null-energinivå fra 2020, legger de nye energiforsyningskravene opp til økt bruk av direktevirkende elektrisitet».

Så merker jeg også at statsråden igjen ikke tar inn over seg at boligprisene fastsettes i markedet, og at det er mye også regjeringen kan gjøre der for å øke boligbyggingen og få det til.

Så er det riktig at disse kravene vil redusere bruken av energi i de enkelte boliger, men det skal bygges fryktelig mye framover, og det skal også gjøres store endringer i andre samfunnssektorer, der vi trenger denne el-en. Vi trenger all el vi kan få, for det er altså ikke sånn at alle som sitter i denne salen, også vil bygge ut hvert eneste vassdrag som fins. Vi ønsker også å bevare natur og utvikle den måten vi f.eks. kan varme opp bygg på med alternative kilder. Det stoppes nå.

Statsråd Jan Tore Sanner [14:02:10]: Jeg har lest merknadene fra komiteen, men jeg kan ikke se at den komitémerknaden er noen som helst dokumentasjon på at regjeringen skulle bryte noe klimaforlik. Det var bare en påstand fra en merknad om at man ikke handlet i tråd med klimaforliket. Jeg er grunnleggende uenig i det. Representanten Karin Andersen har ikke på noe punkt klart å dokumentere den påstanden i løpet av denne debatten. Jeg synes litt respekt også for andre partier tilsier at der hvor vi faktisk er enige om klimaforliket, skal vi ikke trekke hverandres motiver i tvil.

Så er jeg helt enig med representanten Karin Andersen i at boligprisene avklares i markedet. Det er grunnen til at regjeringen i sin boligsosiale strategi og i sin boligstrategi har lagt vekt på tilbudssiden, nemlig at vi må tilrettelegge for at det kan bygges mer, billigere og raskere. Det er også bakgrunnen for at regjeringen gjennomfører betydelige forenklinger i plan- og bygningsloven og i de tekniske forskriftene, slik at det kan bygges raskere og rimeligere. Det er også grunnen til at regjeringen har hevet terskelen for innsigelser, nettopp for å kunne legge til rette for mer og raskere boligbygging. Ja, det er tilbudssiden det handler om, og derfor må vi også unngå unødvendig fordyrende tekniske krav for dem som skal bygge.

Mudassar Kapur (H) [14:03:59]: Det var egentlig SVs merkelige definisjon av hvordan boligmarkedet fungerer, som fikk meg til å ta ordet. SVs representant viser til at det er markedet som bestemmer boligprisene. Men markedet består jo av en tilbudsside og en etterspørselsside, og tilbudssiden – altså boligprisen – er selvfølgelig summen av etterspørselen – hvor stor den er – og byggekostnadene. Når man år etter år med en rød-grønn regjering har påført byggebransjen nye tekniske detaljer og krav – som ikke engang er synkronisert med innovasjonen i den samme bran-

sjen – har man sørget for at man har fått høyere byggekostnader. Det er en regning som dessverre også sendes til den enkelte forbruker og kjøper.

Partier som SV, Arbeiderpartiet, Høyre og andre er til stede, vi er representert i mange av de store byene – i pressområdene. Det å stå her og si at tekniske krav og detaljer ikke bidrar til økte byggepriser, som igjen har en viktig effekt på boligprisene, er en merkelig teori. Jeg vil gjerne ha en diskusjon med Karin Andersen om hvordan markedet fungerer, men markedet fungerer ikke på den måten at Karin Andersen og SV er den ene siden av markedet – altså den som bestemmer hvordan alle boliger i Norge skal bygges. Så skal man bare bygge disse boligene, folk må kjøpe dem, og hvis de ikke har råd til det, kan man alltid pøse på med statlige midler. Dette henger ikke sammen.

Det vi har snakket om i denne debatten, er at det selvfølgelig er viktig med energieffektive bygg. Nettopp derfor har vi innført en del nye retningslinjer som vil sørge for at de nye byggene vil være energieffektive. Men vi må også finne balansepunktet som gjør at vi kan ha energieffektive bygg samtidig som vi gir en forutsigbarhet for byggenæringen som gjør at de kan bygge disse byggene til en overkommelig pris. Ikke minst må vi ha en fleksibilitet i dette som gjør at innovasjonen i byggenæringen ikke går til spille, for der har man veldig ofte kommet mye lenger med tekniske krav enn vi politikere har gjort. Så dette er ikke noe motsetningsforhold, og det håper jeg representanten Andersen nå snart kan ta inn over seg.

Jeg vil også si at jeg som sakens ordfører har fulgt godt med på debatten, og jeg har ennå ikke hørt representanten Karin Andersen trekke tilbake sitt utsagn om at regjeringen bryter klimaforliket. Enten får hun dokumentere det, eller så får hun komme opp her og trekke det. Jeg tror hun er den neste på talerlisten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [14:07:05]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om anbudskriterier for nytt regjeringskvartal som sikrer at norsk næringsliv kan være konkurransedyktig (Innst. 249 S (2015–2016), jf. Dokument 8:40 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jan Böhler (A) [14:07:54] (ordfører for saken): I innstillingen er det forskjellige konstellasjoner og presiseringer i merknadene, men jeg vil som saksordfører understreke at det i tilnærmingen til denne saken er veldig mye felles fra alle partiene i komiteen.

For det første er det en understreking av at dette er et prosjekt som kan få stor betydning for utviklingen av norsk næringsliv og utviklingen av norske arbeidsplasser – et prosjekt til flere titalls milliarder kroner, størrelsen vet vi ikke noe mer konkret om ennå. Men det er åpenbart at dette kan få stor både symbolbetydning og reell betydning for utviklingen av arbeidsplasser og for vår innovasjon på området som gjelder bygg.

Det er også en felles holdning i komiteen om at det er grunnleggende internasjonale avtaleforpliktelser og norsk lov som må ligge til grunn når vi behandler et forslag som dette. Regelverket er slik at offentlige anskaffelser må bygge på likebehandling, uavhengig av nasjonalitet, lokal tilhørighet, osv. Men samtidig går en samlet komité inn og sier noe om at det går an å utvikle tildelingskriterier knyttet til byggeprosjektet som kan ha økonomisk verdi, pris, utover ren telling av kroner og øre, som har med sikkerhet, materialvalg og andre ting å gjøre. Både en samlet komité, regjeringspartiene i sin merknad og statsråden i sitt svar til komiteen går litt nærmere inn på det som gjelder å velge enten lavest mulig pris som tilnærming, eller, som statsråden skriver i sitt brev, man kan benytte «det økonomisk mest fordelaktige tilbud». Man kan også legge inn andre forhold som kan ha økonomisk verdi for byggherren – altså for staten – enn kun pris. Det er vel disse kriteriene vi snakker om i innstillingen.

Felles fra komiteen – selv om det står i litt forskjellig form i de ulike merknadene – ønsker man også å ha høye miljøambisjoner i prosjektet. Arbeiderpartiet, Venstre og SV har formulert at vi ønsker høye miljøambisjoner, ønsker definisjon av nesten-null-energibygget osv., mens regjeringspartiene har klare formuleringer om bruk av miljøvennlig teknologi – at det skal være miljø- og energieffektive bygg osv.

Det er også en felles tilnærming i komiteen om at dette har et langt tidsperspektiv. Først skal et forslag til statlig reguleringsplan ut på høring osv., det skal være arkitektkonkurranse, så skal byggeprosjektet jobbes med videre fram mot det som statsråden har varslet til nå, at han planlegger en byggeproposisjon som skal fremmes for Stortinget i første halvdel av 2019. På den tiden vil spørsmålene som vi drøfter i innstillingen til den proposisjonen, komme inn i en mer konkret form og fase.

Det er viktig at vi opprettholder det som til nå har vært tilnærmingen til prosjektet nytt regjeringskvartal: at vi anser at dette er det viktig å ha bred enighet om, at det er et prosjekt som alle har stor interesse av – hvordan regjeringskvartalet skal se ut, hvordan regjeringsbyggene som vil huse regjeringer fra forskjellige parti i framtiden, skal utvikles – og at vi må ivareta den felles tilnærmingen til prosjektet. Det tror jeg er viktig å understreke. Jeg synes også at statsråden, når vi har diskutert dette i andre sammenhenger i Stortinget, har vært lydhør og vist en åpen tilnærming til hele prosessen. Det lover godt. Jeg vil un-

derstreke at det er veldig mye man er felles om i denne innstillingen.

Når det gjelder det punktet som alle tar opp, eller som komiteen tar opp samlet, om at materialvalget er en av tingene man bør se på når det gjelder tildelingskriterier, går SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet nærmere inn på det og ber regjeringen utrede og vurdere hvordan bygging med bruk av tre kan utvikles i forbindelse med nytt regjeringskvartal.

Jeg vil bare si at det skjer mye interessant innenfor norsk byggenæring på det feltet, bl.a. et stort prosjekt som nå er bestemt å skulle utvikles i Bergen: et 14-etasjers trebygg ved Puddefjorden. Og på Kringsjø skal det bygges et 9-etasjers studenthus i tre. Selvsagt skal vi ta hensyn til sikkerhet – det er mange ting – derfor er forslaget å «vurdere», ikke å vedta noe her i dag, selvsagt. I 2019 kommer byggeproposisjonen.

Jeg tar herved opp de forslagene Arbeiderpartiet har sammen med andre i innstillingen.

Presidenten: Representanten Jan Böhler har tatt opp de forslagene han refererte til.

Mudassar Kapur (H) [14:13:32]: Jeg vil begynne med å takke saksordføreren for en grundig og god redegjørelse. Som han sier, stiller de fleste partiene seg bak saksordføreren redegjørelse. Jeg tenkte jeg skulle henvise til Høyre og Fremskrittspartiets merknader, og kommer til å redegjøre litt for vårt syn i saken.

Hvordan et nytt regjeringskvartal skal bygges og se ut, opptar mange, og det bør det gjøre. Det er gledelig for oss Oslo-politikere at også folk fra andre deler av landet bryr seg – viser interesse for og engasjerer seg i dette prosjektet. For oss er dette ikke bare et byggeprosjekt, det er egentlig en del av et politisk byutviklingsprosjekt også. Både i komiteen, i Stortinget og som Oslo-politikere kommer vi til å følge veldig nøye med på hva som skal skje framover. Jeg vil også berømme regjeringen for at vi hele veien har hatt tett dialog.

Et nytt regjeringskvartal er ikke bare kontorer; det skal gjennom arkitektur, plassering og utseende utgjøre et nasjonalt symbol. Det skal også være en åpen del av bybildet, det skal være en viktig del av sentrumsutviklingen. Det skal samtidig ivareta sikkerhet, infrastruktur osv. Så her er det mange hensyn som skal tas i tiden som kommer. I et slikt byggeprosjekt er det naturlig å forvente at man bruker teknologi som gir et moderne uttrykk, at man bruker den nyeste innovasjonen fra byggenæringen, hvor man har energieffektive løsninger, osv.

Jeg vil minne salen om det samme som saksordføreren har sagt, at regjeringen må få tid til å komme tilbake til disse tingene når den har kommet så langt, og i samme stil som den har gjort fram til nå – komme tilbake til Stortinget og adressere både anbudskriterier, utseende og andre ting som det er naturlig å ta med til Stortinget.

Jeg vil til slutt bare si at vi synes det er litt underlig at et representantforslag som først og fremst er tuftet på anbudskriterier/tildelingskriterier, etter hvert har sklidd ut til å bli en drøftelse – vil jeg si – fra enkelte partier om hvor-

vidt man skal bruke tre, om hva slags materialer man skal bruke på bygningen, osv. Det er en ganske prematur diskusjon og hører egentlig ikke hjemme i dette forslaget. Nå er det der, men vi fra både Høyre og Fremskrittspartiet gir i våre merknader klart uttrykk for at her må vi vente, og så kommer regjeringen tilbake når det er et naturlig tidspunkt for det.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [14:16:55]: På grunn av omstendigheter som alle kjenner til, skal det på plass et nytt regjeringskvartal i Oslo, i hovedstaden vår. Representantforslaget fra Senterpartiet reiser derfor viktige anliggender som det er lett å forstå, men på den andre siden er svarene fra statsråden ganske oppklarende og rydder i hvilket handlingsrom vi har, og hvilke føringer som allerede ligger inne i denne saken.

Kristelig Folkeparti imøteser en god prosess, der både norske leverandører og norske entreprenører vet å benytte sin kunnskap og nærhet, og der arkitektoniske og miljømessige forhold blir godt ivaretatt. Vi har sterke fagmiljøer innen dette som har utmerket seg, og jeg regner med at de vil være på banen og interessert i dette.

Det vil bli et av landets viktigste signalbygg i årene som kommer, og vi synes det er vesentlig at man har i minne når det gjelder både materialvalg og annet, at bygget blir bygd i et klimaperspektiv og slik sett blir et foregangsbygg. Utover det forstår Kristelig Folkeparti at mange mener, synes og ønsker både det ene og det andre, men det overlater vi til det videre arbeid og prosess. Vi har full tillit til at regjeringen ved ansvarlig statsråd ser til at dette blir ivaretatt, og kommer tilbake til Stortinget med de sider av saken som Stortinget skal forholde seg til. Kristelig Folkeparti ser fram til det.

Heidi Greni (Sp) [14:18:56]: Planleggingen av nytt regjeringskvartal er nå i gang. Det er et enormt prosjekt med en estimert kostnadsramme på 15–16 mrd. kr. Vi har sett arkitektkonkurransens forslag til nye bygninger, og vi opplever en bred debatt om hvilke løsninger som bør velges.

Et offentlig innkjøp i størrelsesorden 15–16 mrd. kr vil kunne gi store ringvirkninger i arbeidsplasser og muligheter for næringslivet.

Jeg er medforlagsstiller til representantforslaget om å sikre at anbudskriteriene for nytt regjeringskvartal sikrer at norsk næringsliv skal kunne være konkurransedyktig. Det nye regjeringskvartalet vil bli et signalbygg. Da er det viktig at vi gjennomfører utbyggingen på en måte som utfordrer innovasjonskraften i norsk arkitekt-, prosjekterings- og entreprenørmiljø. Vi vil medvirke til at det nye regjeringskvartalet viser norsk byggeskikk på sitt beste, på samme måte som jeg opplever andre signalbygg gjør.

Ved byggingen av Operaen ble norsk stein valgt bort til fordel for italiensk marmor. Jeg forstår at ved utbygging av det nye nasjonalmuseet er norsk stein valgt. God norsk byggeskikk betyr ikke at vi skal avvise alt som er utenlandsk, men norsk byggeskikk har øg med materialvalg å gjøre.

Norsk økonomi er under nedkjøling. Arbeidsledigheten har økt til nye høyder. Forslagsstillerne mener gjennom-

føringen av et så stort prosjekt som nytt regjeringskvartal blir, må bidra til å sikre norske bedrifter oppdrag og norske arbeidstakere sysselsetting. Vi må utnytte motkonjunkturfekten dette prosjektet kan gi oss i tider som er mye vanskeligere enn vi har sett de siste tiårene.

Jeg opplever at en samlet komité støtter intensjonene i representantforslaget. Fra flertallets side blir det imidlertid med det – gode intensjoner, men ingen forpliktelser i valg av retning. Statsråden gir i sitt brev til komiteen også støtte til intensjonene. Det er imidlertid viktig når han sier at «bare å legge vekt på kriteriet laveste pris ikke nødvendigvis er det best egnede tildelingskriterium i denne type prosjekter».

Så legger han til at hvilke kriterier som skal legges til grunn for prosjekt nytt regjeringskvartal, vil bli avklart senere. Han burde kunne uttrykt at anbudskriterier som ivaretar norsk byggeskikk, og som bidrar til å gjøre norsk næringsliv konkurransedyktig i anbudsprosessen, vil være en viktig del av de kriteriene departementet velger.

Komiteens mindretall, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, gir støtte til representantforslaget og bidrar også til positive tillegg. Ved siden av forslag nr. 1, der Stortinget ber regjeringen sørge for at anbudskriteriene i prosjektet nytt regjeringskvartal utformes på en slik måte at norsk næringsliv er konkurransedyktig i anbudsprosessen, framsetter vi også et forslag nr. 2, der Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere hvordan bygging av et nytt regjeringskvartal kan brukes til å vise fram og fremme bruk av tre. Det er uforståelig for meg når representanten Kapur mener at dette er på utsiden av saken. Når vi diskuterer anbudskriteriene for regjeringskvartalet, må det òg være naturlig å diskutere bruk av materiale for å fremme norsk byggeskikk.

Representanten fra SV fremmer i tillegg et tredje forslag, om å sikre at nytt regjeringskvartal blir et nullutslippsbygg og bidrar til innovasjon innen klimateknologi og blir et pluss hus i drift. Når vi fra Senterpartiets side ikke har stilt oss bak dette forslaget, er det fordi innovasjon innen klimateknologi er et bredere felt enn at det er naturlig å knytte det til ett bestemt byggeprosjekt. Intensjonene er gode, men hører hjemme i en mer helhetlig sammenheng, etter vår mening.

André N. Skjelstad (V) [14:23:49]: Venstre er enig i at representantforslaget tar opp en viktig sak som kan få betydning for utviklingen av norsk næringsliv og norske arbeidsplasser. Det nye regjeringskvartalet vil være en investering på mange titalls milliarder kroner som kan utløse stor verdiskaping og aktivitet. Målet er at det skal få arkitektoniske verdier som speiler dets symbolske rolle og norske verdier. Således vil norske bedrifter kunne ha særlige forutsetninger for å bidra til utviklingen og byggingen av det nye regjeringskvartalet.

For Venstre er det viktig å påpeke at dette vil måtte skje innenfor de rammene som ligger i norsk lov og våre internasjonale avtaler og forpliktelser. Det er viktig at vi nå får et bygg som på mange måter vil være et signalbygg. Det vil si at vi ikke kan diskriminere leverandører på grunn av nasjonalitet eller lokal tilhørighet. Vi må utvikle tildelings-

kriterier som kan knyttes til byggeprosjektet, og som kan ha økonomisk verdi for byggherren i videre forstand enn bare pris. Dette kan ha med bl.a. sikkerhet og materialvalg å gjøre.

Det nye regjeringskvartalet vil bli et av de største offentlige byggeprosjektene i årene framover. Vi mener at det må legges til grunn at et så omfattende og viktig prosjekt realiseres med høye krav til kvalitet og lave eller ingen utslipp i både bygge- og driftsfasen. Venstre mener at et nytt og rehabilitert regjeringskvartal med sin historikk vil høste internasjonal oppmerksomhet og må bli et utstillingsvindu for klimaløsninger.

Statsråden uttalte i Stortinget den 10. februar 2016 at regjeringen jobber kontinuerlig og konkret med å definere standarder og hvordan man kan få til et nytt regjeringskvartal med høye miljøambisjoner.

Venstre vil understreke at regjeringskvartalet med sin beliggenhet og tetthet av arbeidsplasser må være helt i front når det gjelder tilrettelegging for og fremme av gange, sykkel, kollektivtransport og utslippsfrie kjøretøy.

Vi mener at pluss husnivå må etterstrebes, og at regjeringskvartalet må være retningsgivende for definisjonen av nesten-null-energibygging.

Vi mener videre at regjeringskvartalet må utnytte alle egnede overflater til å produsere så mye fornybar energi som mulig.

Vi mener at det må etterspørres innovative lav- eller nullutslippsmaterialer innen de viktigste materialgruppene. Eksempler her kan være betong med karbonfangst og -lagring og limtre til bærende konstruksjoner. Dette kan få positive effekter for norske grønne materialprodusenter.

Vi mener videre at det nye regjeringskvartalet må ha som mål å ha minst én stor klimainnovasjon. Venstre mener også at anleggsfasen ved bygging må være fossilfri og i størst mulig grad utslippsfri.

Vi mener at regjeringskvartalet er godt egnet til å bli et av FutureBuilt's forbildeprosjekter. FutureBuilt har en visjon om å

«vise at det er mulig å utvikle klimanøytrale bygg og byområder med høy kvalitet. Målet er å utvikle 50 forbildeprosjekter – både områder og enkeltbygg – som skal redusere klimagassutslippene med 50 prosent innen områdene transport, energibruk og materialbruk. Forbildeprosjektene skal ha høy arkitektonisk kvalitet, bidra til et godt bymiljø og ligge nær kollektivknutepunkter.»

Karin Andersen (SV) [14:27:12]: Først takk til Senterpartiet, som har fremmet et viktig forslag i en sak jeg tror de fleste av oss skulle ønske vi ikke hadde trengt å behandle. Men når vi nå først må bygge et nytt regjeringskvartal, må vi bruke den muligheten til å utvikle norsk næringsliv og innovasjon på best mulig måte. Vi må også bruke den til å vise fram Norge med et norsk avtrykk som synes.

Det er slik at Innovasjon Norge arbeider for å fremme skogindustrien og bygging av tre. Da regner jeg med at også regjeringspartiene stiller seg bak det. De sier i sin strategi at vi må bruke de store prosjektene til å utvikle

dette. Også andre deler av byggenæringen sier at man trenger å bruke de store prosjektene til å drive fram innovasjon innen klima, miljø, materialbruk osv. Men vi må også bruke dem til å løfte fram en av de råvarene Norge har, som også er grønn og fornybar, og som har et uttrykk som jeg tror de aller fleste setter pris på rent visuelt.

Grunnen til at SV brakte dette temaet inn i prosjektet, er at vi mener det er viktig – ikke at Stortinget kan bestemme at slik skal det være, men at Stortinget sier at regjeringen må utrede disse mulighetene fordi de er store og viktige, akkurat slik som saksordføreren sa.

Det skulle bare mangle at Stortinget ikke mente det, for vi har alle sagt at vi må få til det grønne skiftet i Norge. Skal vi få til det grønne skiftet i Norge, må vi få opp bruken av fornybart byggemateriale, som vi har mye av i Norge. Og ut fra et slikt prosjekt kan vi utvikle nye kvaliteter som kan bli veldig konkurransedyktige både i Norge og internasjonalt. Dette er en bransje jeg synes vi skal ha internasjonale ambisjoner på vegne av, for det er det god grunn til. Vi har lange tradisjoner for å utvikle tre til mange bruksområder, og det er en næring og en bransje jeg mener Norge bør satse på også i framtida, fordi den er fornybar.

SV har også fremmet et forslag om at man må sikre at regjeringskvartalet blir et nullutslippsbygg i bygge- og driftsfasen, at man bidrar til innovasjon innen klimateknologi, og at det blir et plussus i drift. Jeg mener det er viktig å bruke et slikt stort prosjekt til dette. Det bør i hvert fall være en ambisjon å bruke de store statlige byggene til å drive fram innovasjon på dette området og ha bygg som fyller disse kriteriene.

Komiteen var på befaring hos Statsbygg på Vestbanetomta for noen dager siden, og det er ikke tvil om at det er stor entusiasme i Statsbygg for å drive innovasjon på disse områdene. Der er det mye kompetanse og entusiasme som vi er nødt til å gjøre god bruk av, og vi må sette høye ambisjoner for byggene som nå skal bygges. Dette nye regjeringsbygget vil være et signalbygg. Det er sjølsagt svært viktig for Oslo by hvordan det blir seende ut arkitektonisk, og hvordan det blir i byplanen, men det er et bygg for hele landet, og det er et bygg som Norge skal vise fram for omverdenen når vi har besøk.

Til tross for de tragiske omstendighetene mener vi altså at vi nå må bruke den muligheten dette bygget gir, til virkelig å løfte oss fram når det gjelder miljø- og klimasidene av bygget. Vi må sikre at norsk næringsliv får ta del i dette store prosjektet på en slik måte at det kan drives innovasjon og utvikling i bransjen. Og vi må alle anstrenge oss det vi kan for å få brukt og vist fram tre som byggemateriale – sjølsagt innenfor sikkerhetsmessige rammer, men erfaring og teknikk har vist at trebygg står seg godt i veldig mange sammenhenger der man før trodde det ikke var mulig.

Jeg tar herved opp SVs forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Jan Tore Sanner [14:32:44]: Regjeringskvartalet er et stort og viktig prosjekt for Norge og selv-

sagt for byen Oslo. Det er derfor viktig med åpen dialog og diskusjon om prosjektet.

La meg først korrigere et par misforståelser i komiteens innstilling:

- Det første er at Statsbygg utarbeidet et forslag til planprogram som var på høring tidlig om våren i fjor. Planprogrammet er ikke fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, men vil bli det i løpet av den nærmeste tiden.
- Reguleringsplanforslaget med konsekvensutredning skal etter planen sendes på alminnelig høring første halvår 2016, ikke i april 2016. Det legges fortsatt opp til at reguleringsplanen vedtas av Kommunal- og moderniseringsdepartementet rundt årsskiftet 2016/2017.

Så til selve representantforslaget. Vi er alle opptatt av å bidra til et norsk konkurransedyktig næringsliv som vinner store kontrakter. I det perspektivet vil prosjekt nytt regjeringskvartal kunne være en pådriver for omstilling og videre utvikling av norske bedrifter.

Regjeringen vil selvsagt medvirke aktivt til dette. En slik medvirkning må skje innenfor rammen av norsk lov og våre forpliktelser etter internasjonale avtaler.

Mange av bestemmelsene i innkjøpsregelverket har sitt utspring i kravet om likebehandling av alle tilbydere. Dette kravet gjelder uavhengig av nasjonalitet. En offentlig oppdragsgiver som Statsbygg kan derfor ikke direkte favorisere leverandører på grunn av nasjonalitet eller lokal tilhørighet.

Jeg forstår det slik at komiteen er enig i dette.

Likebehandling av alle tilbydere betyr ikke at visse former for forhåndskontakt mellom oppdragsgiver og markedet er forbudt. Særlige krav til materialvalg, f.eks. bevisst bruk av trematerialer der dette er best og sikkerhetsmessig akseptabelt, kan være eksempler på dette.

Leverandørutvikling er heller ikke et ukjent begrep hos Statsbygg. Når leverandører har god kjennskap til det offentlige behov, er de etter min mening også bedre i stand til å tilby riktige løsninger.

Jeg er derfor sikker på at norsk næringsliv er seg bevisst de muligheter som foreligger for utvikling av egne ferdigheter i prosjektet nytt regjeringskvartal, og at de vil utnytte sin kompetanse og kapasitet som de besitter fra tidligere, til å levere fullt ut konkurransedyktige og innovative løsninger på alle områder.

Jeg registrerer at miljøkrav har fått betydelig oppmerksomhet i innstillingen. Regjeringen vil at fremtidig regjeringskvartal skal planlegges med ambisiøse miljømål og høy grad av energieffektivitet, slik at det ved planleggingen er på høyde med beste praksis for miljøvennlige bygg og uteområder i et livsløpsperspektiv, noe som gir en samfunnsøkonomisk lønnsom og kostnadseffektiv ressursbruk.

Denne ambisjonen vil bli konkretisert etter hvert, og jeg vil understreke at miljøkvaliteter har en sentral plass i prosjektet nytt regjeringskvartal.

Ole m i c T h o m m e s s e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heidi Greni (Sp) [14:35:58]: I sitt brev til komiteen sier statsråden at et nytt regjeringskvartal vil være interessant for videre utvikling av norske bedrifter. Så tilføyer han – det som alle vet – at «krav til kriteriene er at de skal være objektive og ikke-diskriminerende».

Jeg forstår statsrådens signaler som at de er positive til forslaget vi har framsatt om at anbudskriteriene skal utformes på en slik måte at norsk næringsliv er konkurransedyktig i anbudsprosessen. Forstår jeg statsråden rett, at han er enig i forslagets intensjoner, men likevel ikke finner det hensiktsmessig å anbefale støtte til det? Spørsmålet blir i så fall hvorfor, når det nå ser ut som om vi er enig i sak?

Statsråd Jan Tore Sanner [14:36:51]: Vi har redegjort i brevet for hvilken forståelse vi har, hvilken ramme vi opererer innenfor og hvilke muligheter som ligger i anbudskriteriene. Dette vil vi selvsagt bruke slik at vi legger til rette for god konkurranse, men også for gode løsninger, der det vil være mulig for norske bedrifter å kunne delta i anbudskonkurransene. Men det blir prematurt å gå inn i den typen konkrete avveininger på dette tidspunktet. Vi er fortsatt i en fase hvor vi jobber med reguleringsplanen, og så vil vi komme tilbake til både arkitektkonkurranser og selve utbyggingsprosjektet etter hvert.

Karin Andersen (SV) [14:37:53]: Innovasjon Norge har et stort program der de arbeider for å fremme skogindustrien og byggenæringen ved bruk av tre i bygg, og prosjektet kalles Trebasert Innovasjonsprogram. I det programmet, sier de, er de helt avhengig av å kunne ha store prosjekter for å kunne utvikle dette. Målet må jo være å stimulere bruken av tre og å stimulere en del av norsk næringsliv som har et stort potensial, også når det gjelder fornybart materiale.

Jeg skjønner at statsråden ikke kan si klart ja eller nei, men jeg vil bare spørre om han i sammenheng med nytt regjeringsbygg synes det er naturlig for regjeringen å se på de prosjektene som Innovasjon Norge har innenfor bygge- og særlig skogindustrien, og om han deler visjonen om at det hadde vært fint med et bygg som virkelig viste fram tre også som visuell profil?

Statsråd Jan Tore Sanner [14:39:00]: Jeg mener det er viktig at vi bruker norsk tre – det vi også kan kalle innlandets gull. Jeg kjenner også til Innovasjon Norges program, og det er selvsagt naturlig at vi også vurderer det. Jeg redegjorde også i mitt innlegg for at det er mulig å stille særlige krav til materialvalg, men her må vi både lete etter hva som er best, og vi må se på hva som arkitektonisk riktig. Vi har også gitt uttrykk for at det skal gjenspeile norske verdier. Og så er sikkerhet også en viktig premiss som må ligge i utviklingen av det nye regjeringskvartalet; det må være sikkerhetsmessig akseptabelt. Så innenfor de rammene er dette selvsagt noe som også må vurderes.

Karin Andersen (SV) [14:39:51]: De forbeholdene som statsråden nå tar, er også tatt av dem som står bak dette forslaget, f.eks. knyttet til sikkerhet. Før har det også vært store diskusjoner om branntekniske forhold, og det har vist seg at f.eks. bruk av limtre har veldig god kvalitet og brannsikkerhet i forhold til f.eks. bruk av stål. Så spørsmålet her er vel om man vil legge breidsiden litt til for å se om dette virkelig er mulig. Jeg tror at deler av skognæringen i Norge også ville se med stor takknemlighet på det, og at den byggeindustrien i Norge som driver med bygg i tre, også kan trenge et slikt stort bygg å strekke seg etter. Så er jo reglene slik at det ikke nødvendigvis er et norsk firma som vinner, men dette er et av de punktene der man virkelig kan få til en innovasjon på dette området, som kan løfte denne næringen opp som en enda mer internasjonal konkurransedyktig næring.

Presidenten: Var det et spørsmål?

Statsråd Jan Tore Sanner [14:41:02]: Jeg oppfattet det som et spørsmål, president!

Jeg mener det ville være galt av meg å gi den type signaler nå. Det er mange næringer som gjerne vil få fordel eller posisjonere seg i arbeidet med og utviklingen av et nytt regjeringskvartal. Vi har jo norsk steinindustri, som selvsagt også er interessert. Jeg mener at det ville være galt av meg nå å peke på enkelt næringer, men jeg har pekt på hvilke muligheter som ligger der, og så er dette spørsmål som vi vil komme tilbake til. Vi er fortsatt i den fasen hvor vi jobber med reguleringsplanen, og det betyr at det vil være mange muligheter fremover. Jeg synes det er bra at vi har en åpen diskusjon og dialog om disse spørsmålene, men vi må også passe på at beslutningene kommer i riktig rekkefølge.

Presidenten: Replikkkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Stein Erik Lauvås (A) [14:42:19]: Takk til Senterpartiet for et viktig initiativ og viktige forslag. Mindretallets forslag nr. 1 og 2 er glimrende forslag og burde selvfølgelig fått stor tilslutning her i Stortinget. Forslag nr. 1 mener jeg gir et veldig viktig signal utad til norsk næringsliv, og forslag nr. 2 kunne ført til at regjeringen kunne tatt et veldig godt grep sammen med skognæringen og dem som driver god teknologiutvikling når det gjelder bruk av tre i bygg.

Jeg har møtt representanter for bl.a. massivtrenæringen ved noen anledninger. Det er tydelig at det finnes store muligheter for bruk av tre i bygg, også i store, tunge konstruksjoner. Det er kommet veldig mye ny teknologi på området, som stadig er i utvikling. Tilbakemeldingene jeg har fått på forslagene som ligger her, spesielt på nr. 1 og 2, fra skognæringen og dem som utvikler byggt teknologi, har vært veldig positive. Derfor hadde det vært veldig bra om forslagene kunne fått flertall. Nå er det for så vidt ikke for sent ennå at de kan få det.

Vi har, som flere har nevnt, store ressurser innen skognæringen. Da er det viktig at vi ser muligheten og utnytter

vår grønne, fornybare ressurs. Vi i Norge er heldige, vi har en stor grønn og fornybar gullgruve. Vi har sterk tradisjon og høy teknologisk kompetanse når det gjelder bruk av tre, og vi kan ta en ledende rolle på dette området. Men da trenger vi disse store og nyskapende prosjektene hvor tre- og skognæringen kan utvikle seg. Signaler om hvordan et nytt regjeringsskivartal kan vise fram bruk av tre, ville kunne gitt næringen og teknologiutviklingen et viktig og riktig dytt framover.

Som sagt burde forslagene fått flertall, men det ville vært bra om vi her på Stortinget i hvert fall kunne være enige om at vi ønsker å fremme norsk teknologiutvikling og norsk næringsliv når dette signalbygget, som det har vært brukt mange ord om, skal realiseres. Nå er det ikke bare et signalbygg, det skal også være et funksjonelt bygg og en arbeidsplass der mennesker skal gjøre et nyttig stykke arbeid. Dette går an å få til med forslag nr. 1 og 2 uten at vi bryter med våre internasjonale handelsavtaler på et eneste punkt. Vi skal bare bruke vårt nasjonale handlingsrom, for et slikt handlingsrom finnes faktisk selv med de internasjonale avtalene Norge er bundet av.

Geir Pollestad (Sp) [14:45:37]: Representantforslaget fra Senterpartiet handler om norske arbeidsplasser og om å utvikle norsk kompetanse. Vi tar hver og en av oss daglig valg som påvirker norsk verdiskaping. Når vi er i butikken og legger utenlandsk yoghurt i handlekurven, velger vi samtidig bort norske arbeidsplasser og norsk verdiskaping. Når en bedrift skal kjøpe nye kaffekrus eller kontormøbler og velger utenlandske varer, velger de samtidig bort norske arbeidsplasser og norsk verdiskaping. Og når staten skal bygge nytt regjeringsskivartal, kan en enten velge bort norske arbeidsplasser eller satse på norske arbeidsplasser og kompetanse.

Selvsagt skal vi ha konkurranse, og selvsagt skal vi også ha konkurranse fra utlandet. Vi skal respektere de regelverkene som regulerer dette, men vi må bruke det handlingsrommet som regelverket gir oss, og det er det som ligger i Senterpartiets representantforslag. Vi vil ha anbud som gjør norsk arbeidsliv konkurransedyktig, og det er selvsagt at et norsk regjeringsskivartal skal være bygd av norske materialer. Tre er et viktig og miljøvennlig byggemateriale. Et nytt regjeringsskivartal vil være et særs viktig bygg for landet vårt, og det er derfor viktig at vi nytter dette bygget til å vise fram og fremme bruk av tre og andre norske materialer. Det er avgjørende viktig at disse avklaringene blir tatt tidlig i planleggingen. Den dagen eventuelt den kinesiske marmoren er på båten på vei til Oslo, er det for sent.

Næringskomiteen har nå til behandling en ny lov om offentlige anskaffelser, og for Senterpartiets del vil det også her være viktig at dette er utformet på en måte som legger til rette for norsk og lokalt næringsliv og deres mulighet til å delta i anbudskonkurranser. Det handler om å bruke handlingsrommet i internasjonale avtaler, og vi må vektlegge mer enn kun laveste pris.

Representanten Kapur fra Høyre omtalte tidligere betydningen av et byutviklingsprosjekt. Det er vel og bra, men det må være tindrende klart at spørsmålet om et nytt

regjeringsskivartal handler om nasjonal politikk. Det skal være nasjonens bygg. Vi har jo fått stadfestet at Oslo ikke har en egen regjering.

Senterpartiet er tidlig ute. Vi ser at vi får ikke flertall nå. Vårt håp er at de andre partiene våkner før det er for sent.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [14:48:32]

Innstilling frå kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i plan- og bygningsloven (unntak ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid) (Innst. 229 L (2015–2016), jf. Prop. 43 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Helge André Njåstad (FrP) [14:49:18] (leiar i komiteen og ordførar for saka): Denne saka dreier seg om forslag om endring av plan- og bygningsloven for å gje regjeringa ein heimel i ein krisesituasjon eller katastrofe eller andre ekstraordinære situasjonar i fredstid. Me kjenner jo til at det er ei rekkje lovheimlar som ved ulike tilsvarende situasjonar kan takast i bruk. Eg nemner næringsberedskapsloven, helseberedskapsloven og sivilbeskyttelsesloven som eksempel, der ein i ein gitt situasjon kan setja i verk ekstraordinære tiltak.

Svakheita med beredskapssystemet i Noreg har på eit felt vore at plan- og bygningsloven ikkje i stor nok grad har lagt opp til at ein ved ei stor krise kan handla og gjera dei nødvendige tiltaka. Det såg me i fjor haust då me fekk den situasjonen med asyltilkomstar til Noreg og behovet for å regulera om og gje bruksendring av ei rekkje bygg raskt for å sikra menneske tak over hovudet. Plan- og bygningsloven, kombinert med at mange kommunar ikkje tok i bruk handlingsrommet som låg i plan- og bygningsloven, gjorde at det vart ein krevjande situasjon mange plassar. Difor fremja regjeringa denne proposisjonen til Stortinget for å sikra seg nødvendig lovheimel for ein eventuelt liknande situasjon, men òg for andre situasjonar som kan definera som ei krise. Eksempel som har vore brukte, har vore flaum, pandemi – det kan vere eksempel som gjer at ein treng å busetja folk raskt, og at ein då treng å ha ein heimel i ein krisesituasjon på plass.

Regjeringa fremja denne lovproposisjonen til Stortinget utan å ha hatt han på høyring sjølv fyrst, og føreslo då to års varigheit, slik at ein i det tidsrommet kunne koma med ein permanent lovheimel som hadde vorte grundig utgreidd og lagt fram for Stortinget igjen. Komiteen tok seg

tid til å gjennomføra ei høyring, og me fekk ulike syn inn. KS var ein av aktørane som var aktiv på banen når det gjeld at dei ynskte at den heimelen skulle vera i kommunane. På bakgrunn av KS sitt initiativ valde komiteen å utfordra regjeringa ein gong til på om ein kunne sjå føre seg at denne heimelen kunne bli lagt til kommunane. Statsråden svara komiteen raskt, utfyllande og godt. Svaret er veldig tydeleg, og eg håpar alle har lese det grundig og ser at det er ei rekkje motførestillingar mot å leggja denne heimelen til kommunesektoren når ein faktisk snakkar om ein stor krisesituasjon. Difor vil regjeringspartia, Høgre og Framstegspartiet, oppretthalda forslaget som regjeringa fremja om at ein etablerer denne mellombelse heimelen i påvente av at ein greier ut ein permanent heimel til å bruka i ulike situasjonar.

Så vil ein sjå i innstillinga at det er eit fleirtal som ikkje støttar å innføra denne heimelen. Me synest sjølvsagt det er uheldig at ein ikkje utstyrer regjeringa med ein slik heimel når ho ber om det av beredskapsomsyn. I staden for tilrår fleirtalet i komiteen at ein ikkje gjer nokre lovendringar i dag, men ber regjeringa koma tilbake til Stortinget med forslag til lovendring som berre går på flyktningssituasjonen, altså vel ein ikkje å omtala ein eventuell pandemi, ein eventuell flaumsituasjon – ein går berre på flyktningssituasjonen. Me skulle sjølvsagt gjerne sett at me hadde fått fleirtal i dag for å få på plass ein slik heimel, men det ser ut som om denne dagen blir dagen då regjeringspartia litt for ofte hamnar i mindretal, og i ei så viktig sak som beredskap og å sikra regjeringa heimel i ein naudsituasjon, skulle me gjerne sett at me ikkje hamna i mindretal.

Eg reknar med at dei partia som står bak fleirtalsinnstillinga vil gjera greie for sitt syn i debatten, og avsluttar då med, på vegner av Høgre og Framstegspartiet, å leggja fram det mindretalsforslaget som er omtala i innstillinga.

Presidenten: Representanten Helge André Njåstad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Stine Renate Håheim (A) [14:54:03]: Jeg har lyst til å begynne med å berømme norske kommuner, som har stilt opp på en veldig forbilledlig måte i det vi oppfattet var en akutt situasjon, som har vist samfunnsansvar, samarbeidsvilje og bidratt til rask etablering av nødvendige mottaksplasser.

Arbeiderpartiet deler regjeringens ønske om at etablering av mottaksplasser må kunne skje raskt og effektivt, men vi er ikke enig i regjeringens forslag til virkemiddel, nemlig at beslutningsmyndigheten til å gi byggetillatelse og bruksendring i en krisesituasjon skal flyttes fra kommune til stat. Vi mener kommunene er bedre egnet til å gjennomføre raske prosesser fordi det er de som håndterer disse sakene til daglig, de har lokalkunnskap og kompetanse, og det er også de som sitter med oversikt over og ansvar for kritisk infrastruktur.

Så er det også på sin plass å minne om at kommunene i dag allerede har et handlingsrom bl.a. ved at de kan delegerer myndighet fra kommunestyret til et annet organ eller administrasjonen. Vi har lyttet til KS' innspill i saken, og også til de store bykommunene som klart støttet KS' prin-

sipielle syn under høringen. Vi støtter likevel regjeringens forslag om at det i en nasjonal krise kan være behov for å fravike bl.a. grannelovens bestemmelser om nabovarsel, slik at disse prosessene går effektivt, men vi mener altså at beslutningsmyndigheten som hovedregel fremdeles må ligge hos kommunene.

Arbeiderpartiet står sammen med Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og SV om å be regjeringen komme tilbake med forslag til lovendringer som er i tråd med KS' innspill.

Saksordføreren nevnte problemstillinger med hensyn til flom og pandemi, og da er det vel på sin plass å si at jeg forutsetter at regjeringen og statlige myndigheter også bidrar til at den typen beredskapsplaner er på plass, at man har den typen planer. Så utelukker ikke vi at det er behov for å innføre mer generelle unntaksbestemmelser i plan- og bygningsloven eller andre lover for å møte en akutt situasjon også på andre områder, men da er vårt klare svar at det kan ikke gjøres uten en utredning og en offentlig høring. Da må regjeringen utrede, sende det på høring og komme tilbake til Stortinget med en sak, som vi selvfølgelig skal behandle på en god og grundig måte.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [14:56:56]: Den store veksten i asylankomster i fjor ga store utfordringer for mottaksapparatet og avdekket at det er et behov for å etablere hastehjemler i lovverket, bl.a. for å få på plass boligkapasitet raskt nok. Slike situasjoner kan også oppstå av andre grunner, men det var det som var den bakenforliggende årsaken denne gangen. Flyktningssituasjonen i 2015 skapte altså noen aha-opplevelser med tanke på at uforutsette ting kan skje, og at flere ting kan inntre samtidig, som forsterker hverandre.

Beredskap handler om noe så vanskelig som å være forberedt på situasjoner vi verken helt eller delvis kan forutse. Vi må bli bedre til å forutse dem og ta høyde for det som inntil nå har vært utenkelig.

Jeg er godt kjent med slike beredskapsplaner, både via havnevesen, kommuner og fylkesmann, noe jeg har fått erfare i Rogaland, og jeg ser at her er det nok god kapasitet og kompetanse til å gjøre mer lokalt.

I Kristelig Folkeparti, som i komiteen, er det brukt en del tid på denne saken, for det handler om et viktig anliggende. Men det som tok mest tid for begge, var å bli enig om plassering av makt og myndighet i disse avgjørelsene.

Det er fristende å tenke at når noe haster, roper vi på staten – her må det ordnes opp. Men i dette tilfellet er det kanskje litt for kjapt. Vi så at etableringen av en del akuttmottak skapte litt irritasjon og undring rundt omkring i kommunene, kommunene sitter nemlig med en finger-spissfølelse. Kanskje ved å flytte en meter den ene veien og en meter den andre – i overført betydning – kunne en ha skapt en bedre situasjon. Det vil være i tråd med kommunereformen at kommunene får den oppgaven. Det vil også styrke bosettingen og forståelsen for integrering hvis en implementerer dette i kommunene, at det blir kommunenes ansvar. Jeg mener også at det er en ansvarliggjøring av kommunene på alle måter, som blir i stand til, og som de må være i stand til, å ta høyde for.

Kristelig Folkeparti mener at det må foreligge unntaksbestemmelser innenfor plan- og bygningsloven som gjør det mulig å handle raskt i en ekstraordinær situasjon. Vi mener imidlertid at det er kommunene som har best forutsetning og best lokalkunnskap, som jeg har nevnt, i en slik situasjon. I likhet med KS mener vi derfor at beslutningsmyndigheten i en slik hastehjemmel må ligge hos kommunene.

Vi synes i grunnen denne saken har landet godt ved at en «ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som ved en nasjonal flyktningkrise gir kommunene myndighet til å fravike plan- og bygningsloven og grannelova». Det ligger imidlertid inne en frist, en sperre, for dette, og hvis den ikke blir overholdt, kan departementet overprøve og gjøre nødvendige tiltak. Dermed er også den siden sikret. Beslutningen om hvorvidt det foreligger en nasjonal flyktningkrise, er det regjeringen som skal treffe.

Kristelig Folkeparti støtter for øvrig det forslag til vedtak som foreligger.

Det er grunn til å tro at migrasjon, som vi opplever i Europa, av mennesker på flukt ikke er noe som går over. Å skaffe verdige mottaksforhold til og gi verdig behandling av dem som kommer til Norge, er et felles anliggende, og jeg er glad for – og har fått forståelsen av – at UDI og myndighetene allerede er i gang med å innhente avtaler og lage gode forhold dersom noe slikt skulle skje igjen i framtiden. Vi i Kristelig Folkeparti vil gjøre vårt beste for å komme fram til en god løsning, slik at saken, når den kommer tilbake fra regjeringen, får en god behandling.

Heidi Greni (Sp) [15:01:29]: Regjeringen får ikke tilslutning til forslaget om å sette kommunal plan- og byggesaksbehandling til side i saker som krever hurtig behandling på grunn av kritiske og ekstraordinære situasjoner. Flertallet i komiteen er enig i at vi trenger unntaksbestemmelser i plan- og bygningsloven og granneloven for å sikre rask saksbehandling ved en nasjonal flyktningkrise, slik vi f.eks. opplevde i fjor, men vi mener det er fullt mulig å opprettholde det kommunale saksbehandlingsansvaret også i slike situasjoner.

Departementets lovforslag ble ikke sendt på ordinær høring før det ble fremmet for Stortinget. Det var ikke en klok beslutning. Nå vil vi bli nødt til å bruke lengre tid på å få på plass unntaksbestemmelser i lovverket enn vi ville gjort om saksbehandlingen hadde fulgt vanlig praksis.

I forslaget som er fremmet for Stortinget, er unntaksbestemmelsene som foreslås i plan- og bygningsloven og granneloven om nabovarsel, ikke bare knyttet til ekstraordinære store mottak av flyktninger, men til ulike former for kriser, katastrofer og andre ekstraordinære situasjoner. Jeg går ut fra at når departementet har lagt opp til en hastebehandling av en så vidt prinsipiell og vesentlig sak, har det bakgrunn i muligheten for at vi også i år kan motta flere flyktninger enn det etablerte mottaksapparatet kan klare å ta imot. Jeg er enig med komitéflertallet, som mener vi i denne runden må finne løsninger på hvordan vi skal håndtere nasjonale flyktningkriser. Så får departementet eventuelt komme tilbake til en vurdering av behov for bredere

unntaksbestemmelser i det aktuelle lovverket. Det må vi få behandlet på en mer ordinær måte, der kommunal sektor gis mulighet til å uttale seg om forslagene, før de fremmes for Stortinget.

Komiteen gjennomførte høring om Prop. 43 L for 2015–2016, og vi mener KS og Oslo kommune hadde veldig gode argumenter for å opprettholde kommunalt ansvar for å behandle saker som følger av at regjeringen tar en unntaksbestemmelse i lovverket i bruk for å sikre husrom til mottak av en helt ekstraordinær tilstrømning av flyktninger. Både kommunene og komiteen understreker imidlertid at det skal settes frist for kommunenes beslutning, og at statlige myndigheter kan overprøve saksbehandlingen dersom kommunene ikke treffer nødvendige vedtak innen saksbehandlingstiden som settes for denne typen saker.

Om vi går tilbake til utfordringene vi fikk med det ekstraordinære mottaket av flyktninger høsten 2015, er det vanskelig å si at kommunene ikke gjorde jobben sin. Tvert imot gjorde de en fenomenal innsats. Mange av dem, særlig de minste kommunene, som naturlig nok er mer omstillingsdyktige og snarere til å snu seg rundt, gjorde en formidabel jobb for å få på plass mottaksplasser. Jeg så hvordan min hjemkommune, som i løpet av en måned fikk mottaksplasser tilsvarende mellom 10 pst. og 15 pst. av innbyggertallet i fanget, løste det på en helt forbilledlig måte. Min oppfatning er at lokale myndigheter og frivillig sektor stilte opp da det gjaldt som mest. Høye bosettingstall det siste året har redusert presset på mottakskapasiteten. Nå er situasjonen den at kommunene venter på å motta flyktninger som de har vedtatt bosetting til. Det er faktisk for få som er bosettingsklare.

Statlige myndigheter, kommunale myndigheter og frivillig sektor er avhengig av hverandre for å sikre et effektivt mottak av flyktninger. I den aktuelle saken vi nå har til behandling, mener jeg departementet ikke i tilstrekkelig grad har tatt høyde for at gode kriseløsninger også krever godt samarbeid. Lovforslaget som er fremmet, tar utgangspunkt i at diktat og overkjøring av kommunene er det beste, ikke samarbeid. Jeg er glad vi gjennom komitébehandlingen har fått samarbeidslinjen på plass igjen.

André N. Skjelstad (V) [15:06:25]: Venstre vil berømme kommunene som i en ekstraordinær situasjon med økte asylankomster har vist et stort samfunnsansvar, samarbeidsvilje og bidratt til rask etablering av mottaksplasser. Til og med de minste kommunene, selv om det selvfølgelig er mer utfordrende når de er små og ikke nødvendigvis har så stor omstillingskraft, har klart dette på en utmerket måte.

Venstre deler regjeringens ønske om at etablering av et nødvendig antall mottaksplasser for innkvartering av asylsøkere må kunne skje raskt og effektivt. Men kommunene har i dag et handlingsrom i gjeldende plan- og bygningslov som sikrer at prosesser går raskere, bl.a. gjennom adgangen til å delegere myndighet fra kommunestyret til et annet organ eller administrasjonen.

Vi mener det er gode argumenter som taler for at det innføres bestemmelser som gir anledning til å fravike plan- og bygningslovens bestemmelser i krisesituasjoner, her-

under å fravike grannelovens bestemmelser om nabovar- sel, men Venstre mener at kommunene er bedre egnet til å gjennomføre raske prosesser, fordi de håndterer bygge- tillatelser og bruksendringer til vanlig. Kommunene har også betydelig kompetanse, detaljkunnskap og ressurser til å treffe riktige og fornuftige beslutninger. Derfor mener vi at beslutningsmyndigheten til å gi byggetillatelse og bruksendring fortsatt må ligge hos kommunene.

Vi mener også det er problematisk at regjeringens for- slag til lovendringer ikke har vært på alminnelig høring, fordi lovendringene vil innebære at ansvar og myndighet til å fatte beslutninger i viktige saker overføres fra kommune- ne til staten. Vi viser videre til at KS i brev til komiteen da- tert 4. januar 2016 ikke støtter forslaget om at myndigheten til å treffe vedtak om byggetillatelse og endringstillatelse legges til Kongen i statsråd med hjemmel til å delegerer til departementet, og heller ikke støtter forslaget om å gi en generell fullmaktsbestemmelse for øvrige ekstraordinære situasjoner i fredstid. Under komiteens høring ga flere av bykommunene støtte til KS' prinsipielle argumentasjon.

Venstre viser videre til at KS i sitt brev til komiteen 4. ja- nuar 2016 foreslår en alternativ lovbestemmelse der beslut- ningen om at det foreligger en nasjonal flyktningkrise, kan treffes av Kongen i statsråd eller av departementet. Den al- ternative lovbestemmelsen sier videre at beslutningsmyn- dighet til å gi byggetillatelse og bruksendring skal ligge til kommunene, men det innføres en tidsfrist, og departementet kan ved overprøving prøve alle sider av saken.

Vi mener videre at regjeringen må komme tilbake til Stortinget med et forslag til lovendringer som ved en na- sjonal flyktningkrise gir kommunene myndighet til å fra- vike plan- og bygningsloven og granneloven. Det settes en frist for kommunens beslutning, som treffes etter an- modning fra en annen kommunal eller statlig myndighet. Saken overføres til departementet hvis fristen ikke hol- des, og departementet kan også ved overprøving prøve alle sider av saken. Beslutning om at det foreligger en nasjo- nal flyktningkrise, kan treffes av Kongen i statsråd eller av departementet.

Venstre mener at forslaget om innføring av unntaksbe- stemmelser i plan- og bygningsloven som setter kommu- nal forvaltningsmyndighet til side, både prinsipielt og fag- lig sett er et så vesentlig tiltak at det burde vært utredet og sendt på høring på vanlig måte.

Vi er enig i vurderingene fra KS og fra andre kommu- ner som har uttalt seg i forbindelse med komiteens hø- ring i saken, om at det er behov for å gi bestemmelser om unntak fra ordinær saksbehandling når det foreligger en nasjonal flyktningkrise, men mener hjemmelen til å re- alitetsbehandle dispensasjoner må ligge til kommunene, som har oversikt og ansvar for kritisk infrastruktur lokalt. Forslaget om at unntaksbestemmelsen gjøres generell, slik at den kan benyttes også dersom det oppstår andre kri- ser eller ekstraordinære situasjoner av nasjonal karakter, støttes ikke.

Venstre mener at innføring av en tidsbegrenset unntaks- bestemmelse bør begrenses til å gjelde ekstraordinære til- tak ved en flyktningkrise og andre kriser. Innføring av en unntaksbestemmelse i plan- og bygningsloven som gjelder

mer generelt, må utredes og sendes på høring på vanlig måte før forslaget fremmes for Stortinget.

Statsråd Jan Tore Sanner [15:10:40]: I fjor høst opp- levde Norge en historisk tilstrømming av asylsøkere. På kort tid kom det over 30 000 asylsøkere, noe som er nesten tre ganger så mange som i hele 2014. Den ekstraordinæ- re massetilstrømmingen av asylsøkere førte til krise i UDIs mottaksapparat, bl.a. fordi UDI ikke var i stand til å skaffe nok innkvarteringsplasser innenfor ordinære prosesser.

Den akutte flyktningssituasjonen før jul ga oss på kort tid mange erfaringer. Det som ble tydelig, var at plan- og bygningsloven ikke er egnet til å kunne håndtere nasjonale akuttsituasjoner på en effektiv og god måte. Vi erfarte også at det var manglende koordinering med øvrige fullmakts- bestemmelser i annet regelverk, som f.eks. helsebered- skapsloven og sivilberedskapsloven, noe som også skap- te utfordringer. For å sikre forutsigbarhet ved krise eller andre ekstraordinære situasjoner fremmet derfor regjerin- gen en proposisjon om endringer i plan- og bygningsloven. Endringene er foreslått tidsbegrenset til to år. Som følge av at situasjonen før jul var så akutt og alvorlig, så vi det som helt nødvendig på det tidspunktet å fravike ordinære prosesser og sende forslaget om lovendringer til Stortin- get uten alminnelig høring. Formålet med lovforslaget er å sikre effektiv håndtering av ulike typer akutte situasjoner. Det kan gjelde pandemi, jordskjelv eller fjellskred av store dimensjoner.

Forslaget til fullmaktsbestemmelse gjelder kun for midlertidige tiltak. Varige byggetiltak må følge ordinære prosesser etter plan- og bygningsloven. Rent konkret betyr forslaget at Kongen ved krise, katastrofer eller andre eks- traordinære situasjoner kan gi Kommunal- og modernise- ringsdepartementet myndighet til å fatte beslutninger om å tillate konkrete, midlertidige tiltak, uavhengig av planer og bestemmelser i eller i medhold av plan- og bygningsloven.

Danmark har allerede vedtatt en lignende fullmaktsbe- stemmelse. Jeg nevner også at Sverige allerede har vedtatt en bestemmelse i plan- og bygningsloven som gir regjerin- gen mulighet til å vedta tidsbegrensede unntak fra krav i loven for å sikre at det kan tas raske beslutninger ved na- turkatastrofer. Som følge av flyktningkrisen i 2015 jobber Sverige nå med å utvide denne unntaksbestemmelsen til også å omfatte andre ekstraordinære situasjoner som kan få betydning for landets kriseberedskap.

Forslaget til fullmaktsbestemmelse er utformet på samme måte som andre fullmaktsbestemmelser som tidli- gere er behandlet og vedtatt av Stortinget. Dette er gjort for å gi Stortinget trygghet for at forslaget ikke går len- ger enn det som følger av andre fullmaktsbestemmelser. Det er også viktig at den foreslåtte bestemmelsen sup- plerer fullmaktsbestemmelser i andre regelverk, ettersom ingen av disse åpner for å kunne sette til side plan- og bygningsloven i en akutt situasjon.

Jeg vil understreke at den foreslåtte bestemmelsen i plan- og bygningsloven ikke kan brukes av departementet til å sette til side det lokale selvstyret for å ta høyde for en akutt situasjon som potensielt kan oppstå. For å kunne bruke bestemmelsen må en akutt situasjon ha oppstått,

og situasjonen må være så alvorlig at den har nasjonale konsekvenser.

Som jeg har understreket i brev til komiteen, mener jeg at forslag om å legge fullmaktsbestemmelsen til kommunene i praksis vil bety at kommunene, og særlig mindre kommuner, får et ansvar som vil være langt mer omfattende enn de har erfaring med, og som vil stille langt høyere krav til kommunenes beredskap og saksbehandling. Noen få store kommuner har faglige ressurser til å håndtere komplekse saker, men dette gir likevel ingen garanti for raske og forutsigbare prosesser.

Flertallet i kommunal- og forvaltningskomiteen anbefaler at lovforslaget sendes tilbake til departementet, og at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som ved en nasjonal flyktningkrise gir kommunene myndighet til å fravike plan- og bygningsloven og granneloven.

La meg understreke at for regjeringen har det vært viktig å ha en beredskap som ikke bare gjelder flyktningssituasjoner, men som også gjelder andre situasjoner. Ved pandemier eller naturkatastrofer har vi behov for å kunne ha et lovverk som gjør at man kan ha en effektiv beredskap.

En konsekvens av forslaget til komitéflertallet er at regjeringen tidligst vil komme med et nytt lovforslag i 2017.

Jeg er åpen for å vurdere en fullmaktsbestemmelse som er avgrenset til flyktningssituasjonen. Jeg vil likevel få peke på at en slik avgrensning gjør unntaket veldig spesifikt, og plasseringen i plan- og bygningsloven kan fremstå som noe unaturlig, all den tid loven ikke regulerer asylmottak særskilt. Det bør ikke utelukkes at en eventuell unntaksbestemmelse til bruk i flyktningssituasjoner heller kan fremgå av utlendingsloven, som tross alt regulerer statens ansvar for innkvartering av asylsøkere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heidi Greni (Sp) [15:15:56]: Som jeg sa i innlegget mitt, beklager jeg at departementet ikke har sendt forslagene om unntaksbestemmelser i plan- og bygningsloven på ordinær høring.

I komiteens forslag til vedtak har vi begrenset unntaksbestemmelsene til å gjelde flyktningkrisen. Det betyr at det eventuelt må fremmes nye forslag om unntak hvis det også skal gjelde naturkatastrofer og andre ekstraordinære situasjoner.

Mitt spørsmål er: Vil departementet komme tilbake med forslag til unntaksbestemmelser fra plan- og bygningsloven på flere områder, og vil i tilfelle de forslagene bli underlagt ordinær høring før de fremmes for Stortinget?

Statsråd Jan Tore Sanner [15:16:37]: Ja, vi mener at det er nødvendig å ha unntaksbestemmelser som gjelder mer enn flyktningssituasjonen. Vi fikk mye erfaring fra den krisen vi opplevde i fjor høst, og når vi ikke sendte det på høring, var det rett og slett fordi det var en svært kritisk situasjon som kunne utvikle seg til å bli enda mer kritisk utover året. Jeg tror at denne statsråden og andre raskt ville fått kritikk hvis vi ikke hadde handlet og situasjonen faktisk hadde forverret seg.

Vi mener at det er nødvendig med unntaksbestemmelser på andre områder. Vi ser det bl.a. i koordineringen med andre fullmaktsbestemmelser som ligger i helseberedskapsloven, hvor staten kan rekvirere private bygg ved en pandemi eller annet, men hvor man må forholde seg til plan- og bygningsloven – man kan ikke gjøre unntak fra den. Det betyr at vi har behov for å se disse ulike bestemmelsene i sammenheng.

Men er det tid og anledning og ikke en kritisk situasjon, er det selvsagt at det vil være ordinære høringer. Det er det som er hovedregelen.

Heidi Greni (Sp) [15:17:43]: Statsråden sa i innlegget sitt noe sånt som at det var bare noen få større kommuner som kunne håndtere dette hvis det oppsto en gang til. Kan statsråden gi meg eksempel på en større kommune som hadde greid å ta imot 15 pst. av innbyggertallet sitt uten at det hadde vært en utfordring for kommunen?

Statsråd Jan Tore Sanner [15:18:05]: Nå snakker vi om to forskjellige ting. Det er helt riktig at kommunene i stor grad har tatt imot flyktninger og bosatt langt flere flyktninger nå enn det man har gjort tidligere. I 2013 mottok kommunene 6 000 flyktninger, i 2015 11 000, og i 2016 vil det være 16 000. Kommunene gjør en kjempejobb, men vi snakker om akutte krisesituasjoner. Da er det min vurdering at det kun er noen store kommuner som har kapasitet, kompetanse og erfaring til å kunne håndtere slike situasjoner, og – som jeg understreket i mitt innlegg – vi vil heller ikke ha noen garanti for at det går raskt nok. Vi snakker ikke om ordinære situasjoner, vi snakker om nasjonale krisesituasjoner som ved flyktningkrise, naturkatastrofe eller en pandemi. Da er vi nødt til å kunne koordinere og samordne også fra statlig hold. Erfaringene fra i fjor høst og fra 22. juli-katastrofen viser at det er nødvendig.

Heidi Greni (Sp) [15:19:10]: Det er mulig jeg var utydelig i spørsmålet mitt, men spørsmålet gjaldt ikke bosetting. Det gjaldt kommuner som i den krisesituasjonen vi hadde i fjor høst, greide å opprette mottaksplasser tilsvarende 15 pst. av innbyggertallet. Fins det eksempler på større kommuner som har greid det samme?

Statsråd Jan Tore Sanner [15:19:29]: Det antar jeg at det ikke gjør. Men det vi snakker om, er situasjoner hvor det må gjøres konkrete unntak fra plan- og bygningsloven. Og det er i vurderingen av unntakene fra plan- og bygningsloven og å kunne handle raskt at vi mener at det er nødvendig å ha en statlig koordinering på dette området.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [15:19:56]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (bortvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske

hensyn m.m.) (Innst. 247 L (2015–2016), jf. Prop. 58 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Stein Erik Lauvås (A) [15:20:50] (ordfører for saken): Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i proposisjonen endringer i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her, dvs. utlendingsloven.

Det foreslås at det fastsettes en særskilt bestemmelse om bortvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn i lovens kapittel 14. Samtidig foreslås det at departementet kan gi fullmakt til andre enn Utlendingsdirektoratet til å treffe vedtak om bortvisning i sikkerhetssaker. I denne forbindelse er det i første rekke tenkt på å gi vedtakskompetanse til Politiets sikkerhetstjeneste i hastesaker om bortvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser. Det er også foreslått enkelte mer retts tekniske endringer. Lovforslaget har vært på høring.

Komiteen merker seg at formålet med forslaget er å klargjøre regelverket om bortvisning av tredjelandsborgere av hensyn til grunnleggende nasjonale eller utenrikspolitiske hensyn samt å gi fullmakt til andre enn UDI til å treffe slike bortvisningsvedtak. Komiteen merker seg at Advokatforeningen, Jussformidlingen, UDI og UNE er positive til forslaget, mens Antirasistisk Senter har kritiske merknader til forslaget. PST og Politidirektoratet er også positive til forslaget i sine uttalelser.

Komiteen merker seg videre at høringsinstansene, bortsett fra Jussformidlingen og Antirasistisk Senter, er positive til forslaget om å gi fullmakt til andre enn UDI om bortvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn. UDI støtter forslaget, men peker på at endringen vil kreve nye rutiner. UNE påpeker at hensynet til ensartet praksis og likebehandling vil ivaretas ved at departementet er klageinstans. Dette støttes også av Advokatforeningen i deres uttalelse. Antirasistisk Senter er derimot kritisk til en slik fullmakt.

Komiteen merker seg også at departementet i proposisjonen sier at forslaget ikke vil medføre vesentlig flere vedtak om bortvisning eller vesentlig endre fordeling av ressursbruk mellom de ulike etater, og at forslaget heller ikke vil medføre vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser – det er da en enstemmig komité.

Og så bare kort til det forslaget som er levert inn av SV:

«Stortinget ber regjeringen iverksette evaluering av lovendringen etter 2 år.»

Arbeiderpartiet kommer ikke til å støtte dette forslaget.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [15:23:25]: For Kristelig Folkeparti er det grunnleggende viktig at det er kontroll med våre grenser og med hvem som kommer inn i landet.

Det er også viktig å avklare lovgrunnlag, fullmakter og ansvarsområder på dette feltet – derfor vil jeg nevne to punkter:

Kristelig Folkeparti er positiv til at det nå blir fastsatt en særskilt bestemmelse om bortvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn.

Punkt to: Kristelig Folkeparti støtter også at departementet skal kunne la andre enn Utlendingsdirektoratet fatte vedtak i denne typen sikkerhetssaker, og da først og fremst PST. PST har jo ansvaret for den indre sikkerhet og vil derfor være sentral i vurderingen av om det er behov for bortvisning av de nevnte grunner.

Det er for øvrig bra at forslagene har hatt en bred støtte i høringen og tilsynelatende også blant partiene på Stortinget.

André N. Skjelstad (V) [15:24:34]: Bortvisning på bakgrunn av grunnleggende nasjonale interesser er i dag en lite brukt bestemmelse. I lys av samfunnsutviklingen de siste årene kan behovet for å benytte en slik bortvisningshjemmel imidlertid antas å øke fremover.

Når behovet for å benytte bestemmelsen øker, er Venstre positiv til at hjemmelsgrunnlaget presiseres, og at det tydeliggjøres hvem som skal ha vedtakskompetanse.

Med den endringen får PST en ny vedtakskompetanse som de ikke har i dag. Venstre mener at det er gode grunner for å gi PST vedtakskompetanse i saker som berører grunnleggende nasjonale interesser. Dette er et område hvor PST har særlig kunnskap. PST har gjerne vært inne i sakene før en kommer til vedtakstidspunkt, og kan ha informasjon som på grunn av dens karakter ikke kan videreformidles til UDI. Hensynet til ensartet praksis og likebehandling vil ivaretas ved at departementet er klageinstans.

Departementet viser i proposisjonen til at forslaget ikke vil medføre vesentlig flere vedtak om bortvisning. Omfanget av bortvisningsvedtak antas derfor å være svært begrenset.

Venstre mener det likevel er viktig å evaluere ordningen og støtter derfor SVs forslag om å iverksette en evaluering av lovendringen etter to år.

Karin Andersen (SV) [15:25:55]: Jeg tar opp forslaget som er omdelt, og som ikke står i innstillingen.

SV støtter lovendringen, men i likhet med noen av høringsinstansene har vi noen kritiske merknader.

Intensjonen med forslaget om at man må ha et klart og greit regelverk for bortvisning når det gjelder grunnleggende nasjonale hensyn, er viktig. Slik jeg har forstått systemet i dag, er det PST som gir sine råd til UDI før de treffer slike beslutninger.

Da er det to punkter som vi har noen merknader til. Det ene er definisjonen av begrepene «med grunnleggende nasjonale interesser» og «utenrikspolitiske hensyn», som vi mener, slik de er nå i loven og i proposisjonen, er for vage

og udefinerbare. De bør klargjøres, slik at man skjønner mer hva dette handler om.

Det andre er den frykten som Jussformidlingen peker på, nemlig at man blir mer opptatt av å få rask saksbehandling enn korrekte avgjørelser. Jeg forutsetter at regjeringen deler den bekymringen og sikrer at det er korrekte avgjørelser i disse sakene som er det viktigste hensynet, men at det også er et hensyn eller en legitim interesse at saksbehandlingen går så raskt som mulig, og gjerne raskere enn i dag.

Fordi vi har hatt disse betenkelighetene, men likevel velger å støtte lovendringen i sin helhet, har vi lagt fram forslaget om at man bør iverksette en evaluering av lovendringen etter to år. Det er slik at regjeringen antar at denne endringen ikke vil medføre vesentlig flere vedtak om bortvisninger. Det betyr at det vil være et lite antall å bedømme ut ifra. Det må derfor i hvert fall gå minst to år før man kan ha tilstrekkelig informasjon til å gjøre en evaluering av hvilke konsekvenser denne lovendringen har medført. Jeg synes likevel det er trist hvis det ikke blir flertall for å skulle evaluere en lovendring. Det bør være et prinsipp som er godt, uansett. Her er vi på et område der det i dag er etablert et system som jeg ikke kan se det har vært andre kritiske merknader til enn at man ønsker å få fortgang i saksbehandlingen. Som sagt, det kan være et legitimt hensyn, men det er hensynet til at det fattes korrekte avgjørelser, som må være det aller viktigste. Det bør være lovgivers viktigste oppgave å sikre at det er det som skjer ved anvendelsen av de lovene som Stortinget vedtar.

SV kommer til å støtte innstillingen og ber om at partiene i Stortinget vurderer forslag nr. 1 om at man også skal ha en evaluering etter to år.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Peter N. Myhre (FrP) [15:29:40]: Det er ingen tvil om at det er behov for en endring når det gjelder dette regelverket, og det som regjeringen har foreslått, er særdeles godt begrunnet. Denne lovendringen er ikke kommet for å løse dagligdagse problemer. Det er et regelverk for å handle i situasjoner der Norges eller et annet Schengenslands indre sikkerhet, folkehelse eller offentlig orden er truet. Av og til vil det være nødvendig å utvise en utlending på grunn av hensynet til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn, og da vil det av og til måtte handles raskt. Lovendringen gir derfor politiet eller PST vedtakskompetanse etter første ledd annet punktum i § 126.

Så kan man, som noen av høringsinstansene, påpeke og hevde at begreper som «grunnleggende nasjonale interesser» og «utenrikspolitiske hensyn» er vage eller vanskelige å fatte, men her må det utvises et klokt skjønn fra politiets side når slik bortvisning skal foretas.

Men f.eks. før terroren i juli i 2011 var det ingen som kunne forestille seg at slik terror skulle kunne finne sted. Lærdommen fra den tid er at vi må planlegge for det uforutsette, for det uforutsigbare. Derfor er det nødvendig med relativt vide fullmakter når det gjelder å iverksette de riktige

ge tiltakene på riktig tidspunkt, og her har vi i Fremskrittspartiet full tillit til PSTs vurderingsevne.

Så er det litt pussig når SV i sine merknader er kritisk til at PST skal ha denne fullmakten, men UDI er jo enig i det, og da blir det rart. Da burde denne komitéinnstillingen kunne få en enstemmig tilslutning.

Statsråd Sylvi Listhaug [15:31:55]: En viktig del av vår sikkerhet og beredskap er å trygge våre grenser og gi PST gode verktøy til å håndtere trusler mot vår sikkerhet. I dagens Europa må vi ta inn over oss at det kan komme personer til Norge som har planer om å gjennomføre alvorlig kriminalitet. Jeg er derfor glad for bred tilslutning til de forslagene vi har fremmet i denne saken.

Det er viktig at regelverket om å bortvise tredjelandsborgere av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser og utenrikspolitiske hensyn er så klart og tydelig som mulig. Derfor mener jeg det er riktig uttrykkelig å regulere bortvisning i slike saker i utlendingsloven kapittel 14, som særskilt regulerer sikkerhetssaker.

Jeg mener videre at det er nødvendig å åpne for at PST kan treffe vedtak i akutte tilfeller hvor det er behov for å gripe inn for å beskytte mot terror eller andre alvorlige sikkerhetstrusler. I disse sakene er tid en kritisk faktor. PST har ansvar for nasjonal sikkerhet, og det er derfor nødvendig at de også kan ha mulighet til å bortvise i særskilte tilfeller.

Hva slags tilfeller kan dette gjelde for?

I en akutsituasjon med pågående terroraksjoner i Europa mottar PST f.eks. tips fra en samarbeidende tjeneste om bekymring knyttet til navngitte personer som er på vei til Norge med fly.

Eller PST kan få konkret og gradert informasjon om at det gjennom hemmelig overvåkning foreligger opplysninger om at personer til stede på et pågående arrangement i Norge utgjør en trussel.

Sakene har hastepreg, og informasjonen kan ikke deles med UDI.

Jeg merker meg at komiteens medlem fra SV er opptatt av hvor stor grad av sannsynlighet det må være for at den som vurderes bortvist, faktisk vil begå skadelige handlinger. Jeg viser i den sammenheng til at dette er berørt på side 8 i lovproposisjonen. Der er det vist til at sannsynlighetskravet vil bero på hvor alvorlig den faren som truer, er. Det ligger i sakens natur at det lett vil være tale om stor skade dersom en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser skulle bli realisert. Dette tilsier at også en lavere risiko bør være tilstrekkelig for bortvisning.

Det er også vist til uttalelser fra Høyesterett om at selv en begrenset risiko vil kunne danne grunnlag for den mer alvorlige reaksjonen utvisning.

Jeg minner for øvrig om at bortvisningsvedtak bare kan treffes overfor utlendinger uten oppholdstillatelse. Dersom utlendingen har oppholdstillatelse, må det eventuelt vurderes om det er grunnlag for utvisning, og da skal vedtak treffes av departementet, med mulighet for etterfølgende domstolsprøving.

Jeg har også merket med at komiteens medlem fra SV stiller spørsmål ved om PST har riktig kompetanse og

fokus for å vurdere bortvisningssaker. PST har som sagt et nasjonalt ansvar for indre sikkerhet og er derfor særlig egnet til å vurdere om det er behov for bortvisning ut fra et sikkerhetshensyn.

Som redegjort for i lovproposisjonen, vil de aktuelle sakene kunne inneholde gradert informasjon som ikke kan formidles til UDI, og UDI må i dag derfor legge til grunn PSTs vurderinger uten at de er kjent med det fulle grunnlaget for vurderingene. Da mener jeg det er en langt bedre ordning at PST i akutte tilfeller treffer vedtak selv. Vedtakene skal uansett kunne bringes inn for departementet som klageorgan.

Jeg er glad for at det nå ser ut til at en samlet komité stiller seg bak de lovendringene som er foreslått. Jeg mener det er helt nødvendig i den tiden vi er inne i. Vi må ta de forholdsregler som er nødvendig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [15:35:33]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Deltakelse i utbytteaksjeprogram og kapitalforhøyelse i Statoil ASA (Innst. 260 S (2015–2016), jf. Prop. 84 S (2015–2016))

Øyvind Korsberg (FrP) [15:36:00] (ordfører for saken): Denne saken, som det for øvrig er en enstemmig komité som står bak, både merknader og innstilling, dreier seg om deltagelse i utbytteaksjeprogram og kapitalforhøyelse i Statoil ASA.

Komiteen viser til at styret i Statoil ASA annonserte på selskapets kapitalmarkedsdag den 4. februar 2016 at styret vil legge fram forslag om et toårig program for utbytteaksjer til behandling på Statoils generalforsamling den 11. mai, altså i morgen.

Forslaget om utbytteaksjer vil være et tilbud til selskapets aksjeeiere om å motta hele eller deler av sitt kontantutbytte i nyutstedte aksjer til en rabattert pris. I praksis gjennomføres dette ved at mottatt utbytte benyttes til å tegne nye aksjer gjennom kapitalforhøyelse i selskapet. Hvis aksjeeiere velger å motta utbytte i form av nyutstedte aksjer, vil selskapets totale utbyttebetaling i kontanter reduseres.

Som det framkommer i proposisjonen, påpeker styret i Statoil at aksjeutbytteprogrammet forventes å styrke Statoil finansielt i en situasjon med lave eller dagens olje- og gasspriser. Utbytteaksjeprogrammet skal være et verktøy for å styrke Statoils finansielle kapasitet til å kunne investere i lønnsomme prosjekter i en situasjon med lave, variable og usikre priser. Styret har også vektlagt at Statoil skal kunne utnytte de samme finansielle virkemidlene som flere av selskapets konkurrenter, bl.a. Total, Shell og BP, for å nevne noen.

Komiteen er av den formening at staten bør delta i utbytteaksjeprogrammet i Statoil ASA. Komiteen mener at staten bør søke å velge den samme aksjeandel og kontantandel som de andre aksjeeierne gjør i sum. Dette vil ivareta statens eierinteresser og vil holde statens eierandel konstant gjennom hele programmet.

Til sist: Komiteen viser til at Olje- og energidepartementet i henhold til proposisjonen legger til grunn at staten skal opprettholde sin eierandel på 67 pst. i Statoil ASA, slik Stortinget har vedtatt tidligere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [15:38:42]

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til inngåelse av konvensjon mellom Norge og Finland om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område av 9. desember 2014 (Innst. 254 S (2015–2016), jf. Prop. 49 S (2015–2016))

Line Henriette Hjemdal (KrF) [15:39:12] (ordfører for saken): Vi har til behandling proposisjonen om konvensjonen mellom Norge og Finland om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak.

Utgangspunktet for denne saken er at vi siden 1852 har hindret rein i å krysse grensen. Fram til 1852 var det fritt leide, men siden 1852 har vi hatt et skille. Fra 1922 har vi hatt tre avtaler som regulerer grensekryssende reindrift mellom Norge og Finland.

Formålet med den konvensjonen vi nå har til behandling, er å regulere ansvarsfordeling for oppføring og vedlikehold av gjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to landene, samt regulere oppfølgingen når rein likevel krysser grensen. Konvensjonen vi har til behandling, vil også medføre at det oppføres gjerder på de mest utsatte strekningene, noe som forventes å ville redusere problemet med rein som trekker over grensen. Konvensjonen innebærer også mer funksjonelle og effektive erstatningsordninger når rein krysser grensen og gjør skade. Videre etablerer konvensjonen mulighet til å fremme regresskrav overfor eierne av den reinen som har gjort skade.

Det tilligger enhver reieneier – og det har også komiteen presisert – en plikt til å vokte egen rein for at det så langt som mulig unngås at reinen kommer inn på det andre rikets område, og at gjerdene skal støtte opp om eiers vokteplikt. Det har komiteen understreket.

Forut for denne konvensjonsinngåelsen ligger det en konsekvensanalyse både fra norsk og fra finsk side. Løsningen som nå foreligger, innebærer at det ikke bygges gjerder i det området hvor et gjerde vil ha sterkest negative effekter for naturmangfold, friluftsliv og kulturminner. Der det skal oppføres gjerde på norsk side av grensen, skal det så langt som mulig gjennomføres avbøtende tiltak, i samsvar med konsekvensutredningen.

Når det gjelder kulturminner, skal Sametinget gis mulighet til å uttale seg om tiltaket vil berøre kjente kulturminner, og om tiltaket krever ytterligere registrering. Arbeidet med oppføring av gjerdet skal skje etter dialog både med Fylkesmannen i Finnmark og med Sametinget.

Når det gjelder de økonomiske konsekvensene av denne konvensjonen, har vi per nå brukt 10–15 mill. kr

på bygging av reingjerdet. Utover det vil en ikke få noen nye økonomiske utgifter, slik saken er oss forelagt. Det har vært konsultasjoner med Sametinget og NRL, og de har gitt sin tilslutning til denne konvensjonen.

Av artikkel 26 framgår det at konvensjonen gjelder i 30 år fra ikrafttredelsesdatoen. Dersom den ikke sies opp senest fem år før utgangen av den perioden, forlenges den for ytterligere ti år og skal senere anses forlenget for ti år av gangen, om den ikke sies opp to år før utgangen av den løpende tiårsperioden.

Med denne saken har vi også fått endringer i reindriftsloven. Hvis det er greit, tar jeg også for meg nå det som er en konsekvens av denne konvensjonen. Det er endringer i reindriftsloven som inkorporerer Konvensjonen av 9. desember 2014 mellom Norge og Finland om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område.

Komiteen slutter seg til endringene i reindriftsloven som følge av konvensjonen, som en samlet komité også stiller seg bak.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [15:43:23]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i reindriftsloven mv. (reingjerde mot Finland m.m.) (Innst. 234 L (2015–2016), jf. Prop. 50 L (2015–2016))

Presidenten: Sak nr. 9, om endringer i reindriftsloven, ble nettopp kommentert av saksordføreren.

Er det noen flere som ønsker ordet i den sammenheng? – Så synes ikke, og vi går videre til sak nr. 10.

Sak nr. 10 [15:43:35]

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til ratifikasjon av protokoll av 18. september 2015 om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Albania (Innst. 222 S (2015–2016), jf. Prop. 46 S (2015–2016))

Ove Bernt Trellevik (H) [15:44:04] (ordfører for saka): Sjølv om internasjonal handel har auka, er det likevel betydelege forskjellar i velferda mellom moderne økonomiar og framveksande økonomiar som ikkje er fullt så moderne og modne. Det er også store forskjellar i dei enkelte landa. Det er ei kjensgjerning at små land er meir avhengige av handel over landegrensene enn store land. Vårt eige land er eit godt døme på nettopp det. Eksport av bl.a. fisk, olje og gass har vore og er grunnlaget for velferda vår.

Det er såleis ein samla komité som støttar prioriteringane til regjeringa med frihandelsavtalar. I tillegg til at frihandelsavtalar skal fremja økonomiske interesser for Noreg, kjem ønske om at frihandelsavtalar skal fremja omsyn som menneskerettar, godt styresett, samfunnsansvaret til næringslivet, antikorrupsjon og berekraftig utvikling i all internasjonal handel, og ikkje minst at handelen

generelt skal vareta andre utanriks- og utviklingspolitiske interesser.

Eg opplever at det er god og brei einigheit om desse overordna prinsippa. Det vart også slått fast i arbeidet i Stortinget med Meld. St. 29 for 2014–2015 om globalisering og handel. Komiteen støttar såleis initiativet frå regjeringa og EFTA til at fleire frihandelsavtalar må innehalda tilvisingar til menneskerettar, arbeidstakarrettar, miljø, antikorrupsjon og samfunnsansvaret til næringslivet. Det er ein samla komité som ser positivt på at det er vedteke at slike prinsipp skal ein forsøkja å forhandla inn i avtalar der slike tilvisingar ikkje allereie inngår i frihandelsavtalen.

Så er det slik at dei aller fleste landa er tente med både opne og frie marknader, og at eit land styrkjer sine nasjonale konkurranseevner basert på open og fri konkurranse, snarare enn proteksjonisme og kunstig understøtting av eige næringsliv, for å få til eit sal. Dette er vel dokumentert og eit berande prinsipp i WTO.

Ei spørjeundersøking frå Pew Research Center i 2014 viser stor grad av støtte til slik openheit og frihandel. Utviklingsland var mest positive til globale og opne marknader, og det er alminneleg akseptert at handel bidrar til auka økonomisk vekst og utvikling. Handel er viktig for å skapa arbeidsplassar og velstandsvekst og ikkje minst for å redusera fattigdom. Dette er godt dokumentert. Motsett vil ein auke i handelshindringar senka økonomisk vekst og sysselsetjing.

Det er dette godet som gjer at Høgre og Framstegspartiet ikkje er med på ein fleirtalsmerknad i saka. Me er godt fornøgde med måten regjeringa følgjer opp frihandelsavtalar på, og me er òg godt fornøgde med korleis den førre regjeringa følgde opp slike avtalar. I ein tilsvarande merknad i innstillinga til Meld. St. 29 for 2014–2015 om globalisering og handel, som me nyleg har behandla her i Stortinget, var det berre SV og Senterpartiet som stod bak ein slik tilsvarande merknad. Eg antek at det ikkje ligg noka endring i politikken med dette, trass denne merknaden, for det har lenge vore ei oppfatning at Noreg kan spela ei rolle internasjonalt saman med andre likesinna land for å hjelpa fram med initiativ og kompromiss på det handelspolitiske området, med den føresetnaden at dei grunnleggjande reglane i WTO vert følgde.

Ei sentral problemstilling er om retten til å innføra nasjonale reguleringar og hindringar vert avgrensa av internasjonale handelsforpliktingar. Det som er sikkert, er at når ein stat inngår frihandelsavtale med EFTA, gjev han ikkje frå seg retten til å sikra andre viktige interesser som forbrukarrettar, tilsynsbehov, folkehelse og miljø- og sikkerheitskrav. Dette er og vil framleis vera ei sak for det enkelte landet. WTO anerkjenner òg at medlemmer har behov for å regulera viktige nasjonale omsyn. Dette er reflektert i avtaleverket til WTO og i alle bilaterale frihandelsavtalar som byggjer på WTO. Dette er inkludert i EFTA-avtalane våre.

Sjølv om eg oppfattar fleirtalsmerknaden til å vera i motstrid med kva fleirtalet meinte i samband med behandlinga av Meld. St. 29 for 2014–2015 om globalisering og handel, antek eg at meininga kanskje ikkje er at me skal oppfatta merknaden slik. Men som nemnt er det ein god

grunn til at Høgre og Framstegspartiet ikkje er med i den merknaden.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [15:48:38]

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til ratifikasjon av protokoll av 22. juni 2015 om Guatemalas tiltredelse til frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Costa Rica og Panama (Innst. 226 S (2015–2016), jf. Prop. 56 S (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 12 [15:49:02]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om offentlig støtte m.m. (opprettelse av nasjonalt register for offentlig støtte) (Innst. 235 L (2015–2016), jf. Prop. 57 L (2015–2016))

Ove Bernt Trellevik (H) [15:49:33] (ordfører for saka): I denne saka er komiteen samrøystes, og det er kanskje på sin plass å takke komiteen nettopp for det.

Det er godt at alle parti kan sjå at EØS-rettslege forpliktingar for Noreg også har positive sider. Det er akkurat det denne saka handlar om, at me skal oppretta eit nasjonalt register med opplysningar om offentlig støtte. Det er slik at me uansett har opplysningsplikt til ESA om slik offentlig støtte, og det er ein samla komité som ser positivt på eit slikt register, som vil vera søkbart, ope og tilgjengeleg for fleire, og dette igjen kan bidra til meir openheit om offentlig støtte. Det er ikkje berre ESA, som me frå før av har rapporteringsplikt til, som kan nytta seg av registeret, men også andre offentlege organ og andre som har behov for slik informasjon.

Komiteen støttar også regjeringa sitt forslag om at terskelen for registreringsplikt vert fastsett i eiga forskrift, og at sjølve registeret vert ein del av Brønnøysundregistra. Komiteen ser for seg at meirkostnaden til administrasjon med dette vert relativt beskjeden, sett opp mot støttenivået og gevinsten ved meir openheit.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [15:50:55]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om Innovasjon Norge (ansvarsforhold og forvaltning) (Innst. 255 L (2015–2016), jf. Prop. 66 L (2015–2016))

Oskar J. Grimstad (FrP) [15:51:23] (ordfører for saka): Dagens innstilling er resultatet av behandlinga av Prop. 66 L for 2015–2016 om endringer i lov om Innovasjon Norge, ansvarsforhold og forvaltning. Dette er dessutan

ei vidarebehandling av Prop. 89 L for 2014–2015 om endringer i lov om Innovasjon Norge, eigarforhold og forvaltning av selskapet, etter Stortingets bestilling den gongen.

Eg vil først takke komiteen for eit godt samarbeid og for at vi no har ei innstilling som fleirtalet kan stå inne for. Eg vil også takke regjeringa for oppfølginga av Stortingets oppmodingar, som medfører endringer i ansvarsforhold og forvaltning i Innovasjon Norge, men at eigarstrukturen i selskapet står fast.

Det vi truleg kjem til å vedta i dag, vil ha står betyding for utviklinga av næringslivet og verdiskapinga i Noreg framover. Eg er veldig glad for at fleirtalet innser at det er viktig at Innovasjon Norge får eit større moglegheitsrom til å drive verksemda si. Dette gir hovudstyret i Innovasjon Norge større handlingsrom til å forme ut kundekontakt, saksbehandling og avgjerdssystem til det beste for bedrifter, gründerar og innovasjons- og næringsmiljø. I ei tid då tusenvis av menneske har mista inntektene sine, er det viktig at vi som politikarar gjer det vi kan for å fremje verdiskaping og nytenking. Dette vedtaket er difor spesielt viktig i så måte.

Ein viktig del av å gi større handlingsrom til Innovasjon Norge er å oppheve påbodet om lovkravet om regionale styre. Dette vil på ingen måte medføre ei maktsentralisering av selskapet der avgjerder blir tatt basert på mindre kunnskap – dette kan eg understreke som tidlegare regionstyremedlem over mange år. Dette vil likevel leggje til rette for at selskapet kan finne den avgjerdsstrukturen som best varetar god saksbehandling. Det er Innovasjon Norge som kjenner avgjerdsprosessen sin best, og difor er eg glad for at fleirtalet går inn for at selskapet i større grad kan bestemme dette sjølv. Selskapet kan då i større grad sjå til at ein har ei organisering som er tilpassa dei ulike behova i regionane.

Vedtaket vil elles innebere nokre mindre ulikheiter mellom lov om Innovasjon Norge og alminneleg selskapslovgiving. I den samanhengen er eg glad for at føretaket blir ansvarleg for eigne forpliktingar, i tråd med hovudregelen for sektorpolitiske selskap.

Eg vil med dette tilrå innstillinga om endringer i lov om Innovasjon Norge, ansvarsforhold og forvaltning.

Pål Farstad (V) [15:54:11]: Det er ikke trangt om talletiden her i dag, men jeg har lyst til å si noe knyttet til Innovasjon Norge fordi dette er en viktig sak.

Formålet med Innovasjon Norge er å være statens og fylkeskommunens virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. I en tid med lav oljepris, økende arbeidsledighet og et næringsliv i krevende omstilling er arbeidet til Innovasjon Norge viktigere enn noen gang.

Men dersom Innovasjon Norge skal kunne nå målsettingen om å løfte fram flere gründere som kan bidra til verdiskapingen her i landet, er det viktig å lage og gi bedre rammer for Eierstyringen, for forvaltningen av selskapet og for utviklingen av Innovasjon Norge som sådan. Dette lå også til grunn da Stortinget behandlet Prop. 89 L for 2014–2015 i desember 2014.

Forslagene som ligger her, innebærer at styret i Inno-

vasjon Norge gis større handlingsrom til å utforme kunde-kontakt, saksbehandling og beslutningssystem til det beste for gründere, bedrifter og innovasjons- og næringsmiljøer. Dette er en utvikling som Venstre støtter.

Venstre har også vært opptatt av å organisere Innovasjon Norge slik at fylkeskommunale og regionale behov blir godt ivaretatt. Under behandlingen av Prop. 89 L for 2014–2015 kom det inn flere høringsinnspill om at Innovasjon Norge bør ha større frihet til organisering. Derfor støttet Venstre opphevelse av lovfestingen av regionale styrer, og det er en viktig grunn til at jeg har tatt ordet i denne saken. Vi mener at en slik opphevelse ikke er til hinder for at regionale styrer videreføres der det er hensiktsmessig – der det er hensiktsmessig – og vi legger til grunn at den regionale tilknytningen ikke reduseres, selv om lovfestingen av regionale styrer opphører. Opphevelsen av lovfesting av regionale styrer vil bidra til at Innovasjon Norge kan finne den beslutningsstrukturen som best ivaretar kravene til god saksbehandling. Det vil også gi Innovasjon Norge mulighet til å organisere kundekontakt og interne ressurser, slik at de tilpasses de til enhver tid ulike behovene i de ulike regionene.

Ingunn Foss (H) [15:57:06]: Hensikten med endringene i lov om Innovasjon Norge er å skape bedre rammer for eierstyringen, forvaltningen av selskapet og for utvikling av Innovasjon Norge som organisasjon. En samlet komité understreker viktigheten av å organisere virksomheten slik at fylkeskommunale og regionale behov blir godt ivaretatt.

Innovasjon Norges formål er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Selskapet skal samarbeide med regionale aktører, og samarbeidet skal reguleres gjennom egne avtaler mellom selskapet og den enkelte aktør.

Det er positivt at hovedstyret i Innovasjon Norge får større handlingsrom til å utforme kundekontakt, saksbehandling og beslutningssystem, til det beste for gründere, bedrifter og innovasjons- og næringsmiljøer. Det er også positivt at ulikheten mellom lov om Innovasjon Norge og alminnelig selskapslovgivning reduseres, og at selskapet blir ansvarlig for egne forpliktelser i tråd med hovedregelen for sektorpolitiske selskaper.

Endringene åpner for at Innovasjon Norges lokalkontorer kan spesialisere seg og bygge opp sterke fagmiljøer basert på regionale behov og i tillegg ha nasjonale oppgaver og ansvar på ulike områder. Dette vil styrke Innovasjon Norges regionale oppgave. Samtidig styrkes fylkeskommunens rolle som oppdragsgiver, og samspillet mellom fylkeskommuner og Innovasjon Norge befestes gjennom partnerskap. Dette vil bidra til mindre byråkrati og bedre beslutningsprosesser.

Stortinget vedtar i dag at det delte eierskapet mellom staten og fylkeskommunene opprettholdes. Hovedstyret endres fra seks til ni medlemmer, som er på størrelse med dagens hovedstyre. Vi er glad for at et flertall i komiteen støtter forslaget om å oppheve lovkravet om regionale styrer.

Geir Pollestad (Sp) [15:59:17] (komiteens leder): Innovasjon Norge er et viktig redskap for å bidra til verdiskaping. Det er et viktig prinsipp at Innovasjon Norge skal ha en lokal forankring. Derfor var det gledelig at det ikke var flertall for å oppheve det fylkeskommunale medeierskapet i Innovasjon Norge, og Senterpartiet er, i likhet med Arbeiderpartiet og SV, ikke enig i at en opphever lovkravet om regionale styrer i Innovasjon Norge.

Jeg tok bare ordet for å understreke at Senterpartiet, i likhet med Arbeiderpartiet og SV, har gjort rede for våre primærstandpunkt i Innst. 131 L for 2015–2016, der vi hadde den diskusjonen. Vi så derfor ikke behov for å ta en ny runde på det i denne innstillingen. Det er det også gjort oppmerksom på i innstillingen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:00:38]: I utgangspunktet hadde eg ikkje tenkt å ta ordet i denne saka, men eg fekk eit sterkt behov for det da innlegga, spesielt dei frå representantane til Høgre og Framstegspartiet, kom.

La meg begynne med ein liten metafor: Det skjedde ei omlegging av fiskerikontora i Noreg nyleg. Blant anna blei fiskerikontoret på Skjervøy lagt ned og bestemt flytta til heimbyen min, Tromsø. Dei to personane som var på Skjervøy, hadde kontakt med og kjende til alle næringsutøvarane i regionen. Det er ein region som eksporterer fisk for 3–3,5 mrd. kr i året. Dei kjende alle saman. Grunngevinga var at ein trong å skape sterkare fagmiljø, og dermed skulle ein lokalisere dette i Tromsø. Dei som fekk tilbod om å flytte til Tromsø, takka nei, og stillingane blei erstatta av nyutdanna menneske frå Universitetet i Tromsø, eit universitet eg har gått på – og eg har all mogleg grunn til å anbefale folk å gå der. Men dei er ikkje i nærleiken av å ha den same kunnskapen om næringsfeltet.

Metaforen er meint å fortelje noko veldig viktig: Vi kan ikkje utvikle ei forvaltning og eit støttesystem i dette landet som ikkje forstår stader. Det er det som gjer at SV ikkje støttar forslaget om å oppheve vedtaka om regionale styre i Innovasjon Noreg.

For kva var heile grunngevinga for at ein oppretta desse regionale styra i utgangspunktet? Det var ein såpass ordinær idé som at det er dei som har skoen på, som veit best kvar han trykkjer. Skal ein ta gode avgjerder, må ein kjenne til stader. I sak etter sak som denne regjeringa lar segle gjennom denne salen, føreslår ein tiltak der stader, geografi og det lokale nivået blir sett bort frå og erstatta av ei form for stadlaus, objektiv saksbehandling.

Det er ikkje vanskeleg å lese ut av forslaget at det er nettopp dette det blir lagt opp til også i omorganiseringa av Innovasjon Noreg. Grunngevinga om at dette tar mykje tid, tid som heller kan brukast til kundekontakt, er eit stråmannsargument. Det som er den eigentlege grunngevinga her, er at ein ønskjer ei mykje meir gjennomgripande omorganisering av Innovasjon Noreg, der avgjerder som f.eks. omfattar spennande idear på Senja, skal bli tatt heilt andre stader enn i nærleiken av Senja. Vi står da i fare for at veldig gode idear ikkje blir forstått fordi ein ikkje forstår stadane der dette skjer. Viss løysinga på dei store utfordringane vi står overfor i dette landet, med aukande arbeidsløyse og store strukturelle utfordringar i norsk økonomi, er å flyt-

te avgjerdene bort frå der denne verdiskapinga skal skje, er ein på ville vegar.

SV kjem ikkje til å stemme for dette og åtvarar også sterkt imot andre, liknande, forslag som ikkje forstår stader.

Statsråd Monica Mæland [16:04:13]: Innovasjon Norge er som kjent et særlovselskap hvor staten eier 51 pst. og hver av fylkeskommunene 2,6 pst. Innovasjon Norge er en organisasjon som mottar over 40 tildelingsbrev hvert år, har 16 styrever, 22 hjemmekontor og 36 utekontor. Jeg mener at et velfungerende Innovasjon Norge er veldig viktig – kanskje viktigere enn noen gang – for omstilling og utvikling i norsk næringsliv. Og på tross av siste innlegg har mitt motiv for å foreslå endringer i Innovasjon Norge vært å tilpasse kompetansen og innsatsen ved kontorene rundt om i Norge til ulike behov i regionene.

Den 19. januar i år behandlet Stortinget et forslag om endringer i Innovasjon Norge, og stortingsbehandlingen viste en bred enighet om de overordnede føringene for Innovasjon Norge: Det skal være statens og fylkeskommunenes virkemiddel, og det skal bidra til bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet. Denne enigheten er i tråd med den dialogen vi har ført med fylkeskommunene under forberedelsen av lovendringene.

Jeg mener også at bred enighet om hovedføringene er et veldig godt utgangspunkt for oppdragsgiverne, og det er et godt utgangspunkt for eierskapet. Enighet om hovedlinjene er også et gode for Innovasjon Norge og for at selskapet skal kunne tilby stadig bedre og mer relevante tjenester til norsk næringsliv.

Vi har fra regjeringens side fulgt opp Stortingets anmodning fra den 19. januar om å komme tilbake med et revidert forslag til endringer i loven. Det er et ønske fra regjeringens side at særlovgivningen for Innovasjon Norge skal bli mer lik den alminnelige selskapslovgivningen, og næringskomiteen peker også på dette i sin innstilling. Klare ansvarsforhold og kjente prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse reduserer usikkerhet og gir anledning til å benytte et etablert rammeverk for å løse små og store utfordringer i styringen.

Så har det vært noe ulikt syn på hvordan rammeverket for Innovasjon Norge skal utformes, men Stortingets vedtak av 19. januar ga noen klare føringer for et nytt forslag, og de er selvsagt fulgt opp fra regjeringens side.

Jeg mener at de endringene som nå er foreslått, vil bidra til at styret får et klarere ansvar. Styret får handlingsrom til å organisere søknadsbehandling og kundekontakt til det beste for Innovasjon Norges kunder, og endringene vil bidra til at distriktskontorene i større grad kan tilpasses regionale behov. Endringene legger også til rette for at Innovasjon Norge skal ha et bredt sammensatt styre med medlemmer fra alle deler av landet, og de vil legge til rette for at Innovasjon Norge kan bidra aktivt til næringsutvikling i regionene. Det er noe både fylkeskommunene og jeg er opptatt av i vår felles eierskapsutøvelse.

Oskar J. Grimstad (FrP) [16:07:50]: Berre kort om SV si åtvaring mot oppheving av krav om regionale styre

og meining om at det ikkje er fornuftig. Eg har sjølv sete i styret i regionale SND-kontor og sett korleis dette fungerer i praksis. Det er ikkje slik at desse styra har grenselause fullmakter. Det er slik at desse styra har fullmakter som dei òg gir til administrasjonen. I tillegg har ein program, og viss søknader er innanfor programkategorien, blir dei automatisk innvilga så lenge som det er midlar å tildele. Utover det må desse regionale styra også sende dei store søknadane til styra sentralt. I sum blir dei regionale styra sitjande igjen med relativt lite og blir på mange måtar sandpåstrøarar.

Då blir det noko underleg å samanlikne dette med fiskerikontor med to tilsette som kjenner nær sagt kvar einaste fiskar og kvar einaste båt. Vi er eit lite land med ei lita befolkning. Eg trur vi må ta innover oss at viss ikkje vi styrer dette på ein rasjonell og god måte og ikkje bruker unødige ressursar, så legg vi på kostnader på administrasjonssida på ein slik måte at det rett og slett blir uhensiktsmessig og slett ikkje tener verken framtida eller dei som i dag står utan jobb. Det handlar rett og slett om å skape eit samfunn som er kostnadseffektivt, og som bruker ressursane på best mogleg måte.

Vi kan ta eit anna eksempel, skatteinnkrevjarar som sit aleine på eit kontor i ein kommune – vi har det i vår kommune. Forslaget om at desse skulle samlast, blei nedstemt. Når ein må organisere det slik at det for kvar enkelt mann som har ei oppgåve, må spesialtilpassast – med kontorutstyr, dataanlegg og alt som vedkommande må ha – og vi skal ha det så spreidd, blir det så ineffektivt at det rett og slett ikkje er up-to-date, for å bruke eit godt, nynorsk ord. Slik kan vi ikkje ha det.

Else-May Botten (A) [16:10:17]: Jeg trodde vi var ferdige med å diskutere denne saken, jeg også, men jeg må bare si at man blir litt engasjert når man sitter og hører statsråden si at man var enig om de overordnede linjene i det som kom i forslaget. Det var nettopp det vi ikke var. Vi ønsket ikke å oppheve loven når det gjelder de regionale styrene, og vi ønsket at fylket fortsatt skulle være medeier – det ville jo ikke regjeringen. Nå tapte regjeringen i den ene saken og vant i den andre – på de to punktene – men det er jo ikke sånn at dette er en sak som vi i utgangspunktet ønsket skulle lande sånn, fra vårt ståsted.

Så til Oskar J. Grimstad, som sier at han har sittet i dette styret lokalt – der er vi to. Men jeg tror han har sittet der for lenge siden, for han sa at han satt da det var SND-kontor. Det er ganske lenge siden. Nå heter det Innovasjon Norge. Da jeg satt i det styret, var det en veldig fordel da vi satt og behandlet sakene, at vi hadde kunnskap om det regionale næringslivet. Det var ikke en byråkratisk prosess i det hele tatt, det var raskt og effektivt behandlet. De som jobbet der, hadde lagt fram et godt materiale for å behandle sakene, og det var viktig, mener i hvert fall jeg, at det var regionale aktører som kjenner næringslivet, som satt og behandlet dem.

Dessverre blir det ikke den muligheten nå, men vi kommer til å passe på at hovedstyret er godt representert med representanter fra hele landet, og at man ikke mister den kontakten og den kunnskapen. Og så blir det interessant å

se om noen av fylkene fortsatt får lov til å ha regionale styrever. Det kan faktisk være en del som ønsker det. Hvordan det blir rigget framover, kommer vi til å passe nøye på.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:12:26]: Når det gjeld representanten Grimstads argumentasjon, finn eg det litt spesielt at hans problem med dei regionale styra var at han hadde for liten innverknad og dermed går inn for å fjerne dei fullstendig frå kartet. Den logiske konklusjonen på resonnementet hans ville jo vere å utvikle dei regionale styra til å få ei større rolle, slik at det lokale og regionale nivået hadde ei større rolle i dette arbeidet, mens dei no blir fullstendig utraderte. Det synest eg er ein litt underleg inngang til dette spørsmålet.

Så til både representanten Grimstad og statsråden sitt resonnement: Det er til å lese ut av både innstillinga og innlegga at selskapet blir målet. Det verkar som om ein har gløymt noko veldig viktig når det gjeld Innovasjon Noreg, og det er at ja, det er eit selskap, men det er det viktigaste verktøyet vårt for å fremje idear rundt omkring i heile landet. Det er ikkje berre eit selskap som vi skal ha ei form for styreforhold til og passe på utgiftene til; dette er eit selskap som vi skal bruke aktivt, med risiko, for å løfte idear rundt omkring i heile landet. Og når selskap blir målet, kan eg forstå desse avgjerdene – spare pengar fordi det verkar som det er eit pengesluk å ha regionale styre. Men dersom målet faktisk er å løfte idear rundt omkring i heile landet, er dette prosjektet heilt feil veg å gå.

Så er det det at fylka skal takast ut av eigarskapet, som er det sentrale i dette, og det er jo ein del av det langsiktige arbeidet med å ta frå fylka ei rolle i den regionale utviklinga, bygd på gud veit kva for idé. Dersom ikkje fylka skal ha ei rolle i å utvikle næringslivet i sin region, og at ein frå statleg hald veit dette betre, har ein jo tatt eit ganske spesielt standpunkt, spesielt overfor alle oss stortingsrepresentantar som faktisk kjem frå desse fylka, og som skal prøve å gjere vårt beste i næringskomiteen.

Ingunn Foss (H) [16:15:12]: Jeg har en kort kommentar til representanten Fylkesnes' innlegg, som jeg oppfatter som nokså selvmotsigende med hensyn til det som har vært intensjonen bak denne lovendringen. Oppmykningen i kravene for organisering av Innovasjon Norge åpnet nettopp for mer spesialisert tilstedeværelse, med sterkere fagkompetanse, f.eks. på fisk og fiskeri, der denne drives. Det styrker jo snarere enn å svekke Innovasjon Norges tilstedeværelse. Poenget er ikke at selskapet skal finne opp hva som er de gode tingene i framtida, men de skal hjelpe private ideer videre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [16:16:06]

Stortingets vedtak til lov om klageorganer for forbrukersaker (gjennomføring av direktiv 2013/11/EU og forordning nr. 524/2013) og endringer i enkelte andre lover

(Lovvedtak 54 (2015–2016), jf. Innst. 244 L (2015–2016) og Prop. 32 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [16:16:29]

Stortingets vedtak til lov om endring i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) (Lovvedtak 55 (2015–2016), jf. Innst. 239 L (2015–2016) og Dokument 8:35 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sak nr. 15.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag.

Det er

- forslag nr. 1, fra Tone Merete Sønsterud på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
 - forslag nr. 2, fra Anders Tyvand på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- Det voteres først over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en egen sak om fremtidig organisering av Det praktisk-teologiske seminar, som inkluderer en vurdering av behovet for et praksissenter i kirkens egen regi for ulike profesjonsutdanninger som retter seg mot kirkelig virksomhet.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 90 stemmer mot og 12 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 16.27.11)

Presidenten: Er det noen stemmer som ikke er blitt registrert? – Det er det. Da tar vi voteringen om igjen.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 91 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.27.42)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i kirke-loven (omdanning av Den norske kirke til eget rettssubjekt m.m.)

I

I lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Kirkelig inndeling*

Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og kan ikke løses fra denne.

Den norske kirke, så vel som det enkelte sokn, er egne rettssubjekter og har selv rettigheter og forpliktelser, er parter i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstol og andre myndigheter.

Hvert sokn hører til ett prosti. Hvert prosti hører til ett bispedømme.

Hvert sokn skal være betjent av prest, hvert prosti av prost og hvert bispedømme av biskop.

Endringer i den kirkelige inndeling og navn på kirke, sokn, prosti og bispedømme fastsettes av Kongen. Departementet treffer de bestemmelser som er nødvendige for gjennomføring av inndelingsendringer og foretar nødvendige lempninger i anvendelsen av gjeldende lov. *Avgjørelsesmyndighet etter dette ledd kan overlates til bispedømmerådet.*

Særskilt ordning for døvemenigheter og andre kateorialmenigheter fastsettes av Kirkemøtet.

Ny § 2 a skal lyde:

§ 2 a *Statens økonomiske ansvar*

Etter budsjettøknad fra Kirkemøtet gir staten tilskudd til prestatjenesten og kirkens virksomhet regionalt og nasjonalt. Staten kan gi tilskudd også til andre kirkelige formål.

§ 3 nummer 8 første ledd skal lyde:

Innmelding i, og utmelding av Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet. Utmelding kan alltid skje skriftlig. Er vedkommende bosatt i utlandet, rettes henvendelsen til kirkebokføreren på siste bosted her, eller såfremt vedkommende ikke har hatt bosted her, til den kirkebokfører Kirkerådet bestemmer.

§ 3 nummer 8 fjerde ledd skal lyde:

Kirkemøtet gir nærmere regler om fremgangsmåten ved innmelding og utmelding og melding etter dette nummer, herunder om hvilke opplysninger som kan kreves.

§ 3 nummer 10 nytt annet punktum skal lyde:

Regler om registerføringen gis av Kirkemøtet.

§ 4 femte ledd skal lyde:

Kirkemøtet gir regler om kirkelig manntall og om innføring i dette.

§ 5 nytt femte ledd skal lyde:

Ved endringer i kommunegrenser eller sammenslåing av kommuner gjelder bestemmelsene i inndelingslova om økonomisk oppgjør i kap. V og gjennomføring i kap. VI tilsvarende for kirkelig fellesråd så langt det passer. Bispedømmerådene utøver den myndighet som i inndelingslova er lagt til Fylkesmannen.

§ 9 fjerde ledd skal lyde:

Menighetsrådet medvirker ved tilsetning i kirkelige stillinger etter de regler som gjelder til enhver tid.

§ 9 åttende ledd skal lyde:

Menighetsrådet skaffer til veie de opplysninger og gir de uttalelser som kirkelig myndighet ber om.

§ 11 første ledd skal lyde:

Menighetsmøtet avgjør saker om innføring av gudstjenstlige bøker i kirken og andre saker som etter bestemmelse av Kirkemøtet overlates til menighetsmøtets avgjørelse.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

For øvrig gir menighetsmøtet uttalelse når kirkelig myndighet ber om det eller når menighetsmøtet av eget tiltak ønsker å uttale seg.

§ 14 femte ledd skal lyde:

Kirkelig fellesråd utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd.

§ 21 nytt sjette ledd skal lyde:

Departementet kan på avgrensede områder overlate til biskopen å treffe beslutninger etter denne paragraf.

§ 22 oppheves.

§ 23 skal lyde:

§ 23 *Bispedømmeråd*

Bispedømmerådet består av:

- a) biskopen,
- b) en prest valgt av prestene i bispedømmet,
- c) en lek kirkelig tilsatt valgt av de leke kirkelige tilsatte i bispedømmet og
- d) sju andre leke valgt ved flertalls- eller forholdstallsvalg, hvorav minst fire velges direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer,
- e) en nord-samisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, en lule-samisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd, og en sør-samisk representant i Nidaros bispedømmeråd.
- f) en representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.

Presten og de leke medlemmene velges for fire år. Kirkemøtet gir nærmere regler om valget, herunder regler om antallet varamedlemmer og regler som presiserer hvem som er stemmeberettiget og valgbar etter første ledd bokstavene b, c, d, e og f.

Bispedømmerådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet.

Bispedømmerådet utfører de gjøremål som det til enhver tid er pålagt av Kirkemøtet eller Kirkerådet. Bispe-

dømmerådet kan også utføre oppgaver som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd eller kirkelige fellesråd.

For bispedømmerådet gjelder reglene i § 7 og § 8 første ledd tilsvarende.

Bispedømmerådet skal ha en daglig leder av virksomheten.

Nærmere regler om formene for bispedømmerådets virksomhet gis av Kirkemøtet.

§ 24 skal lyde:

§ 24 *Kirkemøtet*

Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og ett medlem valgt etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet. Kirkemøtet samles ordinært til møte en gang i året. Har et medlem forfall, skal varamedlem kalles inn.

Kirkemøtet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på saker av felles kirkelig karakter og ellers på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet innen Den norske kirke. Som øverste representative organ i Den norske kirke fastsetter Kirkemøtet alle gudstjenstlige bøker i Kirken. Kirkemøtet skal verne og fremme samisk kirkelig og ivareta Den norske kirkes internasjonale og økumeniske oppgaver.

Kirkemøtet

- a) gir uttalelse i saker om viktige endringer i lover på det kirkelige område,
- b) fastsetter retningsgivende planer og programmer for den kirkelige undervisning, diakoni, kirkemusikk og for økumenisk virksomhet,
- c) fastsetter kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk,
- d) gir regler om kirkens inventar og utstyr,
- e) foreslår retningslinjer for kirkelig inndeling.

Kirkemøtet treffer avgjørelser og opptrer på vegne av rettssubjektet Den norske kirke når det ikke er fastsatt i eller i medhold av lov at myndigheten er lagt til annet organ.

Kirkemøtet kan gi en arbeidsgiverorganisasjon fullmakt til å inngå og si opp tariffavtale, samt å gi eller motta kollektiv arbeidsoppsigelse på rettssubjektet Den norske kirkes vegne.

Kirkemøtet kan godkjenne forsøk med valgmenigheter som selv finansierer sin virksomhet. Nærmere vilkår for det enkelte forsøk fastsettes av Kirkemøtet.

Kirkemøtet kan uten hinder av bestemmelsene i loven her godkjenne forsøk med valgperiode på to år og direkte valg til kirkelig fellesråd og bispedømmeråd. Nærmere vilkår for det enkelte forsøk fastsettes av Kirkemøtet.

Kirkemøtet kan delegerer sin myndighet til Bispemøtet, bispedømmerådene, biskopene, prostene og til eventuell nemnd opprettet i medhold av § 27.

§ 25 skal lyde:

§ 25 *Kirkerådet*

Kirkerådet består av et antall medlemmer med person-

lige varamedlemmer valgt av Kirkemøtet og en biskop med varamedlem valgt av Bispemøtet.

Kirkerådet forbereder de saker som skal behandles av Kirkemøtet og iverksetter Kirkemøtets beslutninger.

Kirkerådet leder kirkens arbeid på nasjonalt nivå.

Kirkerådet har ansvaret for at økonomiforvaltningen og økonomistyringen av de midlene som Kirkemøtet disponerer, er forsvarlig. Kirkerådet fastsetter regnskapet. For regnskapet gjelder regnskapsloven om ikke departementet har fastsatt andre bestemmelser i forskrift.

Kirkerådet skal ha en daglig leder av virksomheten.

Nærmere regler for valg av Kirkeråd og for Kirkerådets virksomhet fastsettes av Kirkemøtet.

§ 26 annet ledd skal lyde:

Bispemøtet virker for samordning av de gjøremål som etter gjeldende regler tilligger biskopene og utfører for øvrig de gjøremål som til enhver tid er pålagt ved bestemmelse av Kirkemøtet. Det avgir uttalelse i saker som det blir forelagt av Kirkemøtet.

§ 26 tredje ledd skal lyde:

Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for møtene.

§ 27 skal lyde:

§ 27 *Nemnd*

Kirkemøtet kan oppnevne en særskilt nemnd og overlate til denne å avgjøre saker og fastsette nærmere regler for nemndas arbeid.

Nemnda kan ikke omgjøre vedtak truffet av soknets organer.

§ 29 første ledd annet punktum skal lyde:

Det kan dispenseres fra kravet når særlige grunner tilsier det etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet.

§ 31 skal lyde:

§ 31 *Prestenes, prostenes og biskopenes tjeneste*

Ingen kan tilsettes som prest eller ordineres til preste-tjeneste i Den norske kirke uten å ha de kvalifikasjoner som fastsettes av Kirkemøtet.

All preste-tjeneste skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser.

Prest som gjør seg skyldig i grovt pliktbrudd eller annet vesentlig brudd på ordinasjonsforpliktelsen, kan fratras retten til å utføre preste-tjeneste etter nærmere regler om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet.

Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og gir nærmere regler om vilkår mv. for prester, proster og biskoper.

§ 32 oppheves.

§ 34 oppheves.

§ 37 første ledd annet punktum skal lyde:

Nærmere regler om registerføringen gis av Kirkemøtet.

§ 37 annet ledd skal lyde:

Opplysninger som nevnt i første ledd kan etter nærmere bestemmelser av Kirkemøtet inntas i medlemsregister for Den norske kirke, jf. § 3 nr. 10.

§ 38 første ledd skal lyde:

Forvaltningsloven, *offentleglova og regler om offentlige organer i arkivlova* gjelder for den virksomhet som drives av lovbestemte kirkelige organer. *For saker om ansettelse, oppsigelse eller andre personalsaker kommer likevel bare forvaltningsloven kapittel II og III til anvendelse.*

§ 38 annet ledd skal lyde:

Vedtak i et lovbestemt kirkelig organ kan ikke påklages med mindre annet er særskilt bestemt. Vedtak etter offentliglova som er truffet av menighetsrådet eller kirkelig fellestråd, kan påklages til bispedømmerrådet. Vedtak etter offentliglova som er truffet av bispedømmerrådet, kan påklages til Kirkerådet.

§ 38 fjerde ledd oppheves.

§ 39 første ledd annet punktum oppheves.

§ 40 skal lyde:

§ 40 *Overgangsregler ved omdanning av Den norske kirke til eget rettssubjekt*

Ved omdanning av Den norske kirke til eget rettssubjekt ved lov om endringer i kirkeloven (omdanning av Den norske kirke til eget rettssubjekt m.m.) har overdragelse til rettssubjektet Den norske kirke av forpliktelser knyttet til den statskirkelige virksomheten frigjørende virkning for staten. Fordringshavere og andre rettighetshavere kan ikke motsette seg overføringen eller gjøre gjeldende at overføringen utgjør en bortfallsgrunn for rettsforholdet.

Offentlige rettigheter, tillatelser mv. som gjelder for den virksomhet som skal omdannes, blir fra overdragelsestidspunktet overført til Den norske kirke. Omregistrering i grunnboken og andre offentlige registre i forbindelse med virksomhetsoverdragelsen skjer ved navneendring.

Kirkelig tilsatte som overføres fra staten til Den norske kirke, gis rett til uttak av avtalefestet pensjon tilsvarende ordningen i Hovedtariffavtalen i staten, i samsvar med det som er fastsatt i lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse. Retten til uttak forutsetter medlemskap i Statens pensjonskasse og gjelder fram til 1. januar 2021.

Nåværende § 40 blir ny § 41.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom I § 23 første ledd bokstav d og forslag nr. 1 fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som lyder:

«§ 23 første ledd bokstav d skal lyde:

d) sju andre leke valgt ved flertalls- eller forholdstallsvalg som velges direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer,»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble innstillingen bifalt med 63 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.28.19)

Presidenten: Det voteres så over I § 23 fjerde ledd andre punktum.

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 52 stemmer for og 51 stemmer mot komiteens innstilling.

(Voteringsutskrift kl. 16.28.44)

Elisabeth Røbekk Nørve (H) (fra salen): Jeg stemte feil.

Presidenten: Her var det mye tvil. Da tar vi voteringen om igjen.

Det voteres altså over I § 23 fjerde ledd andre punktum.

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 59 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.29.59)

Presidenten: Det voteres over resten av I og II.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 2 var initiativdebatt, og det foreligger derfor ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Stine Renate Håheim på vegne av Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 3 og 4, fra Geir Sigbjørn Toskedal på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra André N. Skjelstad på vegne av Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 6, fra Geir Sigbjørn Toskedal på vegne av Kristelig Folkeparti

Det voteses først over forslag nr. 6, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen regulere at direktevirkende elektrisitet til oppvarming kan godkjennes som eneste oppvarmingsløsning dersom energien er produsert av plusshusløsninger i bygget eller solcellepaneler eller en kombinasjon av disse.»

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 58 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.31.11)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 5, fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at 40 pst. av netto varmebehov for bygg under arealgrensen på 1 000 m² kan dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.31.29)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 3 og 4 fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre arealgrensen fra byggeteknisk forskrift som gjaldt frem til 31. desember 2015 på 500 m² oppvarmet BRA som skille mellom ulike energiforsyningskrav i ny byggeteknisk forskrift gjeldende fra 1. januar 2016.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre reguleringen

fra byggeteknisk forskrift gjeldende frem til 31. desember 2015 av elektrisitet brukt direkte til varmeformål med krav til at bygg skal prosjekteres og utføres slik at henholdsvis 40 pst. og 60 pst. av netto varmebehov kan dekkes med annen energiforsyning, avhengig av arealgrensen, i ny byggeteknisk forskrift gjeldende fra 1. januar 2016.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.31.48)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en norsk definisjon av nesten-null-energinivå i tett dialog mellom myndigheter, bransjeaktører og andre relevante aktører.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.32.11)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at 60 pst. av netto varmebehov for bygg over arealgrensen på 1 000 m² kan dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 55 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.32.35)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen innføre en bestemmelse slik at der hvor kommuner har vedtatt tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegg etter plan- og bygningsloven § 27-5, kan

kommunen vedta at nye bygninger utstyres med varmeanlegg slik at fjernvarme kan nyttes.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.32.55)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:31 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen og André N. Skjelstad om å beholde strenge miljøkrav til oppvarming i ny byggefor-skrift (TEK 15) – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Jan Bøhler på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes først over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at nytt regjeringskvartal blir et nullutslippsbygg i bygge-, drifts- og avhendingsfasen, bidrar til innovasjon innen klimateknologi og blir et plussus i drift.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.34.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at anbudskriteriene og kontraktstørrelsen i prosjektet nytt regjeringskvartal utformes på en slik måte at norsk næringsliv

kan delta i anbudsprosessen på en konkurransedyktig måte.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere hvordan bygging av nytt regjeringskvartal kan brukes til å vise fram og fremme bruk av tre.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 16.34.52)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:40 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om anbudskriterier for nytt regjeringskvartal som sikrer at norsk næringsliv kan være konkurransedyktig – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Helge André Njåstad på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

§ 1-6 tredje ledd skal lyde:

Andre ledd kommer ikke til anvendelse for tiltak som omfattes av §§ 20-7 og 20-8 om skjermingsverdige objekter i medhold av sikkerhetsloven eller § 20-9 om unntak ved kriser, katastrofer eller ekstraordinære situasjoner i fredstid.

Ny § 20-9 skal lyde:

§ 20-9 *Unntak ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid*

Ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid kan Kongen for inntil 1 år av gangen bemyndige departementet til å fatte beslutning om midlertidige tiltak uavhengig av foreliggende planer og uavhengig av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Beslutning gis bare etter anmodning fra annen statlig eller kommunal myndighet.

Midlertidige tiltak som nevnt i første ledd kan omfatte bruksendring, utvidelse av drift og plassering eller oppføring av byggverk. Beslutning kan også omfatte rett til å foreta endringer av byggverket eller eien-

dommen som anses nødvendig. Varigheten av tiltaket fastsettes i beslutningen.

Ved beslutning etter første ledd kan departementet fravike bestemmelsene om saksforberedelse og vedtak i forvaltningsloven kapittel IV og V. Før beslutning fattes, skal uttalelse fra kommunen innhentes så langt det er praktisk mulig. Departementet skal underrette kommunen om beslutningen før eventuelle tiltak iverksettes.

Bestemmelsene om grannevarsel i grannelova § 6 gjelder ikke.

Beslutning etter første ledd kan ikke påklages. Det samme gjelder vedtak om avvisning av klage. Det kan ikke gis midlertidig forføyning mot tiltak som iverksettes i medhold av første ledd. Det kan ikke kreves granneskjønn etter grannelova §§ 7 og 8 for slike tiltak eller retting etter grannelova § 10.

Departementet kan gi forskrifter til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen.

II

1. Loven trer i kraft straks.
2. Plan- og bygningsloven ny § 20-9 oppheves 1. februar 2018. § 1-6 tredje ledd skal fra samme tid lyde:

Andre ledd kommer ikke til anvendelse for tiltak som omfattes av §§ 20-7 og 20-8 om skjermingsverdige objekter i medhold av *sikkerhetsloven*.»

De øvrige partier har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 55 mot 49 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.35.40)

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som ved en nasjonal flyktningkrise gir kommunene myndighet til å fravike plan- og bygningsloven og grannelova. Det settes frist for kommunens beslutning, som treffes etter anmodning fra annen kommunal eller statlig myndighet. Saken overføres departementet hvis fristen ikke holdes, og departementet kan også ved overprøving prøve alle sider av saken. Beslutning om at det foreligger en nasjonal flyktningkrise kan treffes av Kongen i statsråd eller av departementet.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 55 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.36.04)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i utlendingsloven (bortvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn m.m.)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 17 første ledd bokstav l skal lyde:

- l) når det er nødvendig av hensyn til Norges eller et annet Schengenlands indre sikkerhet, folkehelse eller offentlig orden.

§ 126 første ledd annet punktum skal lyde:

Tilsvarende kan det settes begrensninger eller vilkår, eller treffes vedtak om bortvisning.

§ 127 første ledd skal lyde:

Vedtak eller beslutninger i saker som berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn treffes av Utlendingsdirektoratet, med mindre

- a) departementet beslutter at saken skal avgjøres av departementet,
- b) avgjørelsen gjelder bruk av tvangsmidler eller andre beslutninger som etter loven skal treffes av politiet, eller
- c) annet følger av paragrafen her.

§ 127 sjette ledd innledningen og bokstav c og d skal lyde:

- Kongen kan i forskrift fastsette unntak fra første, tredje og fjerde ledd, og kan gi nærmere regler om blant annet
- c) betydningen av uttalelser fra andre organer enn Politiets sikkerhetstjeneste og Utenriksdepartementet,
- d) vedtaksmyndighet i saker om bortvisning.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Det votes over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette evaluering av lovendringen etter 2 år.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 11 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.36.59)

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at staten ved Olje- og energidepartementet kan delta i utbytteaksjeprogram og kapitalforhøyelse i Statoil ASA på følgende vilkår:

1. Olje- og energidepartementet stemmer for det foreslåtte utbytteprogrammet på generalforsamlingene 2016 og 2017.
2. Olje- og energidepartementet deltar proratarisk i utbytteaksjeprogrammet som innebærer at staten i stedet for kontantutbytte helt eller delvis kan motta nyutstedte aksjer i Statoil ASA på like vilkår som øvrige aksjeeiere og slik som det er redegjort for i proposisjonen.
3. Statens eierandel holdes konstant på 67 prosent gjennom hele utbytteaksjeprogrammets varighet.
4. Utbytteaksjeprogrammet gjelder for utbyttet fra og med fjerde kvartal 2015 til og med tredje kvartal 2017.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i inngåelse av konvensjon av 9. desember 2014 mellom Norge og Finland om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om endringer i reindriftsloven mv.
(reingjerde mot Finland m.m.)

I

I lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift gjøres følgende endringer:

Kapittel 12 skal lyde:

Kapittel 12 Reingjerde mot Finland m.m.**§ 81 Reingjerdekonvensjonen 2014**

Konvensjon 9. desember 2014 mellom Finland og Norge om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område gjelder som norsk lov. Departementet fastsetter hvilke organer som på norsk side skal utøve myndighet etter konvensjonen artiklene 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 16, 17 og 18.

Dersom en norsk reineier forsettlig eller uaktsomt forårsaker at vedkommendes rein kommer inn på finsk område, kan norsk myndighet søke regress hos reineieren for erstatning som den har betalt til finsk myndighet i henhold til konvensjonen.

Nåværende kapittel 12 blir nytt kapittel 13.

Nåværende §§ 81 til 85 blir §§ 82 til 84.

II

Lov 11. mars 1983 nr. 8 i henhold til konvensjon av 3. juni 1981 mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to riker oppheves.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Voting i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av protokoll av 18. september 2015 om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Albania.

Voting:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Voting i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av protokoll av 22. juni 2015 om Guatemalas tiltredelse til frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Costa Rica og Panama.

Voting:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Voting i sak nr. 12

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endringer i lov om offentlig støtte m.m.
(opprettelse av nasjonalt register for offentlig støtte)

I

I lov 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte gjøres følgende endringer:

Ny § 2 a skal lyde:

§ 2 a *Registreringsplikt i registeret for offentlig støtte*
Støttegiver må føre opplysninger om offentlig støtte som omfattes av EØS-avtalen artikkel 61 (1) i registeret for offentlig støtte.

Departementet kan gi forskrift om registreringspliktens omfang, innhold og på hvilket tidspunkt registreringsplikten inntreffer.

II

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning gjøres følgende endringer:

§ 3-13 nytt nr. 9 skal lyde:

9. *Registreringspliktig statsstøtte etter lov 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte § 2 a kan offentliggjøres uten hinder av taushetsplikten.*

III

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift gjøres følgende endringer.

Ny § 13-2 a skal lyde:

§ 13-2 a *Offentliggjøring av statsstøtte*

Registreringspliktig statsstøtte etter lov 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte § 2 a kan offentliggjøres uten hinder av taushetsplikten etter § 13-2.

IV

I lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel gjøres følgende endringer:

§ 12-1 nytt syvende ledd skal lyde:

(7) *Registreringspliktig statsstøtte etter lov 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte § 2 a kan offentliggjøres uten hinder av taushetsplikten.*

V

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Voting:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Voting:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Voting i sak nr. 13

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endringer i lov om Innovasjon Norge
(ansvarsforhold og forvaltning)

I

I lov 19. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd annet punktum oppheves.

Ny § 7 a skal lyde:

§ 7 a Krav om forsvarlig egenkapital

Selskapet skal til enhver tid ha en egenkapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet.

Hvis det må antas at egenkapitalen er lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet, skal styret straks behandle saken. Styret skal innen rimelig tid innkalle foretaksmøtet, gi det en redegjørelse for selskapets økonomiske stilling og foreslå tiltak som vil gi selskapet en forsvarlig egenkapital. Det samme gjelder hvis det må antas at selskapets egenkapital er blitt mindre enn halyparten av innskuddskapitalen.

Hvis styret ikke finner grunnlag for å foreslå tiltak som nevnt i annet ledd, eller slike tiltak ikke lar seg gjennomføre, skal det foreslå selskapet oppløst.

Ny § 7 b skal lyde:

§ 7 b Forhøyelse av innskuddskapitalen ved nyinnbetaling

Foretaksmøtet kan beslutte å øke eiernes innskudd ved innbetaling av ny kapital.

Møteprotokollen skal angi hvor mye innskuddet skal forhøyes med. Er innskuddet andre formuesverdier enn penger, skal protokollen angi hva som skal skytes inn. Innskuddet kan ikke overføres til et høyere beløp enn det antas å kunne oppføres med i selskapets balanse. På foretaksmøtet skal det legges fram en bekreftelse fra revisor om at innskuddet ikke er verdsatt høyere enn tillatt etter forrige punktum. Bekreftelsen skal vedlegges protokollen.

Innskuddet skal være innbetalt eller overført til selskapet senest samtidig med at forhøyelsen registreres i Foretaksregisteret. Forhøyelsen anses gjennomført når den er registrert i Foretaksregisteret.

Ny § 7 c skal lyde:

§ 7 c Forhøyelse av innskuddskapitalen uten nyinnbetaling

Foretaksmøtet kan beslutte å øke eiernes innskudd i selskapet ved overføring fra selskapets egenkapital i den utstrekning denne etter den senest fastsatte balansen overstiger det tidligere innskuddsbeløpet. Møteprotokollen skal angi hvor mye innskuddet skal forhøyes med. Forhøyelsen anses for gjennomført når den er registrert i Foretaksregisteret.

Ny § 7 d skal lyde:

§ 7 d Nedsetting av innskuddskapitalen

Foretaksmøtet kan beslutte å sette ned eiernes innskudd. Møteprotokollen skal angi hvor mye innskuddet skal settes ned med, og om beløpet skal anvendes til:

1. dekning av tap som ikke kan dekkes på annen måte,
2. tilbakebetaling til eierne, eller
3. overføring til fond.

Beslutning som nevnt i første ledd nr. 2 og 3 kan ikke gjelde større beløp enn at det etter nedsettingen er full dekning for det gjenværende innskudd. Ved beregningen av beløpet skal balanse for det siste regnskapsår legges til

grunn, men det skal tas tilbørlig hensyn til tap som måtte være lidt etter balansedagen. På foretaksmøte skal det legges fram en bekreftelse fra revisor på at vilkårene i første og annet punktum er oppfylt. Bekreftelsen skal vedlegges protokollen.

Bestemmelsene i aksjeloven §§ 12-4 til 12-6 gjelder tilsvarende.

Ny § 7 e skal lyde:

§ 7 e Utbytte

Utdeling av selskapets midler til eierne som ikke skjer ved nedsettelse av innskuddskapitalen, jf. § 7 d eller ved oppløsning, jf. 36 a, kan bare foretas som utdeling av utbytte.

Utbytte kan bare besluttes utdelt så langt selskapet har en nettoformue som overstiger innskuddskapitalen. Ved beregningen av beløpet skal balansen for det siste regnskapsåret legges til grunn. Det kan ikke i noe tilfelle besluttes utdelt mer enn forenlig med forsiktig og god regnskaps-sikk under tilbørlig hensyn til tap som måtte være inntruffet etter balansedagen eller som må forutsettes å ville inntreffe.

Beslutning om utdeling av selskapets midler treffes av foretaksmøtet.

§ 8 tredje punktum skal lyde:

Ved offentlig finansiering er det oppdragsgiveren som fastsetter vilkårene for oppdraget.

§ 9 skal lyde:

§ 9 Ansvar for selskapets forpliktelser

Eierne hefter ikke overfor kreditorene for selskapets forpliktelser. Eierne plikter ikke å gjøre innskudd i selskapet eller i tilfelle dets konkursbo ut over det som følger av stiftelsesdokumentet eller vedtak om å forhøye innskuddskapitalen.

Oppdragsgiveren er ansvarlig for at selskapet kan ivareta forpliktelser knyttet til de låne- og garantiordningene som oppdragsgiveren har lagt til selskapet.

§ 10 skal lyde:

§ 10 Selskapets virkemidler

For å fremme selskapets formål, jf. § 1, kan selskapets midler brukes til:

1. finansiering, herunder tilskudds-, låne-, garanti- og egenkapitalordninger
2. rådgiving og kompetansehevende tiltak
3. nettverk og infrastruktur
4. profilering av norsk næringsliv i utlandet

For å fremme selskapets formål er selskapet forpliktet til å utføre oppdrag for fylkeskommunene. Dette gjelder også enkeltoppdrag fra fylkeskommunene såfremt selskapet har kapasitet til dette.

Eierne kan gi nærmere regler om selskapets virkemidler gjennom foretaksmøtet.

For å fremme selskapets formål kan eierne gjennom

foretaksmøtet tillegge selskapet å utføre oppgaver knyttet til forvaltningen av andre statlige og regionale virkemidler, og kan i denne forbindelse fastsette nærmere regler om utøvelsen av slike oppgaver.

§ 13 skal lyde:

§ 13 *Selskapets ledelse*

Selskapet ledes av et *styre* og en administrerende *direktør*.

§ 14 skal lyde:

§ 14 *Styrets sammensetning m.m.*

Selskapet skal ha et *styre* på minst *ni* medlemmer.

Ved behandling av administrative saker suppleres *styret* med ytterligere to styremedlemmer *eller deres varamedlemmer* som velges av og blant de *ansatte*.

Styret oppnevnes av *foretaksmøtet*.

Styret skal ha en leder og nestleder som velges av *foretaksmøtet*.

Bestemmelsene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styrene gjelder tilsvarende.

Administrerende direktør kan ikke være medlem av *styret*.

§ 15 skal lyde:

§ 15 *Tjenestetid*

Styremedlemmene tjenestegjør i to år. Kortere tjenestetid kan fastsettes i spesielle tilfeller. Tjenestetiden opphører ved utløpet av det ordinære foretaksmøtet i det år tjenestetiden utløper.

Et *styremedlem* blir stående inntil nytt styremedlem blir valgt selv om tjenestetiden er utløpt.

§ 16 skal lyde:

§ 16 *Opphør av styreverv før tjenestetiden er utløpt*

Når særlige forhold foreligger, har et *styremedlem* rett til å tre tilbake før tjenestetiden er ute. Ved fratredelse skal det gis rimelig forhåndsvarsel til eierne og *styret*. Medlem av *styret* som er valgt av foretaksmøtet, kan til enhver tid fjernes ved beslutning av foretaksmøtet.

Opphører vervet for et *styremedlem* før utløpet av *tjenestetiden*, skal foretaksmøtet oppnevne et nytt *styremedlem* for resten av perioden. Oppnevnelsen kan likevel utstå til neste ordinære foretaksmøte dersom *styret* er vedtaksført med de gjenværende *medlemmer*.

§ 17 skal lyde:

§ 17 *Styrets myndighet*

Forvaltningen av selskapet hører under *styret*, som også påser at virksomheten drives i samsvar med reglene gitt i eller i medhold av loven her og i forskrift gitt i medhold av loven.

Styret har ansvaret for en forsvarlig organisering av selskapet og skal påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. *Styret* skal føre tilsyn med administrerende direktørs ledelse av *virksomheten*.

I vedtektene kan det bestemmes at visse saker skal avgjøres av *styret*.

§ 18 skal lyde:

§ 18 *Styremøter*

Styrets leder sørger for at *styret* holder møter så ofte som det trengs. Medlem av *styret* og administrerende direktør kan kreve at *styret* sammenkalles. Om ikke *styret* for det enkelte tilfelle bestemmer noe annet, har administrerende direktør rett til å være *til stede* og til å uttale seg på *styremøtene*.

Styremøtene ledes av styrelederen, eller i hans eller hennes fravær, av nestlederen. Er ingen av disse *til stede*, velger *styret* selv sin møteleder.

Ved *styremøtene* skal det føres protokoll som underskrives av samtlige tilstedeværende styremedlemmer. Dersom *styremedlem* eller administrerende direktør er uenig i *styrets* beslutning, kan de kreve sin oppfatning innført i protokollen.

§ 19 skal lyde:

§ 19 *Vedtaksførhet og flertallskrav*

Styret er vedtaksført når mer enn halvparten av samtlige styremedlemmer som kan delta *i saken*, er til stede. *Styret* kan likevel ikke treffe beslutning med mindre alle medlemmene av *styret* så vidt mulig er gitt mulighet til å delta i behandling av saken.

Som *styrets* beslutning gjelder det som flertallet blant de møtende har stemt for, eller ved stemmelikhet det som møtelederen har stemt for. De som stemmer for en beslutning, må likevel alltid utgjøre mer enn $\frac{1}{3}$ av samtlige styremedlemmer som kan delta i den aktuelle sak.

Ved valg og ansettelse anses den valgt eller ansatt som får flest stemmer. *Styret* kan på forhånd bestemme at det skal holdes ny avstemning dersom ingen får flertall av de avgitte stemmer. Står stemmene likt ved valg av møteleder, avgjøres valget ved loddtrekning.

§ 20 skal lyde:

§ 20 *Administrerende direktør*

Selskapet skal ha en administrerende direktør som tilsettes av *styret*. *Styret* fastsetter også administrerende direktørs lønn. *Styret* treffer vedtak om å si opp eller avskjedige administrerende direktør.

§ 21 skal lyde:

§ 21 *Administrerende direktørs myndighet*

Administrerende direktør forestår den daglige ledelse av selskapet og skal følge de retningslinjer og pålegg som *styret* gir. Administrerende direktør skal sørge for at selskapets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte.

Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning, eller som etter vedtektene eller annet vedtak av foretaksmøtet hører under *styret*. Slike saker kan administrerende direktør bare avgjøre om *styret* i enkelte tilfelle har gitt ham eller henne myndighet til det, eller *styrets* beslutning ikke kan avventes uten vesentlig ulempe for *selskapets* virksomhet. *Styret* skal i så fall snarest underrettes om saken.

§ 22 skal lyde:

§ 22 *Styrets og administrerende direktørs representasjonsrett*

Styret representerer selskapet utad og tegner dets firma.

Styret kan gi *styremedlemmer* eller administrerende direktør rett til å tegne selskapets firma. Vedtektene kan begrense *styrets* myndighet etter første punktum og også selv gi bestemmelser om fullmakt som der nevnt.

Administrerende direktør representerer selskapet utad i saker som faller innenfor hans eller hennes myndighet etter § 21.

§ 27 annet ledd skal lyde:

Taushetsplikten gjelder ikke meddelelser som *styret* eller noen som har fullmakt fra *styret* gir på vegne av selskapet til eierne.

§ 28 annet ledd skal lyde:

Staten representert ved eierdepartementet, fylkeskommunene, selskapets *styre*, administrerende direktør og revisor har rett til å være til stede og til å uttale seg i foretaksmøtet. Administrerende direktør og *styrets* leder har plikt til å være til stede med mindre dette er åpenbart unødvendig eller det foreligger gyldig forfall. I sistnevnte tilfelle skal det utpekes en stedfortreder. *Selskapets* revisor har plikt til å være til stede i den grad de sakene som skal behandles, er av slik art at revisors nærvær er ønskelig.

§ 28 c oppheves.

§ 29 a skal lyde:

§ 29 a *Beslutning av foretaksmøte uten møte*

Styret kan forelegge en sak til avgjørelse for foretaksmøtet uten å innkalle til møte. Dette gjelder bare hvis *styret* finner at saken kan behandles på en betryggende måte ved at den skriftlig forelegges eierne til avgjørelse.

Styret skal i slike tilfeller sende saksdokumentene med forslag til beslutning og begrunnelse for forslaget til alle eierne og til daglig leder og revisor. Det skal angis en frist for å avgi stemme som ikke kan være kortere enn fristen for å innkalle til foretaksmøte, med mindre alle eierne er enige om en kortere frist. Eierne skal gjøres kjent med at de kan kreve at saken forelegges foretaksmøtet i møte.

Saken skal forelegges foretaksmøtet i møte dersom dette kreves av et *styremedlem*, en eier eller revisor før utløpet av fristen for å avgi skriftlig stemme.

§ 30 skal lyde:

§ 30 *Ekstraordinært foretaksmøte*

Styret kan bestemme at det skal innkalles til ekstraordinært foretaksmøte.

Styret skal innkalle til ekstraordinært foretaksmøte når revisor eller eiere som representerer minst en tredjedel av eierandelene krever det for å få behandlet et nærmere bestemt emne. *Styret* skal sørge for at foretaksmøtet holdes innen en måned etter at kravet er framsatt.

§ 31 skal lyde:

§ 31 *Innkalling til foretaksmøte*

Styret innkaller til foretaksmøte og bestemmer innkal-

lingsmåten. Innkallingen til ordinært foretaksmøte skal foretas skriftlig senest én måned før møtet, og skal være vedlagt årsregnskap, årsberetning og revisors beretning. Innkallingen til ekstraordinært foretaksmøte skal foretas senest to uker før møtet, om ikke kortere varsel i særlig tilfelle er påtrengende nødvendig.

Til møtet innkalles de som etter § 28 annet ledd har rett til å være til stede i foretaksmøtet.

Innkallingen skal bestemt angi de saker som skal behandles på møtet. Vil vedtektene bli foreslått endret, skal hovedinnholdet i forslaget gjengis i innkallingen. Foretaksmøtet kan ikke treffe vedtak i andre saker enn de som er nevnt i innkallingen med mindre samtlige av de som etter § 28 annet ledd har rett til å være til stede samtykker i det.

§ 31 a skal lyde:

§ 31 a *Eiernes rett til å få saker behandlet på foretaksmøtet*

En eier har rett til å få behandlet spørsmål på foretaksmøtet som er meldt skriftlig til *styret* tidsnok til at det kan tas med i innkallingen. Har innkallingen allerede funnet sted, skal det sendes ut ny innkalling dersom det er minst to uker igjen til foretaksmøtet skal holdes.

§ 32 første ledd skal lyde:

Foretaksmøtet ledes av *styrets* leder.

Kapittel 7 overskriften skal lyde:

Kapittel 7. Regnskap, revisjon, *gransking*, *oppløsning* og *avvikling*

§ 35 fjerde ledd skal lyde:

Den som på vegne av eierne forestår *gransking*, har rett til å foreta de undersøkelser i selskapet som finnes nødvendig, og kan i denne forbindelse kreve nødvendig bistand av selskapet. Den som forestår *gransking*, kan av *styret*, administrerende *direktør* og enhver ansatt eller til-litsvalgt i selskapet, kreve enhver opplysning om selskaps forhold som *granskingen* gjør nødvendig. Den som på vegne av eierne foretar *granskingen* har taushetsplikt etter samme regler som gjelder revisorer, jf. revisorloven § 6-1.

I kapittel 7 skal ny § 36 a lyde:

§ 36 a *Oppløsning og avvikling*

Ved oppløsning og avvikling gjelder bestemmelsene i lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak §§ 46, 49, 50, 51, 52 og 53 så langt de passer.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Forpliktelser som Innovasjon Norge har pådratt seg før loven trer i kraft, er eieransvaret ikke begrenset etter § 9 første ledd.
3. Departementet kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

Presidenten: Det votes først over I § 14 første ledd og § 36 a og II punkt 1 og 2.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over resten av I og II.
Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 88 mot 4 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 16.39.24)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sakene nr. 14 og 15

Presidenten: Sakene nr. 14 og 15 gjelder annen gangs behandling av lovvedtak og gjelder lovvedtakene 54 og 55.
Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved annen gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 16 [16:29:56]*Referat*

1. (291) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Sonja Mandt, Anette Trettebergstuen og Hege Haukeland Liadal om en strategi for økt satsing på norske tv-serier (Dokument 8:91 S (2015–2016))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
2. (292) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Vegar Solhjell, Audun Lysbakken, Heikki Eidsvoll Holmås og Snorre Serigstad Valen om opphevelse av straffeloven § 184 bokstav a vedrørende krenkelser av representanter for andre stater (Dokument 8:88 L (2015–2016))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
3. (293) Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2015 (Dokument 2 (2015–2016))
4. (294) Riksrevisjonens undersøkelse av beskatning av utenlandske arbeidstakere og næringsdrivende på midlertidig opphold i Norge (Dokument 3:11 (2015–2016))
5. (295) Riksrevisjonens undersøkelse av styresmaktene sitt arbeid for å auke talet på læreplassar (Dokument 3:12 (2015–2016))
Enst.: Nr. 3–5 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.
Forlanger noen ordet før møtet hevet? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.30.
